

దేవుని జీవితం

[అవీ - ఇవీ - అన్నీ]

నో ప్రి చి ల్డ్

సూత్రాశ్రయం, తెనాలి.

ఇతి రిచనణ

పట్టాభిగారి సోపలిజం

ఆడమశయాశం

ధార్మ్యలోనే వుండి

దేశం ఏమయ్యేటట్టు?

ఉభయపుకలోపం

మొదటికూర్పు

ఫిబ్రవరి, 1943

రెండవ కూర్పు

మే, 1943

హక్కులు : రచయితివి

రూపాయి

దేవుని జీవితం

“దేవుడున్నాడా, లేడా?” అనే ప్రశ్న పాతబడిపోయింది; యీ రోజుల్లో ఈ ప్రశ్న వేస్తే రసాయన శాస్త్రజ్ఞులు, “భగవంతుడు అనవసరంగా సృష్టింపబడ్డ తార్కికుల ఊహమాత్రుడు,” అంటారు. నవనాగరికులం అనుకునేవాళ్లు, “ఇన్నాళ్ళనుంచీ ఏం చేస్తున్నావురా అబ్బాయ్; యిప్పుడు లేచావ్?” అంటారు.

“15వ శతాబ్దం దగ్గరనుంచీ యీ విషయం ఆలోచించేవాళ్లే లేరు. అప్పటికప్పుడే పేక్స్సియర్ గారికి ‘దేవుడు లేడు,’ అన్నది పాగారి, కారవాన్ ఆఫ్ ది క్యూరియస్ లోని, వాకపాత్ర....

ఒక నల్లమ్మాయి దేవునికోసం వెతకటం ప్రారంభించింది. ఏం చేస్తే దేవుడు కనపడతాడని విన్నదో అవన్నీ చేసింది. ఎక్కడ దేవుడు వుంటాడని విన్నదో అక్కడికల్లా వెళ్ళింది. ఒక రోజు ప్రయాణంచేస్తున్న ఒక గుంపుని చూచింది.

“మీరు వెతికేది దేవునికోసమా?” అని వెంటనే అడిగింది. వా శ్వాపరిహాసానికి జొక్కలు చెక్కలయ్యేటట్టు నవ్వుకున్నారు. నిద్రించేవాళ్ళు మేల్కొని “ఏమిటి?” అని అడిగి ఆ అమ్మాయి చిత్రమైన ప్రశ్నవిని, అందరూ కలిసి గగ్గోలుగా నవ్వుకున్నారు. “పిచ్చిపిల్ల! ఎప్పటి దేవుడా, ఎప్పటి కదా!” అని ఆశ్చర్యపడ్డారు.

కాని యిన్ని సంగతులు తెలుసుకున్న నేనుకూడా దేవుడున్నాడా? అనే ప్రశ్న వేసుకొని సమాధానం చెప్పటానికీ, చెప్పకోటానికీ ప్రయత్నిస్తాను. దేవుడున్నాడు—ప్రతియుగానికీ దేవుడున్నాడు—ఒక్కొక్క యుగానికి ఒక్కొక్క దేవుడు.

మృగదశలోవుండి, మాంసాహారులై, చెట్టుగుట్టల చుట్టూ దిమ్మతిరిగిన మన పూర్వులకు దేవుడున్నాడు. సైన్సు వృద్ధి పొందిందీ, దాని భాటికాగలేక దేవుడు సెలవుతీసుకుంటున్నాడూ, నిష్క్రమిస్తున్నాడూ, అని విర్రవీగే మనకు దేవుడున్నాడు. కాని భేద మెక్కడంటే, మనదేవుడు మనపూర్వుల దేవుడు కాదు; మనపూర్వులదేవుడు మనదేవుడుకాదు. కాలంతోపాటు ఉద్దేశాలు మారుతూ వచ్చాయి. ఉద్దేశాలతో పాటు దేవుడూ మారుతూవచ్చాడు. కనక, ఇక్కడ నేను దేవుడే విధంగా జనన మొందావో, శాల్య కౌమారదశలు ఏవిధంగా గడిపావో, యిప్పుడేవిధంగావుండి, ఎల్లా కాలం 'కృష్ణా, రామా' అనుకుంటూ గడుపుతున్నావో వర్ణిస్తాను.

*

ప్రథమదశలో మానవు డీ ప్రపంచాన్ని, ఇందులో జరిగే ఘోరకృత్యాలన్నీ, చిత్రవిచిత్రాలనీ చూచి, "చేయబడేదన్నప్పుడు, చేసేవాడుండాలి. దీనికంతకూ ఎవ్వరూ కర్తవుండాలి, ఎవ్వడబ్బా వాడు?" అనే ప్రశ్న గడ్డంమీద వేలువేసుకొని ఆలోచించటం మొదలుపెట్టాడు.

"అ! వాడే దేవుడు" అనే సమాధానం వచ్చింది.

సరే యివన్నీ చేయించేవాడు దేవుడు. "ఏమిటి దేవుడు చేయిస్తూ వున్న పనులు?" అనేది రెండోప్రశ్న. దీనికీ జవాబుకోసం మృగదశలోవున్న మానవుని పరిస్థితులు మనం అవగాహనం చేసుకోవాలి; జ్ఞాపకం తెచ్చుకోవాలి. అప్పటి మానవుడు రక్తపువాగుల్లో మునిగితేలుతూ ఉండేవాడు. తన తోటిమానవుణ్ణి చంపటం; కనపడ్డ మృగాన్నల్లా చంప

టం—ఘోర వ్యాధులకు లోనవటం; నరకయాతన అనుభవించటం—పై గాయవన్నీ దేవుడే చేయిస్తున్నాడనే మూఢనమ్మకం. “ఇంకేం? దేవుడు దుర్మార్గుడు” అన్నారు. ఈ దేవుణ్ణి జి. బి. యస్, “నోవా గారి దేవుడు కూరదైవం” అన్నాడు. ఈ దేవుడు బలులూ, వేటతలలూ కావాలంటాడు. ఇతణ్ణి కవిశాజు గారు

“ముడుపు గట్టినగాని సమ్మోదపడడు

వేటతల జూచిగాని మోమోటపడడు”

అని వర్ణించారు.

ఇతడు మాంసాహారి, రక్తపిపాసి; భయంకరమైన కోరికలూ, కరాళవక్త్రమూ గల రాక్షసి. ఇతడు దేవుని కోసం వెతుకుతూ వున్న నల్లమ్మాయినిచూచి, “నేనే దేవుణ్ణి. సర్పంలో వున్న విషాన్ని చేసింది నేను; నీతల్లి రొమ్ములలో వున్న పాలను చేసింది నేను; కాళరాత్రినీ, పండువెన్నెలనూ చేసింది నేను; సృష్టించటం, నాశనం చెయ్యటం నాచేతిలోని పని. ఘోర వ్యాధులకు కారణం నేను; ఉబుములకూ, మెఱుపులకూ కారణం నేను; కొసరికొసరి వీచే మలయ మారుతానికీ చుట్టుముట్టి సుడిముడిపెట్టే ప్రచండవాతూలానికీ కారణం నేను; నీబోటి వాళ్ళందరూ నాకు నమస్కరించాలి. సాష్టాంగ దండప్రణామ మొనరించాలి. అహోరాత్రులూ నన్ను ప్రార్థించాలి. మిఱుమిట్లు గొల్పే నాతేజస్సు మీరు చూడ లేకపోతే, కళ్లు మూసుకొని నన్ను ధ్యానించాలి. కాని యీ సారి నా దగ్గరకు వచ్చేటప్పుడు నీవు హృదయపూర్వకంగా ప్రేమించే నీ సంతానాన్ని తీసుకొనివచ్చి నాముందు తెగనరుకు. కొత్తకొత్తగా ప్రవహించే లేతరక్తం, ఎంతఘనఘనమాయినూ

వుంటుంది!” అన్నాడు గురుకులు మింగునూ, చిటికెలు వేస్తూ.

“ఓ! నాకు సంతానం లేదు. నే నవివాహితను.” అన్నదా నల్లమ్మాయి.

“అట్లయితే మీతండ్రిచి తీసుకొనివచ్చి, నిన్ను నాయెదుట చంపనియ్యి. నీ చుట్టూలందరినీ వందలకొద్దీ గొర్రెల్ని, మేకల్ని తీసుకొనివచ్చి, నాకు బలి ఇమ్మని చెప్పు. నాకిష్టమైన పనులు చేసినవారి కష్టం నేనుంచుకోను. వారికి—వారి భక్తిశ్రద్ధలకు గాను—మోక్షం కట్టబెడతాను. కాని నేను చెప్పినట్లు చెయ్యక, పెడదారి తొక్కితే వారికి ఘోరమైన వ్యాధుల్ని కలిపించి, అనేక కష్టనష్టాలను కలిగించి, జొక్క బ్రద్దలు చేస్తాను. నేను దేవుణ్ణి వాళ్ళకు తెలియజేస్తాను,” అన్నాడు.

మన ద్రావిడజాతిలోని దేవుళ్ళందరూ యిదేరకం. అంకమ్మా, పోలేరమ్మా, మద్దిరామమ్మా, గంగానమ్మా మొదలయిన గ్రామ దేవర్లందరూ ఇదేరకం. కొలువుల పేరుతో నరహత్యలూ, గోహత్యలూ—అమ్మవారి పేరుమీద—విరాఘాటంగా సాగి పోతుంటాయి. అమ్మవారికి ఆకలై రక్తంమీదికి మనస్సుపోయి నప్పుడల్లా మానవుల్లో తూమమో, వ్యాధులో కల్పించి, తన కోర్కె వాళ్ళకు తెలియజేస్తుంది. తక్షణం జీవరాసులు కుప్పలై కూలతై; రక్తం వాగులై పారుతుంది. అక్కడితో అమ్మవారి జిహ్వచాపల్యం అణుగుతుంది.

మనవారి మహాకాళీ విగ్రహం చూస్తే, అప్పటి మానవుల దేవు డెట్టివాడో బోధపడుతుంది. భయంకరమైనమూర్తి; పుష్కరిహారం; బారలు చాచిన. కఱకుకత్తివంటి నాలుక; పెద్దవారిని సైతం భయభ్రాంతులను చేసే భీకరమైన చూపులు;

మీదుమిక్కిలి శవాలపైన తాండవ నృత్య కేళి! ప్రథమ దశ లోని మానవుడి దేవుని రూపిది. శివుడు శృశానవాసి అని చెప్పినప్పుడూ, త్రినేత్రుడు అని చెప్పినప్పుడూ, శివునకు పురైల హారముంటుంది; పాముల పేర్లుంటాయి అని చెప్పినప్పుడూ మన పూర్వులు మనకు వర్ణించి పెట్టిందీ దేవుణ్ణి.

క్రమేణ కాలం మారిపోయింది. మానవుడికి విమర్శించు కొనే జ్ఞానం కలిగింది. “ఇదేమిదేవుడు! ఇన్ని ఘోరకృత్యా లీ దేవు డందుకు చెయ్యాలి? మానవులు అతని ఆటవస్తువులా? చిలిపి; రాగాలకూచి; దేవుడు మనలో ఆడుకుంటున్నాడా? పిల్లికి చెలగాటైతే ఎలుకకు ప్రాణసంకటమని అతడు తెలుసుకో లేడా? తెలిసికూడా చెయ్యటాని కతని హృదయ మంత శిలా సదృశమా? అతగా డంత క్రూరుడా? ఇంత కఠినుడు దేవు డెట్లయినాడు?” అనే సందేహాలు మానవుని దయ్యాలలాగు ముసురుకోవటం మొదలుపెట్టినాయి.

అతడిక ఆపుకోలేక, దేవునిపై గ్రుక్కత్రిప్పకోసీయకుండా, ప్రశ్నలపై ప్రశ్నలు కురిపించటం మొదలుపెట్టాడు—“తమ రీ యని ఎందుకు చేశారు? మానవునిచేత యీ వెకిలిపనులు ఎందుకు చేయిస్తున్నారు?” అని, చివరకు విసిగి, వేసారి, “యీ తికమక లేల పెట్టెదవు తెల్పగరాదె నిజంబు నీశ్వరా!” అని ప్రార్థించాడు.

కాబట్టి యీ యుగంలోని దేవుడు మానవునిప్రశ్నలకు సమా ధానంచెప్పకునే దేవుడైనాడు. తాను చేసిన కృత్యాలకు సంజా యిషీ చెప్పకునే జవాబుదారీ మనిపైనాడు. కనుకనే యీ దేవుణ్ణి జి. బి. యస్ “వాదం చేతగానివాడు” అన్నాడు. ఈ

జేవుని ఉద్దేశా లివి :—

“నావల్ల భయపడవద్దు. నేను కూరుణ్ణి కాదు. నేను హేతువాదిని. హేతువాదంకంటే మరొకటి నాకులేదు. దానికీ నాకే పొత్తు. నా పూజవల్ల లాభంలేదు. నాదగ్గరికివచ్చి, నన్ను నమ్మి, నాకు కోపంరాకుండా, ఏదైనా సంజుడుపెడితే దాన్ని రుచి చూచి నీ విషయం అంగీచిస్తాను.”

“ఈ ప్రపంచాన్ని చేసింది నీవేనా?” అని అడిగింది, ఇతణ్ణి, నల్లమ్మాయి.

“అవును నేనే!” అన్నాడు సగర్వంగా.

“అలాగయితే యీ ప్రపంచాన్నింత దుర్మార్గభూయిష్టమై దాన్నిగా ఎందుకుచేశావ్?” అని అడిగింది దాబిడ.

“అమ్మాయి, ఎల్లాంటి ప్రశ్న వేశావ్! ఈ ప్రశ్న నీ వడుగుతావనుకుంటున్నాను. సరిగ్గా ఆ ప్రశ్నే అడిగావు. ఆహా, ఎంత దొడ్డప్రశ్న! అహా! ఏమి నీ తెలివితేటలు! ఇంత చిరుతప్రాయముతోనే ఇంతటి మేధస్సు ఎల్లా సంపాదించావు! పూర్వజన్మసుకృతఫలమా యేమి? కాని వొక్కసంగతి, నీ వెవ్వరపు నన్నీ ప్రశ్న వెయ్యటానికి? ఏవిధంగా అర్హురాలవు? నీవింతకంటే మంచి ప్రపంచాన్ని చెయ్యగలవా? చెయ్యి చూతాం. ఒక్క చిన్న తిమింగిలాన్ని చెయ్యి. మరి నేనో! తిమింగిలాలను చెయ్యటమేకాకుండా, వాటికి వాసయోగ్యమైన సమద్రాలనుకూడా చేశాను. నీవొక చిట్టెలుకను చెయ్యి చూతాము. ఒక్క చిన్న నీటిగుంటనుచెయ్యి మజా తెలుస్తుంది. కబుర్లుచెప్పటంకాదు. ఇంకాపైగా నా చర్యలను ప్రశ్నిస్తావ్! సప్తసముద్రాలను చేసిననన్ను, రాత్రింబగళ్ళను

సృష్టించిన నన్ను, ఆదిమధ్యాంతరహితుడనైన నన్ను నేడో రేపో, ముసలివగ్గువై, కురూపివై, మరణించబోయే నీవా ప్రశ్నించేది?... ఏమంటావ్? నా ఆర్థమెంటుకి ఏం జవాబు చెబుతావ్!” అన్నాడు జయోత్కంఠత తెల్పే కంఠస్వరముతో.

“ఇది ఆర్థమెంటుకాదు. సమాధానం చెప్పలేక గింజుకోవటం,” అన్న దాబిడ మొహం చిట్టించుకొని. “నీకు ఆర్థమెంటు అంటే యేమిటో కూడా తెలియనట్లున్నది.”

“నాయంతటివానికే ఆర్థమెంటు అంటే ఏమిటో తెలియదంటున్నావ్?... నిన్ను చూస్తే నాకు నవ్వు వస్తూంది బిడ్డా!” అన్నాడు లోలోపల కుళ్లుతూ, బాగా ఉడికిపోతూ.

“నీ నవ్వంటే నాకు లెక్కలేదు—ప్రపంచమంతా కలిసి నవ్వి నాకు లెక్కలేదు... కాని నే నడిగిన ప్రశ్నకు సమాధానం చెప్పలేక తప్పించుకోటానికి ప్రయత్నిస్తున్నావ్? ప్రపంచాన్నంతా మంచిదాన్నిగా చెయ్యక, మంచి చెడ్డలు రెంటినీ కలిపి, యింత ముదనప్టంగా ఎందుకు చేశావ్? నేనే దేవుణ్ణయి తేనా, నా ప్రజ లెప్పుడూ పాపాలు చెయ్యరు. ఎందుకు చెయ్యాలి? వాళ్లు నా చేతిల్లో కీలుబొమ్మలుగా వున్నంత కాలం, వాళ్లుచేసిన పనులకు బాధ్యురాలను నేను కాదా? ఈ మాత్రం వివేచనాబుద్ధి దేవుడవై నీ కెలాలేకపోయింది? ఆ మాటకీ నస్తే నీవు పాములలో ఎందుకు విషం పెట్టావ్? ఆ విషం లేకపోతే అవి బ్రతుక లేవనా? మనుష్యులు మరణించలేరనా? నీవు కోతుల్ని అంత కురూపంగానూ, పడుల్ని అంత సౌందర్యయుతంగానూ, ఎందుకు చేశావ్? చెప్ప?” అని గద్దించింది.

“ఎందుకు చెయ్యకూడదో చెప్పు?” అన్నాడు నెమ్మదిగా.

“ఎందుకు చెయ్యకూడదా? లేక బుద్ధి కాకపోతే ఎందుకు చెయ్యాలి?”

“ప్రశ్నలడిగేపద్ధతి యిదికాదు.. అసలు ప్రశ్నలడగటమే నీకు చేతకాదు.”

“నా ప్రశ్నలకు సమాధానం చెప్పలేని దేవునివల్ల నాకు ప్రయోజనంలేదు. నేను పోతాను. నీ సంభాషణ విన్నకొద్దీ నిన్ను చూస్తే నాకు విసుగు, అసంతృప్తి జనిస్తున్నాయి. నీవల్ల గడ్డిపోచంత పడే నాకాదు. పైగా, నేను దేవుణ్ణి. యీ ప్రపంచాన్నంతా నేనే చేశానూ, అని విజ్ఞప్తిపెట్టతాను. ఎవ్వరు నీ మాటలు నమ్మేది? ఏమిటి నీమాటలకు దృష్టాంతం? నీవు తొల్లమనిషివని తెలుసుకోలేక పోవటానికి ‘జాబ్’ వొట్టి మతి మాలినవాడై వుండాలి. ఈ మహారణ్యంలో దేవుళ్ళమని చెప్పకు బ్రతికేవాళ్ళు కోటానకోల్లున్నట్లున్నారు.”

దీనికి జవాబుగా అతడొక పెద్ద ధ్వనిచేశాడు. నల్లమూయి గాభరాతో మైలు పరుగెత్తి వెనుదిరిగి చూచింది. అలసట తీరింతరవాత మనస్సులో ‘పక్షపాతి...కోరిగున్న’ అనుకున్నది.

*

కాలం ఎవ్వరికోసం ఆగదు. ఎవ్వరి ప్రయత్నాల్లో వాళ్ళుండ గానే దానిపని అది చూచుకుంటుంది. కొన్ని సంవత్సరాలు గడిచాయి, మానవుని చిత్తప్రవృత్తి నానాటికీ మారుతూ వృద్ధిపొందుతూ వచ్చింది; పూర్వం తనకు తెలియని సంగతులు అనేకం తెలుసుకున్నాడు. దైవ సంఘటనాలు అని ఆశ్చర్యంగా చూచే పనుల్ని తానే చెయ్యగలుగు తున్నాడు.

దీన్ని బట్టి దేవుడంటే మానవుని ఊద్దేశం తీవ్రమైన మాడ్చుకు
గురియ్యేది. దేవునికి బలులక్కరలేదు. రక్త మక్కరలేదు.
అతడు వేలాది తైలప్రవాహాలు, లేక వర్షాలవల్ల తృప్తిపడ
తాడా? లేకపోతే సీప్రధమసంతానం రక్తంవల్ల తృప్తిపడ
తాడా? లేక, సీ మానసికభక్తితో సంతృప్తుడవుతాడా? లేక
సీ శరీర మాంసంతో సంతోషిస్తాడా? అనే స్థితి దాటింది.
“దేవుడు మానవుని ప్రశ్నలకు జవాబులు చెప్పకోటానికి ప్రయ
త్నించే వెట్టిబాగులవాడుకాదు. వెంకన్న, పుల్లన్న ప్రశ్నలకు
సంజాయిషీ చెప్పకోవలసిన బాధ్యత ఆయనయందు లేదు.
కాబట్టి న్యాయంగా వర్తించు, భూతదయ కలిగివుండు, అతణ్ణి
సమాశ్రయించు’ అన్నారు. బైబిల్లోని యీ దేవుణ్ణి జి. బి. యస్
“మీకాగారి దేవుడు” అని వర్ణించాడు. ఈ సంగతే మన
బుద్ధిమా చెప్పాడు. “దేవుడుంటే నీకెందుకు? లేకపోతే నీకెం
దుకు?—ధర్మంచర” అన్నాడు.

ఈరోజునుంచే గొప్పగుణాలు కలవాళ్లందరూ దేవుళ్లుగా
పరిగణింపబడుతూ వచ్చారు. ధర్మాత్ములూ, సహృదయులూ
దేవుళ్ళయినారు. క్రమేణా ఏగొప్పగుణమున్న వాడయినా దేవు
డైనాడు. జబ్బు సత్తువ చూపినందుకు శ్రీరాములవారు దేవుడై
నాడు. రాజకీయ వేత్త అయినందుకు శ్రీకృష్ణుడు దేవుడై
నాడు. దేవుని సంగతే ఎత్తుకోకుండా, జాగ్రత్తగా జారవిడచి,
“ధర్మంచర, సత్యంవద” అని మాత్రమే బోధించిన బుద్ధుడు
దేవుడైనాడు. “నీ పాదగువాణ్ణి నీలాగే ప్రేమించు” అని చెప్పి
సందులకుగాను ఏసుక్రీస్తు దేవుడైనాడు. “నామాటప్రకారం
ప్రవర్తించిన వారికి మోక్షం ప్రాప్తిస్తుంది. నామాట పెడచెవిని

పెట్టిన కాఫదులకు దుర్మరణం ప్రాప్తిస్తుంది,” అని మతము నొక చేతా, ఖడ్గము నొకచేతా పట్టుకొన్న మహమ్మదు దేవుడై నాడు. సత్యాగ్రహంద్వారా, సహాయ నిరాకరణంద్వారా, “యీచెంపమీద కొడితే ఆచెంప చూపెట్టు” అని బోధించి, ఆచరిస్తున్నందులకుగాను గాంధీ దేవుడవుతున్నాడు.

“బలులకోసం ప్రజలను హింసించే దేవుని కన్నా, నాతో వాదనకు దిగమని తన భక్తుల్ని ప్రార్థించే దేవునికన్నా, యీ రకం దేవుడే నాకు నచ్చాడు. కాని మరో గొప్ప చిక్కు వచ్చింది. నీకు చెబుతాను. ఆయన చెప్పినట్లే వింటాం, ఆయన అడుగుల్లో అడుగులు వేసుకుంటూ పోతాం. కాని ఎక్కడకీ ప్రయాణం? గమ్యస్థాన మేది? గమ్య స్థానం తెలియకుండా ‘కాననివాని భంగి’ వూరికే పోతే ఏంలాభం?” అన్న దావిడ.

“దేవుడే నీకు తోడునీడై దారి చూపెడుతుంటే అతడెక్కడకు తీసుకొనిపోతే నీకెందుకు? అత డెక్కడకు తీసుకొనిపోతే అదే స్వర్గం,” అన్నా డతడు.

“అదెలా? అతడు చూట్టానికి నాకు నేత్రాలు ప్రసాదించాడు. ఆలోచించటానికీ మెదడు నిచ్చాడు. నేను స్వయం ప్రకాశంగా ఉండాలని ఆయన కోరిక. అట్టిచో, నాకోసం చూచి పెట్టమనీ, నాకోసం ఆలోచించిపెట్టమనీ, నాకర్మను నిర్ణయించి పెట్టమనీ ఆయన్ని నే నెల్లా అడిగేది?” అన్నది.

అతడు మానము దాంకితు డైనాడు.

*

మరికొన్ని సంవత్సరాలు గడిచినై. మానవుని ఉద్దేశాలు

మారి నై. దానితో పాటు దేవుడూ మారాడు

“దేవు డెక్కడవున్నాడు?” అని అడిగిం దా నల్లమూయి.

“నీలో, నాలోకూడ” అన్నాడు ఏసుక్రీస్తు.

“నేనే దేవుణ్ణి,” అన్నాడు రామత్థీర్.

“ఇందుగల డందు లేడను సందేహమువలదు. అంతటా ఉన్నాడు. నాలో ఉన్నాడు. నీలో వున్నాడు. మళ్ళీ మాట్లాడితే ఆ స్తంభంలో ఉన్నాడు,” అన్నాడు ప్రహ్లాదుడు.

“అంటే ప్రత్యేకం దేవు డనేవాడు లేనట్టేగా?”

“ఉండీ లేనట్టుగా, లేకుండీ వున్నట్టుగా వున్నాడు!”

“సరే; అతగా డెవ్వడు?” అన్న దాబిడ.

“మన తండ్రి”

ఆ ఆమ్మాయి కొంచెంసేపు ఆలోచించి—

“తల్లెందుకు కాకూడదు?” అన్నది.

పై వేదాంతాలందరూ “మే మే,” అన్నారు.

“దేవుడు తండ్రియితే? తల్లియితే? మనం వొకరి నొకరు సోదర సోదరీభావంతో ప్రేమించుకుందాం. మన విరోధుల్ని మనం ప్రేమిద్దాం—మనల్ని శపించినవాళ్ళని మనం దీవిద్దాం,” అన్నారు.

“ప్రేమే దేవుడన్నమాట!”

“అవును”

“అందరిచేతా ప్రేమింప బడటం నా కిష్టంలేదు. అందర్నీ ప్రేమించటం నా కంతకన్నా యిష్టంలేదు. పాముల విధంగా చంపబడటానికి అర్హులైనవాళ్ళి ప్రపంచంలో అనేకమంది ఉన్నారు. మహమ్మదు అన్నట్లు, ‘బ్రతకటానికి బొత్తిగా అన

స్తులను మనం చంపివెయ్యాలి.' తోట వృద్ధిచెంది ఫల పుష్పా, అను ఇవ్వటానిగ్గాను నీళ్ళూ పెట్టాలి, కలుపూతియ్యాలి. అట్టిచో, విశ్వమానవప్రేమ మాటమాత్రమే అవుతుందిగాని కార్యరూపేణ చూపెట్టటానికి ఎల్లా వీలవుతుంది? అదీకాకుండా, ప్రేమ ప్రేమ అంటున్నాన్! ప్రేమ అంత దొడ్డదా యేమి? ప్రేమను పొగడటమూ, యీ ప్రపంచంలో ప్రేమ లేకపోతే మిగిలేదేమీ లేదని వాపోవటమూ ఒక వ్యసనమూ, ఆచారమూ అయింది.

ప్రేమకన్నను యెక్కు

వేముందిరా, యెల్ల

కామ్యపదవులకన్న

ప్రేమ యెక్కువరా!

ప్రేమించు సుఖముకై

ప్రేమించు ముక్తికై

ప్రేమించు ప్రేమకై

యేమింకవలయురా!

అంటున్నాడు. ప్రతివ్యక్తి నేడు. కాని నిజంగా ప్రేమ ఇంత ఉన్నతమైందా? కాదు. ఒకరి నొకరు ప్రేమించటం అంటే ఒకరినొకరు లోబరచుకోటానికి ప్రయత్నించటం అన్నమాట. నేను నిన్ను ప్రేమిస్తున్నానంటే నిన్ను తీసివేసి నాలో వొక భాగంగా చేసుకుంటున్నానన్నమాట. ఇకనుంచీ నీవు నీకిష్టమైన పనులు చెయ్యటానికి వీలేవు. నా కిష్టమైన పనులు నీవు చెయ్యాలి. నన్ను సంతోషపెట్టటానికి నీవు ప్రయత్నించాలి. నిన్ను సంతోషపెట్టుకోటానికికాదు. నేను నీకూ నీ వ్యక్తిత్వానికీ, నీకూ దేవునికి మధ్య నిలబడి, నీకు మార్గావరోధం కలిగి

స్తున్నాను. నీ వ్యక్తిత్వానికి నీకూ సంబంధం లేకుండా చేస్తున్నాను. నిన్ను నీ దేవుణ్ణి జేరకుండా చేస్తున్నాను. ఇది చాలా నిరంకుశమైన పని ప్రేమ మానవుని అహంతంగా మ్రింగివేసే ఒక భయంకర మాయామృగం! అసలు సంగతి ఇదైతే, కవులందరూ ప్రేమను కీర్తించి ఆకాశాల్లోకి లేవనెత్తి, అమాయక హృదయాలను ప్రపంచానికి పనికిరాని అతామ్యాలనుగా తయారు చేస్తున్నారు. 'నాది, నేను' అనే అహంకారాన్ని చంపి మానవుని ఏపని చెయ్యటానికి శక్తి లేని జీవచ్ఛవంగా చేస్తున్నారు. దీని వల్ల ప్రపంచం ఎంత అధోగతికి పోతుందో తెలుసుకోలేకున్నారు. అందుకనే కవులు వ్రాసిన పద్యాలను చదువుకొని ఆనందించవలసిందే గాని, వాటిని శిలాక్షరములుగా తీసుకొని ఆచరణలో పెట్టగూడదు. వారి తలలు ఆకాశంలో ఉంటాయి; పాదాలు మాత్రం భూమిమీద ఉండవు," అని ఉపన్యసించిందాచిడ ఆవేశంతో తూలిపోతూ!

ప్రేమ-దేవుడు నిలుపుగుడ్డు వేశాడు.

*

కాని కాలం మారినకొద్దీ, యీ 'ప్రేమే దేవుడు' అనే ఉద్దేశంకూడా కాలప్రవాహంలో బుటక వేసింది. కాలప్రవాహం రాపిడికి యీ ఉద్దేశాలూ ఆగేది! మానవుడు ఆదాం అవ్వలనుంచి రాలేదు; దేవుని మొహంలోనుంచి, ఊరుభాగంలోనుంచి, పాదాలలోనుంచి కాదు వచ్చింది అని తేలింది. ఊతుల్లోనుంచి వచ్చారని నిర్ధారణయింది. దేవుడెవ్వడు? నిరాకారుడు, నిరంజనుడు అని మొదలుపెట్టారు. దేవుడెవడు? అనే ప్రశ్నకు ఏ యేవస్తువు దేవుడు కాదో చెప్పటం మొదలుపెట్టారు.

కాని దీనివల్ల తేలే దేమున్నది ?

“గోపీచంద్ ఎవ్వరు? అని అడిగినప్పుడు ‘గోడ కాదు,’ ‘నక్క కాదు,’ ‘సిల్లి కాదు,’ ‘గోంగూర కాదు,’ అని చెప్పుకుంటూ పోతే గోపీచంద్ ఏమిటో తేలేదెప్పుడు?” అని ప్రశ్నించింది నల్లమ్మాయి. దీనికి జవాబు చెప్పలేక యే పేచీ లేకుండా, ‘పిప్పికాదిబ్రహ్మపర్యంతం ఆవరించుకొని వున్నదీ పరబ్రహ్మం’ అన్నారు వేదాంతులు.

ఏది చరాచరంబయిన సృష్టికి సర్వము మూలకారణం

బేది మునీశ్వరప్రతతి కేని యగోచరమైన దొడ్డ వె

లేది అయాంతమం దయిన నించుక వైకృత మందకుండు అట్టి నిత్యసత్యపరతత్వ మహత్వమే దేవుడన్నారు నేటికవిరాజు గారు. ప్రపంచానికి అంటకుండావుండి దాన్ని నడిపిస్తూవున్న ఒక మహాశక్తి; జీవశక్తి; పరిణామోత్సాహంగల నిర్ణీతోధమైన యీశక్తి దేవుడంటున్నారు బెర్నార్డుషా మొదలయిన మెట్ట వేదాంతులు.

“ఈ శక్తి పనేమిటి?” అని ప్రశ్నించింది నల్లమ్మాయి.

“ప్రపంచాన్ని నడిపించటం.”

“అయితే మానవుడు చేసే పనేమిటి?”

వేదాంతులు ఒకరి మొకాలు ఒకరు చూచుకున్నారు.

“మానవుడు ప్రయత్నంచేస్తే ఈ శక్తిని లోబరచుకోవచ్చు,” అన్నారు వేదాంతులు.

“ఎందుకు?” అడిగింది నల్లమ్మాయి.

వేదాంతులు జవాబు చెప్పలేకపోయారు.

“అయ్యోరామా ! ఇదేం దేవుడు ? మానవులకు లొంగే

దేవుడు,” అని తుద్రున పరిగెత్తింది నల్లమ్మాయి.

ఇంతకూ యీ గొడవవల్ల తేలిందేమిటి? దేవునికోసం వెదకటం నిష్ప్రయోజనం. గొప్పవారి మెదడులోనూ, గ్రంథకర్తల పుస్తకాల్లోనూ మాత్రమే వారి దర్శన మవుతుంది. ఈ ప్రదేశాల్లోనే వారు ప్రత్యక్షమవుతుంటారు. చివరకు బోధిచెట్టుకింద నించొని, ఈ సంగతి గ్రహించి, ఒక్కనిట్టార్పు విడిచి యీ విధంగా నిర్ణయించుకుంది నల్లమ్మాయి:—

“దేవునికోసమై ఇంత ఆర్భాటమెందుకు? ఇంతవృథా కాలయాపన ఎందుకు? నేను కావలసి వచ్చినరోజు అతగాడే నన్ను వెతుక్కుంటూ వస్తాడు.”

సానుభూతి

ఒకకవి తనన్నేహితుడైన ధనవంతుని దగ్గరకు వెళ్లి ఇలా అడిగాడు—“ఒక్క ఆయన రూపాయిలుంటే బదులివ్వండి. ఇంట్లో బియ్యం లేవు. గోలగావుంది.” అడగలేక అడగలేకతడబడుతూ అడిగాడు.

“నా దగ్గర దమ్మిడిలేదు. డబ్బెక్కడ నుంచి వస్తుంది? నాదొడ్లో పండుతూవుందా? అదీకాక నేనిన్ని సార్లు వ్వలేను” అన్నాడు ధనవంతుడు.

“నా కెప్పు డిచ్చారు?”

“నువ్వు మరణించిం తర్వాత శిలావిగ్రహానికి ఇవ్వొద్దా? ఎప్పుడూ ఇచ్చి, అప్పుడూ ఇచ్చి, నాకిదేవనా?” అన్నాడు ధనవంతుడు.

కవికి ఆరోజు రాత్రి కలలో బొమ్మలు కనిపించినై. తన భార్యపిల్లలు తిండిలేక ఒకపక్కన ఏడుస్తూవుంటే, ఒకపక్కన తన శిలావిగ్రహం తయారవుతూవుంటుంది. ఆ శిలావిగ్రహానికి డబ్బిచ్చిన ధనవంతుని దాతృత్వాన్నీ రసహృదయాన్నీ ప్రజలు వేనోళ్ళ కొనియాడుతూ వుంటారు.

జీవిత పరిమావధి

ప్రజలకు ఆవేశం ఉండేకం ఎక్కువ. ఆవేశం ఉండేకం మృగ జశ నుంచి వున్న గుణాలవటం వల్లా, జ్ఞానం తరువాత వచ్చిందవటంవల్లా, ఇప్పటికీ మానవులు తమసమస్యల్ని ఆవేశంతోనే దిద్దుకోటానికి ప్రయత్నిస్తున్నారు. అందుకనే ప్రజలు ఆవేశ పూరితంగా మాట్లాడేవాళ్ళనీ, ఉండేకపరిచే వాళ్ళనీ చూస్తే సంతోషిస్తారు; అనుసరిస్తారు; నాయక శ్రేష్ఠులుగా పూజిస్తారు.

కాని ఉత్త ఆవేశంవల్ల పనులు జరగవు ఆవేసాన్ని సక్రమ మార్గాల్లో నడిపి, లాభం చేకూర్చటానికి తగ్గ జ్ఞానంకూడా ముఖ్యంగా కావాలి. అయితే మాత్రం ఏం లాభం? గుడ్డి ఆవేశం ఎక్కువమందిని ఆలోచించనివ్వదు. ప్రజలను తనకు బానిసలనుగా చేసుకుంటుంది. జ్ఞానాన్ని దగ్గరకు చేరనివ్వదు. అందువల్ల ఎంతో నష్టం, నాశనం జరుగుతై.

మన జీవితాల్లో ఎక్కువగా కనిపించే దుర్గుణం ఇది! మానవుల అభివృద్ధిని ఎక్కువగా ఆటంకపరిచేదే ఇది! దీనివల్లే మన జీవితాలు గందరగోళం అయోమయం అయిపోతున్నై.

ఒకప్పుడు జీవితాన్ని గురించి ఆలోచించు కుంటూవుంటే అంతా విచిత్రంగాకనిపిస్తుంది. మనంపుట్టాం; బ్రతుకుతున్నాం. ఏక్షణానో ఒకక్షణాన మరణిస్తాం. మనకు ముందుకూడా ఇదే విధంగా కోటానకోట్లు పుట్టారు; బ్రతికారు; మరణించారు. ఈ విషయం మనం రోజూ చూస్తూనేవుంటాం—గమనిస్తూనే వుంటాం. కాని 'మనం ఎందుకు పుడుతున్నట్టు? ఎందుకు బ్రతుకు

తున్నట్టు? ఎందుకు మరణిస్తున్నట్టు?' అని ఎంతమందిమి ప్రశ్నించుకుంటున్నాం?

చాలా కొద్దిమందిమి.

మనం ఎందుకు పుట్టామో, ఎందుకు మరణిస్తున్నామో తెలుసుకోకపోతే, ఎలా బ్రతకాలో, మన జీవితాన్ని ఏవిధంగా నడపాలో బొత్తిగా అర్థంకాదుగదా! అలాంటప్పుడు తెలుసుకోటానికు ఎందుకు ప్రయత్నించం?

దీనికి అనేక కారణాలున్నాయి. అజ్ఞానం, బద్ధకం భయం మొదలైనవి. విడివిడిగా వీటిని విచారిద్దాం. ఒక్కొక్క కారణానికి ఒక్కొక్క రకం ప్రజలు అనుచరులుగా వుంటున్నారగునక, ఒక్కొక్క రకాన్ని తీసుకొని, వారి భావాలకు కారణాలేమిటో, వాటివల్ల సంఘానికి లాభమో నష్టమో విచారిద్దాం.

చాలామందికి అజ్ఞానం వల్ల ఈ ప్రశ్నలు తట్టవు. ఎదో పురుషున్నారు; పురుషున్నారు గనుక బ్రతుకుతున్నారు; బ్రతుకుతున్నార గనుక మరణిస్తున్నారు. అంతే! ఏ గొడవాలేకుండా వచ్చినవాళ్ళు వచ్చినట్లు దాటిపోతున్నారు.

ఈ అజ్ఞానమే భయానికి దారి తీస్తుంది. ప్రకృతి చర్యల్ని అర్థంచేసుకోలేక పోతారు. అర్థం చేసుకోటానికి ప్రయత్నించే జ్ఞానం లేకపోవటం వల్ల భయపడతారు. సూర్యుడు రోజూ ఎందుకు తూర్పున ఉదయిస్తున్నాడు? ప్రపంచాన్నంతా వెలిగించే కాంతి అతని కెక్కడనుంచి వచ్చింది? ఆ కాంతిపోతే మానవసంతతి ఏ మధ్యోట్టు? ఈ ప్రశ్నల జవాబులు వాళ్ళకు దొరకవు. వెంటనే వాళ్ళ దృష్టిలో సూర్యుడు భగవానుడయ్యాడు. 'ఓ సూర్యభగవానుడా, నీ కాంతిని పోకొట్టుకోక!'

అని ప్రార్థనలు సాగినై. చంద్రుడూ ఇంతే! చెట్లూ పుట్టలూ ఇంతే! ఈ లెక్కనే విషజంతువు లన్నీ, భయంకర జంతువులన్నీ దేవుళ్ళయి కూర్చున్నై. అజ్ఞానంవల్ల, ప్రశ్నించుకోవటం చేత కాకా, జవాబులు దొరక్కా ఈరకం ఈ విధంగా సంఘాన్ని కొన్నాళ్ళు తప్పుదారి నడిపించింది.

ఈరకం ఇలా వుండగా రెండో రకం మరొకటి వుంది. ఈ రకానికి ప్రశ్నించుకోవటం చాతవునుగాని, జవాబులు ఆలోచించుకోవడం భయం, వీళ్ళకి ఈ ప్రశ్న లన్నీ తడవై. వీటికి జవాబుల కోసంకూడా ఆలోచిస్తారు—ప్రయత్నిస్తారు. కాని ప్రయత్నించినకొద్దీ చిక్కుల్లో పడతారు. దారీ డాంకా కనపడదు. తమ కున్న భయంతో, జవాబులు ఆలోచించుకోలేక, చిక్కులు విడదీసుకోలేక, వేదాంతమార్గంలో పడతారు. మట్టిలో వుట్టాం; మట్టిలోకే పోతాం, అని సమాధాన పరుచుకుంటారు. ఈ సమస్యలు పరిష్కరించుకోలేక, ఎదురుతిరిగే ధైర్యం లేక ఈ సమస్యలనుంచీ, లౌక్యరంగంనుంచీ పారిపోతారు. “ఈ ప్రపంచం మిథ్య, మనం మిథ్య, అంతా మిథ్యే!” అంటారు.

అయితే ఈ బ్రతకట మెందుకు?

ఈ ప్రశ్నలకు సమాధానంగా దేవుడు అవసర మవుతాడు. ‘మనల్ని ఈ మాయలోకంలో దేవుడు పడవేశాడు. ఆ దేవుణ్ణి జేరి తరించటానికి ఈ జన్మలో మనం సాధనం చెయ్యాలి,’ అంటారు. దీంతో తాకిక వ్యవహారాలలో జోక్యం లేకుండా చేసుకోవటం; తాకికచింతే నీచ మనుకోవటం, పరమార్థంకోసం ముక్కు మూసుకోవడం జరుగుతుంది. అంటే మనం ఈలోకంలో చేసేది ఏమీ లేదు గనక బ్రతుకునే చావుగా మార్చు

కుండా మనేసితికి వాస్తుంది ప్రపంచం. పొట్టకు సంపాదించు కోవటం, కడుపునిండా తినటం మొదలయిన అవసరాలేతప్పయి పోయి, కోర్కెలను ఊరికట్టటం, ఇంద్రియాలను జయించటం, దేవుని పిలుపు కోసం ఊర్ధ్వదృష్టిని అలవరచుకోవటం ఆదర్శాలవృత్తిపి.)

ఈ పరిస్థితుల్లో మానవులకు మరొకప్రశ్న తట్టింది. దేవుడనే వాకడుంటే ఈలోకంలో ఇన్నిఘోరాలెందుకుజరుగుతున్నాయి? ఈ హెచ్చు తగ్గులకు కారణం ఏమిటి? సన్మార్గులు బాధపట్టం, దుర్మార్గులు సుఖపట్టం ఎందుకు జరుగుతూవుంది ?

ఈ ప్రశ్నలకు జవాబుగా కర్మసిద్ధాంతం, స్వర్గనరకాలూ సృష్టించబడ్డవి. “అదంతా మన ఖర్మ! గీత తప్పతుందా!” అనే జవాబు విమర్శించుకొని జవాబు చెప్పలేని ప్రతి ప్రశ్నకూ ఈ వేదాంతాలు అడ్డం పెడతారు. *

మరొకప్పుడు, “ఈ లోకంలో దుర్మార్గులు తప్పించుకు పోయినా నరకంలో శాస్తి అనుభవిస్తారు. సన్మార్గులకు తగిన పూజలు ఇక్కడ జరక్కపోయినా స్వర్గంలో సుఖం అనుభవిస్తారు” అని చెబుతారు. మన వేదాంతం అంతా ఈవిధంగా వృద్ధిచెందిందే! ఎంతసేపూ, “బాహ్య ప్రపంచంలో ఏమీ సంబంధం పెట్టుకోకు, లోపలకు చూచుకో,” అని చెబుతుంది. దీన్నే ప్రజలకు గొప్పగాకనపట్టానిగ్గాను “అత్తజ్ఞానం” అంటుంది.

అజ్ఞానంవల్ల అభివృద్ధిని ఆటంకపరిచిందానికంటే ఈసిద్ధాంతం చాలా ప్రమాదకరమైంది. ఈ వేదాంతం తన జ్ఞానాన్ని ప్రజలను తస్వమార్గాలను పట్టించటానికి వినియోగిస్తాడు. మానవులు కావాలనేవన్నీ తానూ కావాలంటూ “వీటివల్ల ప్రయోజ

నం లేదు.” అని చెప్పతాడు. “మనం వీటిని సాధించుకోలేం” అని నిరుత్సాహపరుస్తాడు. ఈ మధ్య నాకు నా స్నేహితుడికి ఈడిగువ సంభాషణ జరిగింది. ఆసంభాషణ సరిగ్గా ఈతత్వాన్నే విశదీకరిస్తుంది గనక ఇక్కడ పొందుపరుస్తున్నాను:—

“ఎందు కొచ్చినవండీ ఈ మాటలు?” అన్నాడు.

“మనం అభివృద్ధిచెందటం మీకు ఇష్టం లేదా?” అని అడిగాను.

“ఇష్టం లేకేం! పరిశ్రమలు కావాలి. శుభ్రమైన భోజనం కావాలి! అజ్ఞానం పోవాలి! ఐకమత్యం రావాలి.....”

“ఇంకేం? అందుకు ప్రయత్నిద్దాం!” అన్నాను.

“ఏమీ లాభం లేదు. మనవల్ల ఏమీ జరగదు.”

“ఎందుకు జరగదు?”

“ఎలా జరుగుతుంది? మనకంటే పెద్దపెద్దవాళ్ళే ప్రయత్నించారు, వాళ్ళేం నెగ్గారు?” అన్నాడు.

ఇదీ వరస. ఈరకం మనకు అభివృద్ధి అక్కర్లేదనే అమూల్య కులకు సచ్చేటట్టుగా, ఈ విధంగా (బహుశా తమకు తెలియకుండానే) ప్రచారం చేస్తూ వుంటారు. అంతేగాని ఒకప్పుడు బ్రహ్మాండ రుద్రుడు చెయ్యలేనిపని కొన్ని పరిస్థితుల్లో స్వల్ప మానవుడు కూడా చెయ్యగలుగుతాడని వీళ్ళకు తెలియదు.. మనలాంటివాళ్ళు ఇలా వేదాంతం మాట్లాడ బట్టే పెద్దపెద్ద వాళ్ళకూడా ఏమీ చెయ్యలేక పోయారనీ తెలియదు.

ఈ రకంలోనే మరొక తెగవుంది. ఈ తెగకూడా జీవితాన్ని ఎదుర్కోలేని మానవ హృదయ దౌర్బల్యాన్నే సూచిస్తుంది. ఈ ప్రపంచంలో మనం చెయ్యగలిగిందిగానీ, చెయ్య

వలసిందిగానీ, ఏమీ లేదనే బోధిస్తుంది. ప్రపంచంలోని సమస్యల్ని మనం పరిష్కరించ లేమనే చెబుతుంది. కాని ఈ తెగకు దేవుల్లో నమ్మకంలేదు. అందుకని పై తెగ ముక్కు మూసుకొని కూర్చుందా మని చెబితే ఈ తెగ 'రేపు మనది కాదు; తిని తాగి తండనాలాడదాం,' అని చెబుతుంది.

ఈ సిద్ధాంతం, ముఖ్యంగా యువకులను బాగా ఆకర్షిస్తుంది. ఇంత కంటే ఇంకేం కావాలి? కాని ఇది ఎలా నెరవేర్చుకోవటం? ఆని ఆలోచిస్తే మాత్రం దీని బండారం బయట పడుతుంది. అంతా తిని తాగి తండనాలాడితే ఉత్పత్తిచేసే దెవ్వరు? ఎక్కువ ఉత్పత్తి లేకుండా ప్రతివాడూ తిని తాగి తండనాలాట్టం ఎలా జరుగుతుంది?

ఎవరు తిని తండనాలాడాలి? ఎవరు ఉత్పత్తిచెయ్యాలి? తిని తాగి తండనాలాట్టానికి సరిపోయే అంతగా ఉత్పత్తి చేసే విధానం ఏది?

ఈ సంగతులన్నీ వీళ్ళు ఆలోచించరు. వినగానే హాయిగా 10డే మాటలని తృప్తిపొందుతారు. అవేశమే ప్రధానంగా ఉట్టుకున్న జనం, జీవితంలో ఆసాధనగాలు పొందిన జనం ఈ హుటలకు నోరూర్చుకొని వెంట పడుతుంది. ఈ తెగ, డబ్బున్నటుగురిసంగతేగాని ప్రజలసంగతి ఆలోచించదు. వీరి వాదంలో ంఘీభావానికే చోటులేదు. వీరి వాదం, మొత్తంమీద 10ంభుం ఎలా బాగుపడుతుందో చెప్పదు. డబ్బు పుష్కలంగా ఉన్న వ్యక్తులు ఏ విధంగా తమ్ము తాము నాశనం చేసుకొని, ంభానికి ఏ విధంగా అపకారం చెయ్యాలో మాత్రమే ఈ ధ్ధాంతం నేర్పుతుంది.

పాదుమాలనల్లా, జంమిందార్లవల్లా ఇంతకంటే ఎక్కువేమి జరిగింది? తిని కడుపు బలనంతగా ఖాళీచేసుకొని, మళ్ళీ తిన్న వాళ్ళని గురించి మనం విన్నాం. వీళ్ళవల్ల సంఘానికి ఏమిలాభం చేకూరుతుంది?

వీటన్నిటికంటే మేరీకారిల్లే పాత్రలాగు, 'భగనంతుడుడంటే అతన్ని త్వరగా పొందాలి; లేకపోతే అసలు జీవితమే అనవసరం,' అనుకొని ఆత్మహత్య చేసుకోవటం మంచిది కాదూ?

ఇక ప్రజల్లో వున్న ఆఖరి రకాన్ని గురించి చెప్తాను.

ఈ రకం మానవసంఘంలో, సంఖ్యలో తక్కువదీ, ఆదర్శంలో గొప్పదీ! ఈ రకం కార్యాచరణకు అందని వూహలను వూహించును. అందని వూహలు వూహించి, భంగపడి అసంతృప్తివల్ల వేదాంతమార్గంలో పడదు. 'మనవల్ల ఏమవుతుంది?' అని నిస్పృహచెందదు. పరిస్థితులకు అనుకూలంగా సంఘాభివృద్ధికి పాటుపడుతుంది.

ఈరకానికి సంఘాభివృద్ధికి పాటుపడాలనేవాంఛా ఆవాంఛను ఆచరణలో పెట్టే శాస్త్రజ్ఞానం రెండూ వుంటాయి. ముఖ్యంగా వాంఛ వుంటే శాస్త్రజ్ఞానం కోసం ప్రయత్నిస్తాం. ఈరెండూ లేకపోతే లాభం లేదు.

Bentham ఇలా వ్రాశాడు— 'A person who always acted with a view to his own maximum satisfaction in the long run would always act rightly.' కుటుంబరావు కూడా స్వార్థం అనే కథలో ఇట్లాంటి అభిప్రాయాన్నే వెలిబుచ్చాడు. కాని నేను వొప్పకొను. నిరంకుశంగా రాజ్యాలు వలినవాళ్ళంతా ప్రపంచానికి లాభాన్నే చేకూర్చారా?

తల్లికి బిడ్డ జబ్బు నయం అవ్వాలనే వాంఛ వుంటుంది. కాని తగిన శాస్త్రజ్ఞానం లేకపోవటంవల్ల మందుకు బదులు ముడుపులుకట్టి ప్రాణంమీదకు తెస్తుంది. సంఘాన్ని బాగు చేయాలనే వాంఛ లేకుండా శాస్త్రజ్ఞానం వున్నా ఇంతే జరుగుతుంది. ఆ శాస్త్రజ్ఞానం మానవనాశనానికి వినియోగ పడుతుంది. దీనికి హిట్లర్ తార్కాణం.

పై తరగతికి ఈ రెండు లక్షణాలూ ఉన్నాయి గనక వెనక చూపు లేకుండా మానవ శ్రేయస్సుకి పాటుపడుతుంది. అంత మాత్రాన ఈవర్గానికి స్వార్థంలేదు అనుకో గూడదు. తమ సుఖం సంఘాభివృద్ధిమీదే ఆధారపడి వుంటుందనీ సంఘానికి భిన్నంగా ఒక న్యక్తి సుఖపడలేడనీ తెలుసుకొని పాటుపడతారు; ఏలాగూ మనం బ్రతకట మనేది తప్పదు గనకా, మన తర్వాతి కూడా మానవులు బ్రతుకుతూనే వుండాలి గనకా, ఈ ప్రపంచాన్ని మానవవాసయోగ్యం చేయటానికి ప్రయత్నిస్తారు. మానవులు ఎక్కువ మంది సుఖపటానికి వసతులు కల్పిస్తారు.

నేను ఈమాట చెప్పినప్పుడు ‘సుఖపట్టం అంటే ఏమిటి?’ అనే ప్రశ్న వస్తుంది, అనేకమంది అనేక రకాలుగా సుఖపడతారు. ఒకరికి సుఖ మిచ్చింది మరొకరి కివ్వదు. ఒకరికి సుఖాన్నిచ్చిన సిద్ధాంతమే మరొకరిని బాధపెడుతుంది. కనుక సుఖం అంటే ఎలాతేలుతుంది? దేన్ని సుఖంగా పెట్టుకొని మానవులు కృషి చేయాలి?

ప్రపంచంలో అనేక సమస్యలున్నమాట నిజమే. ఒక్కొక్క సమస్య పరిష్కారం ఒక్కొక్క తరగతికి సుఖాన్నిచ్చేమాటా

నిజమే! కాని అన్ని సమస్యల్ని ఒకేసారి మనం పరిష్కరించలేం. అప్పటి పరిస్థితుల్లో ప్రజాసామాన్యాన్ని ఎక్కువ కలవరపరిచే సమస్యనే పరిష్కరించటానికి ప్రయత్నించాలి, అటువంటి సమస్యనే పరిష్కరించగలం. మరొక సమస్యకు ప్రజలు సహాయం చెయ్యరు; పరిష్కారానికి తెగించి పోట్లాడరు. ఏ సమస్య తమ్ము ఎక్కువగా హింసిస్తావుందో, ఆ సమస్యను పరిష్కరించుకోటానికే ప్రజలు తాపత్రయపడతారు. ప్రస్తుతం ప్రజలను ఎక్కువగా కలవరపెట్టే సమస్య ఆర్థిక సమస్య. ఈ సమస్య పరిష్కారం కోసం ప్రజలు ఉద్రిక్తులై వుంటారు. తమ్ము బాధించే ఈ సమస్యని పరిష్కరించకుండా మరేసంగతి ఎత్తినా ప్రజలు వినరు. అందుకనే మిగిలిన ఉద్యమాలు సఫలీత పొందటంలేదు. ప్రజల్లాకా వెళ్ళటంలేదు—పైపై నేపుట్టి, పైపై నేనశిస్తున్నాయి. ఇలా జరుగుతూవుందని వాపోవటంలో అర్థంలేదు. సంఘశ్రేయస్సుకోసం పరిస్థితులనుబట్టి పాటు బజాలిగాని, అవసరంగా కనబడని భావాలను వాళ్ళ తలలకు ఎక్కించటానికి ప్రయత్నిస్తే వృథాయే అవుతుంది.

కనక మానవుడు తను జీవించివున్నంతకాలం అత్యవసర సమస్యని పరిష్కరించటానికై ప్రయత్నించాలి. ఈ సమస్య పరిష్కరించబడ్డా మరొక సమస్య వస్తుందని వూరుకోకూడదు. పద్ధతి ఏది అనుసరించినా. జీవితాదర్శం ప్రతి మానవుడికీ, “ఈ లోకాన్ని వానయోగ్యం చెయ్యటమే!” అనే విషయం ఎవ్వరూ మరచిపోకూడదు.

రెటమత సిద్ధాంతం

రెటమతం అనే మాట మనం రోజూ వింటూనే ఉంటాం. మనం ఒక నూతనోద్దేశం వెలిబుచ్చగానే, అది ప్రజాసామాన్యానికి వికటంగా కనిపిస్తుంది. వెంటనే మన ప్రక్కనున్న ఒకడు 'రెటమతం' అంటాడు. రెంజోవాడు తాత్కాలికమైనదిగా, తెలివిగలవాడేగాని అంతా 'రెటమతం' అంటాడు. ఏమిటీ రెటమతం? దీని స్వభావం ఎటువంటిది?

'అవునన్నది కాదనటం రెటమతం' అని తేలిగ్గా నిర్వచనం చేస్తారు. ఎవ్వరు అవునన్నది? ప్రజాబాహుళ్యం అవునన్నది కాదనటం రెటమతంగా కొందరు అర్థంచేసుకుంటున్నారు. ఈ రెటమత సిద్ధాంతం ప్రాముఖ్యతను అర్థంచేసుకోవడానికి మనం ఒక ప్రశ్న వేసుకోవలసివస్తుంది; "ఒక ఉద్యమనాయకులు ప్రజాబాహుళ్యాన్ని బట్టి పోవాలా. లేక ప్రజాబాహుళ్యాన్ని తమ దృక్పథానికి తిప్పకోవడానికి ప్రయత్నించాలా?" అనేది. నాయకులు ప్రజాబాహుళ్యం అభిప్రాయాలకు అనుగుణంగా గంతులు వేసి పేరు సంపాదించుకోవడాన్ని లెనిన్ "tailism" అని హేళన చేశాడు. అచ్చగా ప్రజాసామాన్యం పలవరింతులకే తందనాలు తొక్కితే, సంఘంలో అభివృద్ధి అనేదే ఉండదు. ఇటువంటి నాయకత్వం "కాననివాని నూతనగాని కాననివాడు విశిష్టనస్తువుల కాననిభంగి"గా తయారవుతుంది. కనుక మానవుడు వేసినచోటే ఉంటాడు. లేకపోతే సుడిగుండంలో పడి కొట్టుకుంటాడు.

ఎప్పుడైతే మనం ప్రజాబాహుళ్యం దృక్పథాన్ని మార్చటా

నికి ప్రయత్నిస్తామో, అప్పుడే ప్రజాభావశక్తి తాత్కాలికంగా ఎదురుతిరగటం. రెటమతం అని నిందించటం తటస్థమైంది. 'దేవుడున్నాడు,' అని ప్రజాభావశక్తి నమ్మినప్పుడు 'దేవుడులేడు' అని చెప్పటం రెటమతంగా పరిగణింపబడుతుంది. 'రాముడు దేవుడు,' అనుకునే రోజుల్లో 'రాముడు నూనవును,' అని చెప్పటం రెటమతంగా పరిగణింపబడుతుంది. 'భూకంపాలు ఆ మాయామానుష విగ్రహుని లీలావిచారాలు,' అనుకునే రోజుల్లో వాటికి సైంటిఫిక్ కారణాలున్నాయని చెప్పటం రెటమతంగా పరిగణింపబడుతుంది.

“మీను చెప్పేది సహేతుకంగా ఉంటే అది రెటమతం కాదు;” అని కొందరు వాదిస్తారు. భాగానే ఉంది. కాని ఒక నూతనోద్దేశం సహేతుకమో-నిర్హేతుకమో, శైలునుకోటానికి ప్రజాసామాన్యం కొంత టైము తీసుకుంటుంది. ఈ విషయంలో ప్రజాసామాన్యం జ్ఞానాన్ని అనుభవంవల్ల సంపాదించుకుంటుంది గాని బుద్ధిబలంవల్ల కాదు. అందువల్ల ఒక నూతనోద్దేశాన్ని వెలిబుచ్చగానే ప్రజాసామాన్యం, తరువాత ఆ ఉద్దేశాన్ని అంగీకరించినా, వెంటనే మాత్రం 'రెటమతం' అంటుంది. సహేతుకమైన విషయాన్ని వెంటనే గ్రహించే శక్తి ప్రజాసామాన్యానికి లేకపోవడం, తన విశ్వాసాలను వదలుకొని వెంటనే సహేతుకదాన్ని అంగీకరించలేదు, కాబట్టే, అది గెలిలియో ప్రాణాలను కోరింది. ఏనుక్రీస్తును సిలువ ఎక్కించింది. ఆస్కార్ వైల్డర్ దేశంలోనుంచి తరిమివేసింది. మహమ్మదుచేత కత్తిని పట్టించింది. ఇంకెన్నెన్నో చేసింది.

కనుక ప్రజాసామాన్యాన్ని నేను ఆకర్షించాను అని ప్రగ

ల్భాలు కొట్టటం గొప్పకాదు. అతడే పద్ధతితో ప్రజాసామాన్యాన్ని ఆకర్షించాడో మనం తెలుసుకోవాలి. జాన్సన్, చెప్పినట్టు ప్రజాసామాన్యం నాన్ సెన్సు, అతని నాన్ సెన్సు ఒకటే అవటంవల్ల అది అతనివల్ల ఆకర్షించబడిందా? నీతిబాహ్యమైన మాటలు వాడటంవల్ల, అటువంటి ఉద్దేశాన్ని స్ఫురణకు తేవటంవల్ల, దానిపై త్యాన్ని రేపటంవల్ల, అది ఆకర్షించబడిందా? అని మనం ఆలోచించాలి. ఆ పద్ధతి మంచి దై దానివల్ల సంఘానికి లాభం కలిగితే సెబాస్ అని మనం హఠతులు పట్టాలి. లేకపోతే ఆ ఆకర్షించినవాడూ, ఆ ఆకర్షించబడినవారూ నరకానికి పోతారు.

ప్రజాభావశ్యం అనేకవిధాలగా ఆకర్షించబడుతుంది. వ్యభిచారాన్ని గురించి రాస్తే అనేకులు ఆకర్షించబడుతారు. ఎవ్వగో పట్టుకొని బండభూతులు తిడితే కొందరు సంతోషిస్తారు. చిత్తకార్తికకృల చేష్టలు వర్ణిస్తే 'నహ్వ' అంటారు. నగ్నదృశ్యాలు చూపితే లొట్టలు వేసుకుంటూ చూస్తారు. అంతమాత్రాన ఈ విధంగా రంజింపజేయటం గొప్ప అవుతుందా? దీనికంటే ప్రజాభావశ్యానికి ఇష్టంలేకపోయినా, దానివల్ల చెప్పేవాడు నష్టకష్టాలకు లోనయినా, సంఘ శ్రేయస్సుకు ప్రయత్నించటమే మంచిది. దాన్ని ప్రజాభావశ్యం 'రెటమతం' అని నిందించి, అతడిని హింసించినా, కొన్నాళ్ళ కయినా యదార్థం తెలుసుకొని భాగుపడుతుంది,

ఇప్పుడు నేనున్నాననుకోండి—ప్రవక్తలతో పోల్చుకోవటం కాదు—నాకు ప్రజాసామాన్యంలో ఇప్పుడు ప్రబలంగావున్న రుచి ఇష్టంగా ఉండదు. ప్రజాసామాన్యం ఒకరుచికి అలవాటుపడటం

వల్ల, రాజకీయంలో చూచినా సారస్వతంలో చూచినా, సినిమాల్లో చూచినా ఆ రుచి కనబడుతుంది. ఆ రుచి మంచిదిగా నాకు కనపడకపోవటంవల్ల రాజకీయంలో, సారస్వతంలో, సినిమా లలో, ప్రజల అభిరుచికి వ్యతిరేకంగా ఆ రుచిని విమర్శించ వలసి వస్తుంది. ఈవిధంగా ప్రతి శాఖలోనూ ప్రజాసామాన్యంతో ఎకీభవించక పోవటంవల్ల అందరూ అవునన్నది కాదనే మేనియా నాకున్నదనీ, నేను ఆదొక సిద్ధాంతముగా పెట్టుకొని కూచున్నాననీ నన్ను నిందించటం కేవలం పొరపాటు. ఇప్పుడు ప్రజలలో ఉన్న రుచిని నేను అంగీకరించటం లేదు. ఆ రుచి ఏ శాఖలో కనుపించినా నేను విమర్శిస్తున్నాను. ఆ రుచిని ఒక శాఖలో నిందించి, ఒక శాఖలో పొగడటం తప్పుగాని, ఆరుచి కనబడిన చోటల్లా విమర్శించటం తప్పు కాదు.

కనుక రెటమత సిద్ధాంతం అనగానే బెడరిపోవలసిన పని లేదు. ఇప్పుడు నాకు అర్థంకాని నూతనోద్దేశాన్ని నేను రెటమతం అంటున్నాను. మీకు అర్థంకాని నూతనోద్దేశం మీకు రెట మతంగా కనిపిస్తోంది. హాలీవుడ్ ఫిలుములు చూచి హిందీ ఫిలుములను విమర్శించేవాడు, వెలుగుఫిలుములతో హిందీ ఫిలుములను పోల్చి చూచుకొని మురుసుకునేవాడికి రెటమతస్థుడుగా కనపడతాడు. వెలుగుఫిలుములతో పోల్చుకొని హిందీ ఫిలుములను పొగిడేవాడు. హాలీవుడ్ ఫిలుములు చూచినవాడికి రెటమతస్థుడుగా కనపడతాడు.

ఈ రెటమతసిద్ధాంతం జాగ్రత్తగా పరిశీలించవలసిన సిద్ధాంతం. ఇది తెలియనివాళ్ళు ప్రచారంచేస్తున్నంత, పైకి కనబడేంత పిచ్చిసిద్ధాంతం కాదు. దీని భావం తెలుసుకోవటం మీదే.

దీని హృదయాన్ని అర్థంచేసుకోవటం మీదే, సంఘాభివృద్ధి ఆధారపడి ఉంది.

అ హం

ఒక కవి, ఒకసభలో ఈవిధంగా ఉపన్యసిస్తున్నాడు—

“మీరు కనిపెట్టారో లేదోగాని నేను తిక్కనకంటే గొప్పవాణ్ణి. నాకవిత్వంలో తిక్కన కవిత్వంలోవున్న గుణాల కంటే గొప్పగుణాలున్నవి. ఇంతవరకు భారతదేశంలో పుట్టిన పాళ్ళల్లో తిక్కనకంటే గొప్పకవిని నేనే.....”

ఒక సభికుడు చివాలున లేచి—“తిక్కన కంటే మీరు గొప్ప కవులనుకూడానికి దృష్టాంతరం ఏమిటి?”

“దృష్టాంతరమా?...దృష్టాంతరమా,” అని నట్లు కొట్టటం మొదలు పెట్టాడుకవి.

ఇంకొక సభికుడు లేచి ఈవిధంగా జవాబు చెప్పాడు—

“దృష్టాంతరాలకేం? కావలసినన్ని వున్నాయ్. తిక్కనా కవిత్వంరాశాడు. వీరూ కవిత్వంరాశారు. తిక్కనా పుట్టాడు. వీరూ పుట్టారు. వీటిని బట్టి తిక్కనకూ వీరికీ చాలా పోలికలున్నవని విశదం అవుతూవుంది. ఇక తిక్కనకంటే ఈయన గొప్పవా డెలాగంటారా? తిక్కన చచ్చాడు. ఈయన చావ లేదు.....” అని కూర్చున్నాడు.

కవి తెల్ల మొహం వేశాడు.

నా గ రి క త

“తూర్పు తూర్పు — పడమర పడమరే ! ఈ రెండూ ఎప్పుడూ కలవు ” అన్నాడు కిప్లింగ్.

సామ్రాజ్యతత్వం కన్నులకు ఎగదట్టిన కిప్లింగ్ ఈవిధంగా వాగటం అో ఆశ్చర్యం లేదు. “జెల్లతోలు ప్రపంచానికి మోక్షాన్ని కట్టిపెడుతుంది,” అనుకునే బధిరులు ఇలాంటి పెరి వ్రాతలు వ్రాయటం అో ఆశ్చర్యంలేదు. “జెల్లవారు ప్రభుత్వం చెయ్యటానికి, నల్లవారు జోహుకుం కొట్టటానికి వుట్టా”రని ఈ బుద్ధిజాడ్యజనితోన్నాదుల ఉద్దేశం.

ఈ వాదం ఎంతవరకు నిజం ?

ప్రాచ్య ప్రాశ్చాత్య నాగరికతల్లో విపరీతమైన భేదముందనీ, ఈ భేదం ఎప్పుడూ ఇల్లాగే వుంటుందనీ కొందరు సామ్రాజ్య వాదులు అంటారు. దీన్నే భారతీయుల్లో కొందరు, “ప్రాశ్చాత్యులది జడవాదం; మనది ఆధ్యాత్మికవాదం,” అని చెబుతారు. ప్రాశ్చాత్యులు తమ భౌతికనాగరికతను చూచుకొని విర్రవీగితే, భారతీయులు తమ ఆధ్యాత్మిక నాగరికతను తలచుకొని మురుసు కుంటారు. అసలు ఈ నాగరికతల్లో ఇంత వ్యత్యాసం ఉందా ? ఈ నాగరికతలు ఏకం కావా?

ప్రథమంలో ప్రాచ్య ప్రాశ్చాత్యదేశాల్లో ఒకటే నాగరి కత ఉండేది. జిజ్ఞాస మానవుని స్వభావంలో ఉండటంవల్ల అతడు హేతువాదాన్ని సాధనంగా తీసుకొని జీవితాన్ని గడి పాడు. ఉపనిషత్తులను పరిశీలిస్తే మానవుని స్వభావం తేలిగ్గా అర్థమవుతుంది. మానవునికి కలిగిన ప్రశ్నలకు సమాధానాలు

చెప్పటానికి అవి ప్రయత్నించినయ్. “దేవుని స్వభావం ఎటు వంటిది?” “దేవుని దర్శనం ఏవిధంగా దొరుకుతుంది?” అనే మానవుని జిజ్ఞాస వీటిని సృష్టించింది.

కాని అప్పుడు జ్ఞానం వృద్ధిచెందకపోవటంవల్లా, అప్పటికి మానవుడు ప్రకృతిని లోబరచుకునే శక్తులను సంపాదించుకొన లేక పోవటంవల్లా, మానవునికి కలిగే ఈశంకలను, జ్ఞానం తీర్చ లేకపోయింది. ఇక మానవుడు చేసేదిలేక విశ్వాసాన్ని ఆశ్రయించాడు. ఈ “విశ్వాసం” ఆధ్యాత్మిక నాగరికతకు దారి తీసింది.

తరువాత కొద్దికాలానికి సైన్సు వృద్ధిచెందటంవల్ల పాశ్చాత్య దేశాలు ఈ నాగరికతనుంచి తప్పించుకొని అభివృద్ధి చెందాయి. మన దేశంవంటి దేశాలు మాత్రం, కొన్ని కారణాలవల్ల సైన్సు సహాయంతోనుకోక, వెనుకటి నాగరికతలోనే కుమిలిపోతున్నాయి. కనుక భౌతిక ఆధ్యాత్మిక నాగరికతల భేదం ఇంచుమించు 500 సంవత్సరాల క్రింద కలిగింది.

ఇప్పుడు మనం స్వాతంత్ర్య సమరానికి నడుముకట్టాం గనక మనంకూడా భౌతిక నాగరికత కోసం, పాశ్చాత్యులు ఆ నాగరికతవల్ల పొందిన లాభాలకోసం, ప్రయత్నిస్తున్నాం. మనంకూడా మనుష్యులమే గనక, భౌతిక ప్రపంచంతో భౌతిక వాదంతో సంబంధం వదలుకోలేం. “జడవాదం,” “పిడివాదం” అనుకొని ఏ పదిరోజులో ముక్కుమూసుకొని కూర్చున్నా, తరువాత అయినా ఊపిరాడక ఇతర దేశాలతో పాలు వృద్ధిచెందటానికి ప్రయత్నిస్తాం.

కనుక కిస్లింగ్ మహాశయుడు, “తూర్పు తూర్పు—పడ

మర పడమరే.” అనటం ఆయన అజ్ఞానాన్నో, సామ్రాజ్యతత్వ ఖరాయింపునో, బుద్ధిజాఙ్గాన్నో సూచిస్తుంది? “మాది ఆధ్యాత్మిక నాగరికత,” అని మన నాగరికతను పొగుడుకోవటం “పాశ్చాత్యులది భౌతికనాగరికత,” అని వానిని నిందించటం కూడా అనారోగ్యాన్నే సూచిస్తుంది, పూర్వం మనం ఏ పరిస్థితుల్లో, ఏ నాగరికతలో, ఎంత జ్ఞానంలో ఉన్నా, ఇప్పుడు మాత్రం పాశ్చాత్యులకంటే ఏ 500 సంవత్సరాలో వెనకబడి ఉన్నాం. అందుకనే, అభివృద్ధిలో వారితో కలుసుకోటానికే మనం స్వాతంత్ర్యం కావా లంటున్నాం; ఆంగ్లేయులు మూటా ముల్లెలతో ఖాళీ చెయ్యాలంటున్నాం; మన డబ్బు మనకే ఉండాలంటున్నాం. భౌతికంగా పాశ్చాత్య నాగరికతను ఈ విధంగా అనుకరిస్తూ, దాన్ని నిందించి, మనం విడిచిపెనుతున్న ఆధ్యాత్మిక నాగరికతను పొగట్టం ఆరోగ్యవంతులు చెయ్యవలసిన పనికాదు.

ఇప్పుడు ప్రాచ్య పాశ్చాత్యనాగరికతల కున్న భేదం ఏమిటి? భౌతిక వాదం అంటే ఉలిక్కి పడవలసిన అవసరం ఏముంది?

సర్ రాధాక్రిష్ణ పాశ్చాత్య నాగరికతకూ మన నాగరికతకూ మూడు భేదాలు చెప్పాడు. నేటి పాశ్చాత్య నాగరికతకు (1) మానవాధికారం (2) సేతువాదం (3) ప్రజాస్వామికం ముఖ్యలక్షణాలు. మన నాగరికతలో ఈ లక్షణాలకు తావు లేదు. నేడు ప్రజానాశుల్యానికి ఏ లక్షణాలు ప్రాణధారాలో, ఏ లక్షణాలు లేకపోతే మానవుడు పశువుగా తయారవుతాడో, అటువంటి లక్షణాలకు మన “ఆధ్యాత్మిక నాగరికత”లో తావు లేదు. అటువంటి నాగరికతను మనం పొగుడు

కుంబున్నాం.

దీనికంటే, ఇతర దేశాలకంటే మనం ఎంత వెనకబడి ఉన్నామో తెలుసుకొని, దేశాభివృద్ధికి ప్రయత్నించటం మేలు. ఈ అధ్యాత్మిక నాగరికత అనే మత్తులో పడి ఉండటం విదేశ ప్రభుత్వానికి మంచిది గనక, అది దాన్ని ప్రోత్సహిస్తుంది. కనుక విదేశ ప్రభుత్వం పోతేగాని మన అభివృద్ధి విజృంభించదు.

అప్పుడుగాని, “తూర్పు తూర్పు-పడమర పడమరే!” అన్న కిక్కింగ్ వాక్యం ఎగిరిపోదు.

కులతత్వం - జాతీయవాదం

బానిసవర్గం తన ఆత్మగౌరవాన్ని నిలబెట్టుకోటానికి చేసే ప్రయత్నం కులతత్వం.

అధికారంలో వున్నవర్గం మిగిలినవర్గాలమీద తన పెత్తనం సుస్థిరం చేసుకోటానికి చేసే ప్రయత్నం జాతీయవాదం.

కులతత్వానికి, ఆర్థికదృష్టిపరమైన వర్గతత్వంగా చెయ్యటం సోపలిజం. ✓

సీ, ఏమి పరీక్షలు !!

స్వీట్ వాడిలింది. 15 సంవత్సరాల శని నేటితో విరగడయింది. అబ్బా, ఈ పరీక్షల కోసం బుద్ధిని ఎంత సంకుచితం చేసుకోవాలి! మాడ్చిస్ ఏమయినా, మన పది మార్కులూ మనం దేవుకుంటే చాలు. సుభాస్ బాబు ఆంగ్లం ఎల్లావున్నా మన పది మార్కులూ మనం దేవుకుంటే చాలు. కాంగ్రెస్ సభాస్యతుడు వల్లభాయి అయినా, రాజగోపాలాచారి అయినా, గృహ్ ఖాక అయినా ఒక్కటే మనకు! సుభాస్ బాబు ఇంత వరకు కాంగ్రెసు అధ్యక్షుడు ఎందుకు కాలేదో, మిగతా నాయకులు మాత్రం తిరగబడి, బోర్లబడి, ప్రక్కకు పడి, ఒక్కొక్కరూ రెండు మూడు సార్లు ఎందుకు అవుతున్నారో మనం ఆలోచించం. అంతవరదాకా ఎందుకు? ఆ గోజుల్లో జెర్నార్డుషా చమ్రుకునే అవకాశంగానీ, భార్యకు ఉత్తరం రాసుకునే ప్రాప్తం గానీ ఉండదు. ఏం పరీక్షలు! పక్షి నైపుట్టినా ఈ పరీక్షలు తప్పేవి; హాయిగా పట్టాలు కొడుతూ అకాశాన విహరించే పని. ఆఖరికి కోతి నైపుట్టినా ఈ పరీక్షలు తప్పేవి. కిచకిచ మంటూ చెట్లమీద గంతులు వేస్తూ తిరిగే పని. ఈ పాడు పరీక్షలు ప్యాసయి ఉద్యోగం చేసిందానికన్నా ఏ పరీక్షలూ లేకుండా, యమధర్మరాజు క్రింద దున్నపోతుపని చెయ్యటం మంచిది.

ఏం పరీక్షలు ! ఏం పరీక్షలు ! క్లాసువుస్త కాలు ముక్కున పెట్టుకొని నూటికి ముప్పై మార్కులు గిట్లుకొంటానికేనా నేను

పుట్టింది ! ఏగుమాస్తాగిరిలోనో జేరి. ఉదరం సవరించుకోటాని కేనా నేను పుట్టింది ! హతవిధి ! ఈ బోడి డిగ్రీలకోసం దేవు లాడకపోతే ఈ పాటికి ఎన్ని ఉత్తమ గ్రంథాలు తిరగవేసే వాణ్ణో ! అబ్బా ! శక్తిని సద్వినియోగం చెయ్యటానికి ఈ పరీక్షలు ఎంత ఆటంకం ? పేటినల్ల ఎంతమంది జ్ఞానం డిప్లూలోని వేరు సెనగపప్పులాగ, బురఖాలోని స్త్రీలాగ, లోకాన్నుంచి కప్పివేయబడుతోందో ! ఎవరిదాకో ఎందుకు ? అమృతమేలేని ఈ రాహువు నోట్లో చిక్కి నేను నా కాంతిని ఎంత కోల్పోయానో ? ఊహ వచ్చిందగ్గర నుంచీ పరీక్షలకు చదవటం, పరీక్షలుప్యాసవటం—ప్యాసయిచందుకు ఘనకార్యం చేసినట్లు కులకటం—తిప్ప ఇంకొకపని లేదుగదా ! ఇటువంటి వెంగళాయిలు, దేశానికి ఎందుకు పనికివస్తారు ? మాతృదేశోద్ధరణకు పనికి నచ్చే శక్తిని, బుద్ధిబలాన్నీ, అవకాశాన్నీ లాగివెయ్యటమే ఈ విద్య యొక్క ముఖ్యోద్దేశం. అందుకనే మెకాలే ప్రభువు— (?) — “ఈ విద్యావిధానం ముప్పై సంవత్సరాలు సాగితే హిందూ దేశం తారుమా రవుతుం” దన్నాడు.

*

ఎంత ఘోరం ! స్వార్థపరులు ఎంత పనైనా చేస్తారు. మతం పేరుతో, అందులో ఏసుక్రీస్తు పేరుతో, ఏ పని చేసినా ముక్తి దాయకమే అవుతుంది. ఏసుక్రీస్తు మానవ సాధాత్మత్వాన్ని బోధించాడు. అటువంటి మతాన్ని మానవనాశనానికి ఉపయోగించుకుంటోంది ఆతని భక్తబృందం. ఏ ధర్మ మయినా ఇంతే ! అందుకనే మిట్ట — జ్ఞాపకం రానటంలేదు. ఈ నిరర్థకపు పరీక్షలకు చదివే చదువు ఇల్లాగే ఉంటుంది—ఏదీ...అవును.

“..... So little knows
Any but God alone to value right
The good before him but perverts best things
To worst abuse or to their meanest use”

అన్నాడు.

అర్జునచేతుకుచే వాళ్ల హృదయాలకు అనుకూలమైనరూపం
తాలుస్తుంది. ఏధర్మమయినా.....సంఘ శ్రేయస్సు కోసం
స్పృష్టించబడిన వర్ణాశ్రమధర్మం నేను సంఘాన్ని చిందరవంద
చెయ్యడానికిఉపయోగపడుతోంది. అదేవిధంగా క్రైస్తవమతం
ఆవసానదశలో హిందువులను బానిసలను చెయ్యటానికి పని
చేస్తోంది. ఆంగ్లేయులకు మనలను ఆ మతంలోకి తోలటాని
అంతవరదాకా కాకపోయినా, మనమతం మరచిపోవటానికి.
ఉపయోగిస్తుంది చదువు. మనజనం ఈసంగతి అంగీంచదు.
ఈవిద్య అభ్యసించవలసిందే! ఈ పరీక్షలు పాస్ కావల
సిందే! ఈజీవితం విద్యాలయాలకు అర్పించవలసిందే! యువకు
లంతా తలగుడ్డలుధరించి గుమ్మస్తాలుగా తయారయి, మొహాలు
వేలవేసుకొని, అడ్డమయినవారికీ జోహారులు చెయ్యవలసిందే
ఆర్యావర్తం కర్మభూమి...కాబట్టి దేవుడే వీళ్ళని, “మీ
భారతదేశంలో—ఈర కానికి ఇంతకంటే మంచిదేశం దొరకదు.
గుమ్మస్తాలుగా పుట్టండ్రా,” అని ఆజ్ఞాపించి పంపించాడేమో
కాని ఒక్క మనదేశాన్నే నిందించుకోవలసిన పనిలేదు. అసల
కాలేజీవిద్యావిధానంలోనే ఉంది ఈ దాస్యగుణం. చూడు!..
జీవితసమస్యలను అచ్చగా పుస్తకాలద్వారాకాక ముఖాముఖ
చూడగలవారే ప్రముఖులవుతున్నారు. మాస్ట్రోనాల్లు వార
ప్రతికలను అమ్ముకోకపోతే అంతగొప్పవాడయ్యేవాడు కాదు

యిదోజార్జి సార్వభౌముడు నావికులతో కలిసి తిరగకపోతే న తండ్రిలాగే తయారయ్యేవాడు. స్టాలిక్ ఎన్ని పరీక్షలు వ్యసయాడు? బెర్నార్డ్లపా నిక్కుతాడు గాని ఏ ఏ కాలేజ్లో చదివాడు? ఎటుచూచినా కాలేజీ చదువు లేనివారే పంపించాన్ని కేలెత్తి నడిపిస్తున్నారు. వీరందరూ గ్రంథాల రాల్లో పీఠంవెయ్యక, డిగ్రీలకోసం కాలేజీల్లో మురిగితే ఎవ్వరినా గొప్పవారయ్యేవారు?

*

పాపిష్టిజన్మ ! కడుపే కైలాసంగా నిర్మించుకోటానికేనా నుజన్మించింది? నాలుగుకాలాలపాటు—బహుశా పువ్వు కో, కాయలతో—ఈ ప్రపంచంలో బ్రతకటానికేనా నేను ప్తించింది? బుద్ధిబలాన్ని దేశక్షేమానికీ, మానవశ్రేయస్సుకీ వినియోగించవలసిన బాధ్యతలేదా? అవును, ఎట్లా వుంటుంది? ప్రపంచమంతా పరీక్షల మయమయి పోయింది. డిగ్రీలుసంపాదించ లేనివాడు మూఢుడు; ఏ వుద్యోగానికీ అతడు పనికిరాడు; ఎంతజ్ఞానం సంపాదించినాసరే, ఎన్ని ఉన్నత గ్రంథాలు తుట్టించేసినాసరే! “దాశరథీ కరుణాపయోనిధి” అనీ, “Jack and jill went up the hill” అనీ రుబ్బుడు మొదలుపెట్టకపోతే ఈ దేశంలో చోటులేదు. ఏమి నాగరికత! ఏమి అభివృద్ధి! ఈ వెధవ చదువువల్ల గుమాస్తా మయమయిందీ ప్రపంచం. యీ గుమాస్తా బాబులు దేశానికి ఎందుకు పనికివస్తారు? మన దేశోద్ధరణకు, ఈవిద్యావిధానాన్ని మార్చటానికి ఎందుకుప్రయత్నించరు? రష్యాలో టాల్ స్టాయ్ స్థాపించటానికి ప్రయత్నించిన విధానాన్ని మన దేశంలో ఎందుకు అమల్లో పెట్టరు? మొన్న

జవహర్‌లాల్ నెహ్రూ ఏమని చెప్పాడు? “ప్రపంచం విషమపరిస్థితుల్లో ఉంది. విశ్వవిద్యాలయాలు యువకులను ఈ సమస్యలు ఎదుర్కొంటున్నాయి తయారుచెయ్యాలి,” అనలేదా? ఈ మాటలు దేశోద్ధారకులు వినిపించుకో రెండుకని? ఈ గుమ్మస్తాలను అడ్డం పెట్టుకొని స్వరాజ్యం సంపాదించగలమనేనా? ఏమైనా ఈ విద్యాలయాలు దేశానికి చేస్తూన్న అపకారం భాయి పరగానంద్, జిన్నాలుకూడా చెయ్యటంలేదు. ఈ కళాశాలలు—కళాశాలలుకాదు, నేతిబీరకాయలు—నేలమట్ట మునునప్పుడే స్వరాజ్యం వచ్చేది. అందుకనే మా, విద్యార్థులకు “క్లాసుపుస్తకాలు చదవకండి. నిజమైన గ్రంథాలు—తన గ్రంథాలవంటివని ఉద్దేశం—చదవండి. లేకపోతే మీకూ, మమ్మల్ని భరిస్తున్న దేశానికి అరిష్టం కలుగుతుంది,” అని చెప్పాడు. ఆమధ్య పి.సి.గో కూడా ఇటువంటి మాటే అన్నాడు. ఇది చదివి మొదట బూజగడ్డాల బూచులు గీర్వాణం పోతున్నా యనుకున్నాను. ఎంత నిజం! 15 సంవత్సరాలు ఎడారిలోని తుమ్మెదవలె తన్నుకుంటేగాని దానియదార్థం బోధపడలేదు. వెధవపరీక్షలు! ముష్టిపరీక్షలు! పోనీ, ఈ జన్మకిక పరీక్షల్లేవు పేక్స్‌పియర్ చేత సృష్టింపబడ్డ పరియల్, ప్రాస్పిరో ప్రాపకంవల్ల స్వాతంత్ర్యం సంపాదించి, ఏమన్నాడు?

“Where the bee sucks there suck I

In a cowslip's bell I lie

There I couch where owls do cry

On the bat's back I do fly.

ఆహా, స్వాతంత్ర్యం! ఇక నన్ను గురించి నా స్నేహితులు

జాలితలచ నవసరంలేదు. ఇక నేను నాజ్ఞానాన్ని అరికట్టుకోవలసిన అవసరంలేదు. ఇక నన్ను చూచుకొని నేను జాలితలచుకోనవసరంలేదు. ఈక్షణంనుంచే నా జీవితానికి పునాదులు వేస్తాను. ఏమి చెయ్యాలి ? ఏమీతోచటంలేదే. అయ్యో! ఎటు చూచినా ఉద్యోగాలే కనిపిస్తున్నాయి. ఈ చదువు సైతాను బుర్రను ప్రవేశపెట్టింది నాలోకి. ఎటు చూచినా సైతానుకి సరకమే కనుపించేది! ఎటుచూచినా నాకు ఉద్యోగాలే కనిపిస్తున్నాయి. ఒకవేళ నేనే ఒకపెద్ద ఉద్యోగాన్నేమో!

ఘోరం! ఘోరం! నా మెదడు పేలిపోతోంది. నాహృదయం హంపీటేత్రమయి పోతోంది. నా ఉద్యోగాల భయంకరదృష్టినుంచి తప్పించుకోలేను ? ఈ ప్రపంచంలో నుంచి పారిపోతాను. నాసొంత ప్రపంచాన్ని ఒకదాన్ని నిర్మించుకుంటాను. దానికి కావలసిన వస్తుసామగ్రిసంతా ప్రపంచాన్నుంచి బెల్లించి బెదిరించి సేకరిస్తాను.

అబ్బా 15 సంవత్సరాలు దుర్వినియోగం చేశాను.
ఎంత కసిగా ఉంది!!!

1936 లో వ్రాసింది.

ఆంధ్రుల జాడ్యం

ఆంధ్రులకు తమను నిందించుకోవటం, ఇతరులను పొగడటం అనే చూతన జాడ్యం ఒకటి అంకురించింది. ఆవడదగ్గరనుంచీ ఏ అరవవాడో చెయ్యాలి, మనం తినాలి అనే స్థితిలోకి దిగింది మన సంగతి. ఈదారి పరకాయప్రవేశానికి తీసుకొనిపోతుంది అని ఎవ్వరైనా గొణిగితే, 'రాష్ట్రాభిమానం దురభిమానం' అని అంతర్జాతీయ మొహాలు వేస్తున్నాం. అంతర్జాతీయతను— దుర్బలత్వాన్ని, సోమరితనాన్ని, నిస్సహాయతనూ కప్పిపుచ్చే ముసుగుగా వాడుకొంటున్నాం.

మనలో ఫలానివాడు ఎవ్వరైతే విమర్శిస్తే, వెంటనే ఒకమూలనుంచి ఒక పెద్దమనిషి లేచి “ఎంతపనిచేశాడు! ఎంత ఘోరం చేశాడు?” అని ముక్కుమీద వేలు వేసుకుకోవటమో వీడి విమర్శనను ఖండఖండలుగా చేస్తానని కలంతీసుకోవటమో చేస్తాడు. ఒకప్రక్క ఫలానివాణ్ణి ఈ విధంగావిమర్శిస్తూనే, మరొకప్రక్క ఆ ఫలానివాడు ఎవ్వరో విమర్శించినందుకు కారాలు—లేకపోతే మిరియాలు—నూరతాడు. అతన్ని విమర్శించటానికి తనకెంత హక్కువుందో, ఇతరులను విమర్శించటానికి అతడికీ అంత హక్కు ఉందని ఆలోచించడు.

ప్రతి ఆంధ్రుడూ ఈవిధమేస్తూనే ఉంటాడు. ఒకడు కలంతో విమర్శిస్తే, ఒకడునోటితో విమర్శిస్తాడు. ఒకడు కరమునుంచిగా విమర్శిస్తే, ఒకడు 'బేవారసు'గా విమర్శిస్తాడు. ఒకడు దేశ శ్రేయస్సుకు విమర్శిస్తే, ఒకడు ఉదరప్రతౌళనకు విమర్శిస్తాడు. ఇక్కడ గుణం ప్రధానంకనక—రసంకాదు—ప్రతిఆంధ్రుడూ

ఈపని ఏనో ఒక విధంబుగా చేస్తూనేఉంటాడు.

ఈవిమర్శకుగూడ ఆంధ్రులకు పట్టుబడబోనికి కారణమేమిటి? ఇతరదేశాల్లో ఇంతగా లేని ఈమర్యాద మనకు ఏ ఊడరనల్ల వచ్చింది?

ఆంధ్రుల్లో ఉద్రేకం, ఓర్వలేనితనం ఎక్కువని కొందరంటారు. అందునల్లనే బహునాయకత్వంతో ఏనో మోసపోతుందని గోలపెడతారు. పైకివెల్లేవాణ్ణి కిందకుగంజే ఆచారమేగాని, చేతికి అందినవరకు ఊతం ఇవ్వరని విచారపడతారు. ప్రతిఆంధ్రునూ ఇలాగే నూట్లాడుతాడు. ఇక ఈ గంజేవాడెవ్వనో? 'Man in the Street' కాబోలు!

ఇంతకూ మనలో ఉన్న దుర్గుణం ఏమిటి? ఆ దుర్గుణానికి దోహదమిస్తోన్న పరిస్థితులు ఏవి? అని ఎవ్వరూ ఆలోచించడంలేదు. ఎవ్వరికివాళ్ళు వేదకాలంనాటి ముత్తములమేననీ, ఎవ్వనో ఒకడు ఇదంతాచేసి మనదేశాన్ని మురికిగుంటలోకి లాగుతున్నాడనీ—అన్నట్లు సటిస్తున్నాం.

ఈ పై లక్షణాలన్నిటికీ విమర్శకజ్ఞానమే మూలకారణ మనుకుంటాను. మనకి ఈ లక్షణం ఏ గాలికి వచ్చింది?

మన దేశంలో బలమైన మధ్యతరగతి ఉండటమే దీనికి కారణం. ఈ మధ్యతరగతి ఉండటంవల్ల మధస్వక్తిలో కూడా క్రమేణా సమానత్వం కొంతవరకు ఏర్పడుతుంది. దీనివల్ల విమర్శకజ్ఞానం అలనడుగుతుంది. విమర్శించటానికి దుర్బులనూ, అనాగోగ్యులనూ ఈర్ష్యపేచేసిస్తే, శక్తిమంతులను సంఘక్రేయస్సు ప్రేరేపిస్తుంది.

ఒక సంఘానికిగానీ, ఒక దేశానికిగానీ విమర్శలేకపోతే

జనమే లేనట్లు. అటువంటి గుణం మన కున్నప్పుడు సిగ్గుపడటం ఎందుకు? విచారపడటం ఎందుకు? “ఆశక్తిని దుర్వినియోగం చేస్తున్నాం; మన తెలివితేటలు తప్పుదారిని పడుతున్నాయి,” అంటారా? అయితే మంచిదారిలోకి తిప్పటానికి ప్రయత్నించాలిగాని సేళ్లనలతో, చీవాట్లతో, విసుగుదలతో, అగుణాన్ని చంపటానికి ప్రయత్నించగూడదు.

బహు నాయకత్వం ఉండటంవల్ల మన దేశానికి తీరని నష్టం ఏమీ లేదు. ఉన్నా మధ్యతరగతి మన దేశంలో ఉన్నంత కాలం-ఇది ఇప్పట్లోపోదు-తప్పనిసరి అవుతుంది. ఈవిషయాన్ని రగడలోకి దింపి, నేరాన్ని ఎవ్వరిమీదో మోపి, పెదవి విగుపులతో కాలం వృథాపుచ్చేదానికన్నా, “ఆత్మ” పరీక్షచేసుకొని, మన కౌశలాన్ని సక్రమ మార్గాలలో పెట్టుకోటానికి, మన దృష్టిని దోషభూయిష్టం చేసుకోకుండా ఉండటానికి, ప్రయత్నించటం శరీరానికి దేశానికి మంచిది.

* ఆంధ్రదేశంలో గైఠూవారీ పద్ధతి ఆచరణలో వుంటుం వల్ల మధ్యతరగతి ఏర్పడింది ప్రజాస్వామిక విప్లవం జరిగితేగాని, కేపిటలిజం వృద్ధిచెందితేగాని ఈ తరగతి పోదు. ఈ విషయం మనల్ని మనం విమర్శించుకునే ముందు జ్ఞాపకం ఉంచుకోవాలి.

నాలోనివాడు

ఆరోజు నాకేమీ బాగాలేదు. ఆరోజే కాదు, బి. యల్. ప్యాసయి నప్పటినుంచీ ఇట్లాగే వుంది. పట్టా తీసుకునే గోజులు దగ్గరకు వొస్తున్నకొద్దీ ఈ బాగా లేక పోవటం మరి పెక్కు వైంది. ఇక ఎల్లుండే ఎన్ రోల్ అవ్వాలనిరోజు.

ఆందోళనతో మనస్సు చీకాకు చీకాగా వుంది. ఆలోచనల మీద ఆలోచనలు.....

ఇదేం ప్రపంచం? కొందరు కేరింతలతో ప్రవేశిస్తున్నారు. కొందరు రోదనధ్వనులతో నిష్క్రమిస్తున్నారు. కొందరు దేవతలకు మల్లే ప్రేమలో మునిగిపోతున్నారు. కొందరు రాక్షసులకు మల్లే రక్తంలో ఈమలాశుతున్నారు. ధనాంధుల కలకలం, దరిద్రనారాయణుల కాకిగోల—గుసగుసలు, గిజగిజలు.

ఏమిటీ ప్రపంచం? దీన్ని ఎవ్వరు సృష్టించారు? ఎందుకు? ఎవరికోసం? ఆలోచించాను... ఆలోచించాను... ఆలోచించాను. ఆలోచించినకొద్దీ ఎవరో—సాయిబా—నా హృదయాన్ని దూరి ఏకినట్టు ఏడుతున్నాడు. ఆలోచించటం వానికి ఇష్టం లేదని మానివేశాను. నా హృదయం, అంధకారంలోనుంచి వెలుగులోకి వచ్చినప్పుడు కళ్ళు రెపరెపలాడినట్లు, రెపరెపలాడింది. మరుక్షణంకోత...

సంఘంగా అనేకమందికంటే నేను అదృష్టవంతుణ్ణి. నన్ను వాత్సల్యంతో ఆదరించి నా తప్పులకు మురుసుకునే నాన్నగారు వున్నారు. నన్ను హృదయపూర్వకంగా ప్రేమించి నాశ్రేయస్సుని కాంక్షించే స్నేహితులున్నారు. నన్ను అర్థంచేసుకొని,

నా బాధలను—నా సుఖాలను నాకే వోదిలి—తనవిగా భావించుకునే హృదయశ్రవరి వుంది. నాకు మెదడు వుంది, కమ్మని హృదయంవుంది, కావలసినంత ఆరోగ్య ముంది, నా కెందు కీ అవస్థ? అని ప్రశ్నించుకున్నాను.

జవాబు లేదు.

నాలోనివాడు, 'ఈ ప్రపంచం ఒక బందిఖానా'. ఆ బంది ఖానాలో ఈ శరీరం ఒక చిన్నబందిఖానా. అందులో నీవు బిక్కమొహంతో, గోల్లగిల్లుకుంటూ కూర్చున్నావు,' అన్నాడు.

నాకు భయం వేసింది. ఎప్పుడో నాజీవితం-నాకు తెలియ కుండానే—కుళ్ళి పోయిన బంగినపల్లి మామిడిపండులాగు, ఎత్తెక్కు వ్యామోహంలో మురిగిన మానవుని హృదయంలాగు, అయిపోతుండేమో అని తారెత్తింది.

సిగిరెట్ ముట్టించాను. లాభంలేదు. పుస్తకంతేశాను—విక్టర్ హ్యూగో వ్రాసిన 'The Last Days of a Condemned Man' కంపరం పుట్టింది. జుట్టు పీక్కోబుద్ధి అయింది.

సినిమాకి వెళ్ళాను—ఫిలింబాగుంది—డైరక్షన్ అద్భుతంగా వుంది. కాని నా మనస్సు శాంతించలేదు. ప్రేమించుకోవటం, పైత్యించుకోవటం—ఇవేరా ఇప్పుడు మనదేశానికి కావలసింది? ఈ దౌర్భాగ్యదేశంలోని నర్తకలహాన్ని ఈసినిమాలూ, పుస్తకాలూ ఎంతవరకు ప్రతిబింబిస్తున్నయ్? మళ్ళీ ఆలోచనలు—ఈనారి బాల్ జాక్, టాల్ ప్టాయ్, బెర్నార్డ్ షా, గార్కీ...

ఇక అక్కడ ఒక్క ఊణం కూర్చోలేక పోయాను. బదులు హృదయంలో బయటకు వచ్చాను. ఒక పిల్లవాడు పొట్టకొట్ట కుంటూ, "బాబా, ఆకలి!" "బాబా, ఆకలి!" అన్నాడు.

నేను వాణ్ణి తేరిపారచూచాను. వాడు పద్య మొదలు పట్టాడు. నాని తాత్పర్యం చెబుతాను—

“మీరు చదువు వంకతో పట్నాలు వచ్చి వేలకు వేలు తగ బేస్తున్నారు. సిగిరెట్లు వూడిపారేస్తున్నారు. కాఫీ తాగు తారు. సినిమాలకు వెల్తారు. బోగం కొంపల్లో శెలసాచేస్తారు. శానినానంగతిఆలోచించరు...ఆలోచించరు...ఆలోచించరు.”

నాకు వికారం కలిగింది. నాలోనివాడు ప్రశ్నించాడు—
“సిగిత ధనమిచ్చి, వాడికి దమ్మిక్కిలేకుండా చేసింది ఎవ్వరు?”

“సంఘం” అన్నాను.

“ఎవరు సృష్టించా రీ సంఘాన్ని?”

“మానవుడు”

“ఎందుకు? ఎవరికోసం?”

“మానవులకోసం.”

“మరి ఇదేమిటి?”

నేను జవాబు చెప్పలేకపోయాను. ఏదో ఘోరపాపం—
హత్యలే—చేస్తున్నట్లు బాధపడ్డాను.

“మిత్రవాడు, ‘బాబా?’ అని నా పాదాలు తాకాడు. ఆ స్పర్శకు నా శరీరం మంచుకి పొడికినట్లు రోణికిపోయింది. అక్కడ పుండలేక గదికి గబగబా బయల్దేరాను. నన్ను చూచి రిక్షావాలాలు ‘రిక్షాసామి’ ‘రిక్షాసామి’ అని పిలిచారు—వారికి నా మొహం—ఏ మొహంపెట్టుకొని చూపించను?—చూపించ లేకపోయాను. శరీరమంతా గొంగులి పరుగులు పాకినట్లయింది. పరిగెత్తాను. ఒక టే పరుగు!!!

ఆ రాత్రి పన్నెండు గంటలకు కన్నుమూశాను. నేనూ ఆ

పిల్లవానిని దేవుని దగ్గరకు వెళ్ళాను—“దేవా? నేనీ ప్రపంచంలో ఎవరికి లేదు. ఎవరికీ ప్రపంచంలోకి తీసుకొనిపో,” అని ప్రార్థించాను.

ఆ పిల్లవాడు, ‘ఆకలి... ఆకలి... నువ్వెట్టు?’ అని గుని నాడు.

దేవుడు నవ్వాడు. మమ్మల్ని దర్శిస్తే దగ్గరకు రమ్మని పిలిచాడు. నేను నడవలేకపోయాను. ఆ పిల్లవాడు అడుగులు వేస్తూవుంటే, వాడి అంతు డొక్కలు, “మా పొత్తు గిట్టక మరో ప్రపంచం కావాలంటున్నావా? మా పొత్తు గిట్టక మరో ప్రపంచం కావాలంటున్నావా?” అంటూ ఎగిరిపడ్డవి. నేను ఉలిక్కిపడి లేచాను. మరో ప్రపంచం కావాలన్నందుకు సిగ్గు వేసింది. తలవంచుకున్నాను.

2

తెల్లవారింది—దిగులుతో లేచాను దిగులుతో కాలకృత్యాలు తీర్చుకున్నాను. ఇక్కడ నాకొక స్నేహితుడు ఉన్నాడు. అతను అన్యుతమైన తెలివి తేటలు గలవాడు. కాని అతని హృదయాన్ని సంఘం ముక్కలు ముక్కలు చేసింది. ఒక్క ముక్క నోపలిచం అంటుంది. ఒక్క ముక్క జస్టిస్ పార్టీకి ఓడివ్వమంటుంది. ఒక ముక్క కళకు సంఘశ్రేయస్సు ఆదర్శంగా ఉండాలంటుంది. ఒక ముక్క కళ, కళకోసమే అంటుంది. ఒక ముక్క. దేవుడు అంటుంది. ఒక ముక్క శూన్యం అస్త్రీ అంటుంది. యశోదమ్మకు శ్రీ కృష్ణుని నోటితో పద్యాలుగు గోకాలు కనిపిస్తే, నా కితి నిలో హిందూ దేశం హిందూ దేశ నాగరికతా కనిపిస్తాయి.

అతని దగ్గరకు వెళ్ళాను. అతడు మరికొండరితో కలిసి

వీళ్ళాడుతున్నాడు. నాకదో ప్రపంచంగా కనిపించింది. అబల్ల
అకాశం — ఆ చిల్లరడబ్బులు నక్షత్రాలు — శోట్లకట్టలు
మేఘాలు — వారు దిక్పాలకులు.

“కూర్చో, చెయ్యిస్తాం,” అన్నాడు.

“అడను,” అన్నాను.

“అను తే ఇలా కూర్చోని ఈపజిల్ సాల్వ్ చెయ్యి,” అన్నాడు
మిత్రుడు.

“బైటికిపడ,” అన్నాడు నాలోనివాడు

“కొంచెం ననుంది. ఇక్కడే వస్తాను,” అని చెప్పి బయలు
దేగాను

“ప్రపంచంలో వున్న 3.5 బిలియన్లు చే చేతాము,” అన్నాడు
నాలోనివాడు.

“ప్రపంచంలోని సజిల్ సాల్వ్ కావు. సోపానార్ ఏం
చెప్పాడు? ప్రపంచంలోని సమస్యలు పరిష్కరింపబడవు. ఎందు
కంటే సమస్యలు లేకపోతే ప్రపంచమేవుండదు గనక!” అని
నేను జవాబు చెప్పాను.

కాని నాలోనివాడు ఇంటెటివ్ పూరుకోలేదు. ఏవేవో
ప్రశ్నలు వేస్తూనే వున్నాడు. నేను నాకు చేతనయినట్టు జవా
బులు చెప్పకుంటూనే వున్నాను. తనువు మాత్రంకీ ఇచ్చి పడ
లిన యంత్రంలాగు తనంతతానే ఎక్కడికో వెళ్తుంది.

తనువుకి ఒకబిల్డప్ గాడు అర్జున్ గిలాడు. “అయ్యా, సామీ!”
అన్నాడు. అతడు పృథ్వుడు. మైగ్ దారిద్ర్యంతో ప్రతి అవ
యవం కృశించివుంది. వాడినుంచి తప్పించుకోటానికి వేగంగా
నడిచాను, వాడు నా దౌర్భాగ్యం కనిపెట్టి. “అయ్యా సామీ,”

అ, అలా వెంటాడుతాడు. నేను పరిగెత్తాను.

వాణ్ణి ఎంగిలి విస్తర్చి అవ్యాయంగా నాకుపోయి నును
 ప్పూరి—వాళ్ళల్లోనూ దేవుడున్నాడు!—కనిపించారు. పెడ
 బాళ్ళు పెట్టి పుస్తకం పంపివాళ్ళూ, గుడ్డివాళ్ళూ, పట్టువాళ్ళూ,
 —వాళ్ళల్లోనూ దేవుడున్నాడు!—కనిపించారు. కల్లిమూసానానా
 ఉక్కుత్తునివలె పరిగెత్తాను—ఎవ్వవాకి చకిచ వచ్చారు, యాంగ్లో
 ఫోడియన్ కన్యలెవంటారు—గదిలోకివచ్చి పడ్డాను.

ఆ రాత్రి మళ్ళీ దేవుడు కనిపించాడు.

“మరో ప్రపంచకా కాలాలా?” అని అడిగాడు

“అక్కర్లేదు—న్యాయా, అక్కర్లేదు. శివమరు కటాక్షించి
 శివరి దివ్యదర్శనం ఇప్పించుకుండా వుంటే—అదే చాలు,”
 అన్నాను.

“నిచుడా, ఛండాలుడా, నేను లేవనెత్తే నీ జన్మ వృధా...
 ...పో,” అని అరిచాడు దేవుడు.

నేను అదిరిపడి లేచాను. భయంతో “అమ్మా!” అని అడి
 చాను—చిన్నతనంలోనే అమ్మను పోగొట్టుకున్న అదృష్ట
 హీనుణ్ణి—“అమ్మా! అమ్మా!! అమ్మా!!!” అంటూ అగాధంతా
 ఏడ్చాను.

3

మళ్ళీ వెళ్లివారింది—మళ్ళీ దిగులుతో లేచాను—మళ్ళీ దిగు
 లుతో కాలకృత్యాలు తీర్చుకున్నాను. ఈనాడే నేను హైకోర్టు
 అధికారులచేత ‘అడ్వోకేట్’ ముద్ర వేయించుకునేది. అసలు
 హైకోర్టుకి వెల్దానూ నొద్దా అని మదన పడ్డాను.

హృదయశక్తి కనిపించింది. ఆ మెరుకసారి అన్నది—“పిల్లలలో!”

నాన్నగారు కనిపించారు. ఆయన ఒక సారి అన్నాడు—“మా వాడు చేకపోతే నా జన్మవృథా.”

స్నేహితులు కనిపించారు. వారు అడిగేవారు—“ఎప్పుడు పాట్రను పెడతారు?”

దృఢ సంకల్పంతో లేచి నల్లకోటు వేసుకున్నాను. పెట్టె తెరిచి వెయ్యిరూపాయలు జేబులో పెట్టుకున్నాను. నాగడిలోని నల్లపిల్లి భయం భయంగా నాచుట్టూ తిరిగి, జాలిగా చూచి, “మ్యావ్, మ్యావ్” అన్నది.

“ప్రే” అని విదలించాను.

పాపం వెళ్ళిపోయింది.

నేను మున్నాబై డైక్టోర్టుకి బయలుదేరాను. నాలోనివాడు మాట్లాడలేదు. జయించానని గర్వపడ్డాను. డైక్టోర్టు గేటులోకి విగా అడుగుపెట్టాను,

“బాబూ?” బాబూ?—ఎవ్వరో పిలిచారు.

దొంగలాగా వెదిరి, వెనుదిరిగి గిత్తరిచూపులు చూశాను.

“బాబూ? బాలింతరాలిని. అయిదుగోజులనుంచీ దారకం లేదు... చంటిది చచ్చిపోతావుంది... నావొట్లు అగ్గిలాగా మండి పోతావుంది,” అని జ్వరం నూచుమన్నట్లు మెడచాచి, చెంప అందించింది.

నేను ఆమెను చూడలేకపోయాను. ఆమె వొంటిమీద ఎక్కడ గుడ్డవుంగో, ఎక్కడ లేనో నేను చెప్పలేను. చేతిలోని కసిగండును చూశాను. తెరిచి ముచ్చెమటలు పోసింది. బుద్ధునికి బోధ చెట్టుకిందా, మహాబ్రహ్మనికి బోగంకొంపలో కలిగిన జ్ఞానం నాకీ బాలింతరాలిముందు కలుగుతుందేమో అని భయం

కేంద్రం.

మైకోస్ట్రవైపు మొదల తిప్పాను, అది ఒక వటవృక్షంలాగు కనిపించింది. అనల్లశాస్త్రతో పరిశీలించారు. ఆ వటవృక్షాన్ని పట్టుకొని వేళ్ళతో గిట్టించులాగు కనిపించారు. మనుషులం అదొక ప్రత్యేక పరిణామంలాగా, అనల్లశాస్త్రతో పరిశీలించుకోవడానికి మేములాగు కనిపించారు దేశానికి ఉపయోగపడే యువకులను ఎంతమందిని తన పొట్టిని పెట్టుకుంటూ వుంటుందో!

“ఫీ!” అనుకున్నాను.

ఇంతలో చూడలేక పడి జ్ఞాపకం వచ్చింది.

నాన్నగారు జ్ఞాపకం వచ్చారు.

స్నేహితులు జ్ఞాపకం వచ్చారు.

ఒకసారి ముగిసిన నేనాను.

“జాగ్రత్త,” అన్నాను కాంగ్రెస్‌వాది.

“బాబూ,” అన్నది బాలింతలు.

“క్యాన్” మన్నది కనిగిండు.

ఆ ధ్వని చురకత్తికంటే పదునుగా నా హృదయంలోకి దిగింది. నాకళ్ళలో నీరు పడింది. నన్ను చూచి ఆ బాలింత గాలు, “బాబూ, బాబూ!” అంటూ తనకూడా కంటతడి పెట్టుకుంది.

అకస్మాత్తుగా జేబులోవున్న వెయ్యిరూపాయలు నా కళ్ళ ముందు తొందలించినై. వాటి బరువుతో, ఆశలో మొయ్యలేని బరువును నెత్తిని పెట్టుకున్న సూరిదానిలాగు, కుంగిపోయాను. ధైర్యంగా, మౌనమును చేసిని జేబులోకి పోనిచ్చాను.

“స్విట్లర్!” అన్నది హృదయేశ్వరి.

“నాబిడ్డ వృథా!” అన్నారు గాన్నగారు.

“ఎప్పుడు? ఎప్పుడు?” అన్నారు స్నేహితులు.

రాచి న్యాయశాలలోకి పోలేను. అలాగే వేలాడబడిపోయింది.

“జుగ్గెత్తి” అన్నాడు గాలోనివాడు.

“బాబూ, బాబూ.” అన్నది బాలింతరాసు.

“క్యూర్” అన్నది కసిగంతు.

గాకు ప్రపంచమంతా శూన్యంగా కనిపించింది. ఒకడుగు ముందుకు వేశాను. నాలోనివాడు గిజగిజా తన్నుకున్నాడు. నేను ఒక న్యాయశాలలో నైకోర్టులోకి తనువుని జేరవేశాను.

“ఓ!” అని అరిచాడు గాలోనివాడు. నాలో ఏదో పగిలి ముక్కలు ముక్కలైంది. నాలోనివాడు మరచించాడా?

మానవ జీవితం

ఒక కోసాపాడు స్నేహితుడు లేచి మొహంకడుక్కిని జవాన్ని పిలిచాడు. ఇంకా మూడుసార్లు పిలిచినా, ఎవ్వరూ జవాబివ్వలేదు. అప్పుడు శేవునికి, ఉబ్బులేక గోవటంవల్ల ఎస్టాబ్లిష్ మెంటు తగ్గించిన సంగతి జ్ఞాపకంవచ్చి, విచారంగా కూర్చున్నాడు. కొంతసేపయిం తర్వాత 22 జవాను ప్రవేశించాడు. ఆతన్ని చూచి దేవుడిలా ప్రవ్విించాడు...

“మర్నెలోకం నుంచేనా?”

“చిత్తం”

“ఏమిటి సంగతులు?”

“అంతా అనుకూలంగా నే ఉంచండి! మానవుడు సగంజీవితం నేర్చుకోవటంతోనూ, మిగిలిన సగం తాను నేర్చుకుంది తప్పని తెలుసుకోవటంతోనూ, గడుపుతున్నాడు.....” అన్నాడు జవాను. “మంచిని కనక ఇప్పట్లో మనకేమీ పరచలేదన్నమాట! ఇంకాకొన్నా శృవరకూ మనభక్తికిలోటు లేదన్నమాట...” అని కులికాడు దేవుడు.

భాషలో విప్లవం

అటలు వ్యాఘ్రామం కోసం ఏర్పడ్డవి. “కాని నేడు క్రికెట్, టెన్నిస్, బాక్సింగ్ మొదలయిన ఆటలు ఒక కళగా, ఒక వృత్తిగా తయారయినవి. “బ్రాడ్ మొరే రెండవవందల పదుగులు తీశాడు, పెర్రీ వరుసగా ఇరవై సెట్లు గెలిచాడు. డి. బూయి, షెల్లింగ్ దనడ బద్దలకొట్టాడు,” అని సంగీత మొదలైనవి. ప్రాణాలను నిలబెట్టుకునికి భోజనం ఏర్పాచబడింది. ఎక్కువ అని ప్రాణాలమీదికి వెచ్చుకున్నవి. భోజనం కాక ఈగలే పట్టింది. అది ఎందుకు పుట్టిందో, దాని ప్రయోజనం ఏమిటో మరచిపోయి. దానికి మెరుగులు వెయ్యటం, నగ్గిలు చెక్కటం, రంగులు పుయ్యటం జరుగుతోంది. దీనివల్ల భావం మరుగున పడిపోవటం, అనుకున్న భావం అనుకున్నట్లుగా వ్యక్తం కాకపోవటం, జరుగుతోంది.

భాష ఈస్థితికి ఎందుకు వస్తుంది? సంగతులలో చాలాది లేక నూతనభావాలు పుట్టనప్పుడు భాషకు చావు ఏర్పడుతుంది. చెప్పిందే చెప్పవలసిరావటం వల్ల రచయితలు భాషకు పాము గరిడీలునేర్చి తమ ప్రతాపం చూపుతారు. భాషతో సగ్గుడ చేయించి, ప్రేక్షకులను ఆకర్షించి కరతాళధ్వనులతో సంగ ప్రయత్నిస్తారు. మనభాషలోని, “రాజనందన రాజ రాజాశ్వులు సాటి” మొదలయిన పద్యాలూ, ఏకాక్షరులూ, ద్వ్యక్షరులూ, త్ర్యక్షరులూ ఈవిధంగానే బయలుదేరాయి... ఈ కారణంవల్లనే ఒకరు నిర్వచనోత్తర రామాయణం రాస్తే, ఒకరు ఉత్తర రామాయణం రాస్తారు. ఒకరు రామాయణం రాస్తే ఒకరు అచ్చ శత్రుగు

రామాయణం రాస్తారు. ఒకరు నృసింహపురాణంతాస్తే ఒకరు నారసింహపురాణం రాస్తారు. ఒకరు రాఘవుని చరిత్రా, పాండవుని చరిత్ర వేరువేరుగారాస్తే, ఒకరు రాఘవపాండవీయం రాస్తారు. ఈ అవస్థ భావదారిద్ర్యంవల్ల ఏర్పడుతుంది.

“ఏమిటి సాంగమా?” అని ఎవ్వరయినా ప్రశ్నిస్తే “ఇది గ్రంథాన్ని మొదలభాష” అనో, “మెల్లీ, పండిత ప్రకాండుల కేవాస్తా సున్నాబామ్” అనో, కళోపాసకునికి వీలైనంత చేరువై, అతని భావనూ, సాంకేతికాల్ని అంగీకరించి, అతనిసృష్టిలోనిరసాన్ని ఆస్వాదించాలి” అనో చెప్పి రచయితలు తప్పించుకోవలసి వస్తుంది.

ఈ వైతరీతిలను సమర్థించుకోటానికివీరుఇంకొక పనిచేస్తారు. “కళకోసమే కళ” అనేవాదాన్ని లేవదీస్తారు. కళ ఎందుకు పుట్టింది? కళకోసమే పుట్టింది. టెన్నిస్ ఎందుకు ఆడుతున్నారు? ఆడుటం కోసమే ఆడుతున్నారు. లూయీ, షెల్లింగ్ దవడ ఎందుకు బ్రద్దల గొట్టాడు? బ్రద్దలగొట్టటం కోసమే బ్రద్దల గొట్టాడు, అనే వాదన లేవదీస్తారు.

కాని ఈ వితిండవాదం ఎవ్వరికి నచ్చుతుంది? ఎరువుకాళ్ళ మీదఎన్నోళ్ళనిలబడుతుంది? ప్రజాసామాన్యం. “భాష, మానవులు ఒకరి భావాలు ఒకరు తెలుసుకోటానికి ఉపయోగించే ఒక సాధనంగా! ఇప్పుడు మీరు చేస్తున్న పనేమిటి?” అని ప్రశ్నిస్తుంది.

ఈ ప్రశ్నకు సమాధానంగా రచయితలు మాటిమాటికీ “ప్రజాసామాన్యం” “ప్రజాసామాన్యం” అంటున్నారు. “ప్రజాసామాన్యం” అంటే ఎవ్వరు? అని తిరుగప్రశ్న వేస్తారు. కనుక

ప్రజాసామూహ్యం ఎవ్వరూ చెప్పాలి.

ప్రథమంలో ఆ గ్రామానికి ఒక్క చదువుకుంది. అప్పుడు గత యితలు ఆ జాతికి నచ్చే భావాలు దాన్ని అర్థం చేసుకోవడం— వైదిక వాఙ్మయం— వ్రాశారు. రాజులు “గరిష్ఠతైః సత్తామహి వారిరుచులకు అనుగుణంగా వారికి నచ్చే భావాలు— ప్రబంధాలు— వ్రాశారు. తరువాతి బుద్ధువానిర్గంగా చదువు న్నట్టి చెందింది. అప్పుడు వారికి అరమగ్యేభావాలు వారికి అనగాన్నిచ్చే భావాలతో బుద్ధువానిర్గం— భావనిర్గం— వ్యవహారిక వాదం బయలుపడెను. ఇప్పుడు శ్రామికు వర్గంలో చదువు వ్యాప్తిస్తోంది గనక వారికి అరమగ్యేభావాలు, వారి సమస్యలను సరిష్కరించే భావాలతో, వాఙ్మయం వుంటుంది.

కాని ఈ పరిమాణామాన్ని గ్రహించగలిగిన వ్యక్తులకు దృష్టి పున్నవాడు మాత్రం ఇంకా లేరని సూచన ఉంది.

చదువుకున్నవాళ్లలో ఎక్కవమందికి అర్థమయ్యే భావాలు, వచ్చేటట్టు రాయడానికి ప్రయత్నించే మాట నిజమే! కాని ప్రత్యేకంగా ఆ వర్గానికే నచ్చే భావాలను వెలిబుచ్చును. ఈ సత్యం.

అంటే బుద్ధువా నాగరికత ప్రచారంలో పున్న భావాలు ఈ కవి ఆ భావాలనే ప్రచారం చెయ్యక, తరువాతి వచ్చే వర్గానికి లాభాన్నికూర్చే భావాలును, చదువుకున్నవర్గానికి నచ్చే భావాలు ప్రచారం చేస్తాడు అంటే తరువాతి వర్గంలో వ్యతిరేకం కలిగించి విప్లవం లేవదీస్తాడు. తరువాతి వర్గంలో అప్పటికి ఎక్కువ చదువు లేకపోయినా, చదువుకున్నవాళ్లు ఉపన్యాసాల ద్వారానో మరే విధంగానో చేపునాళ్లు అంటే విని గ్రహించుకునే స్థితిలో వుంటుంది గనక ఈ పని జరుగుతుంది.

“ఇంతవరకు బాగా నేటింటి గాని ప్రపంచసామాన్యం అంటే ఈ శ్రామిక వర్గం అన్ని మీరే చెప్పటం?”

అప్పుడు అతనితో ఈవర్గం మోజారితీనర్గం గనక. ఈవర్గమే ‘ప్రపంచసామాన్యం’ అని పిలుచుకుంటుంది గనక. ప్రపంచంలోని సమస్తాన్ని క్రమక్రమేగా ఈవర్గం సమస్తాలుగానే పరిణమిస్తున్నాయి గనక. ఈ వర్గానికి అర్థమయ్యే భాష అన్ని వర్గాలకూ అర్థమవుతుంది గనక.

“మరి ఈ వర్గాన్ని మనస్సులో పెట్టుకొని, దానికి అర్థమయ్యేటట్లు వ్రాస్తే, అందులో ‘కళ’ లేదు అంటారే?”

ఈ నిందను భయపడకుండా అవసరంలేదు పురాణాలు మానివేసి ప్రబలగాలు మొదలు పట్టినప్పుడు ఇలాగే అన్నారు, ప్రాంతాలు మానివేసి, ‘శిష్ట’ వ్యవహారికం మొదలు పెట్టినప్పుడు ఇలాగే అన్నారు. ఇప్పుడు వ్యవహారికం మానివేసి గ్రామ్యం రాస్తే ఇలాగే అంటారు. ఎవ్వరినాగరికతకు భంగం వాటిల్లేటప్పుడు వారు ఏదో ఒక పరికరాన్ని గోల్పోతుంది మానవస్వభావం ఏ వర్గం నాగరికత అప్పుడానికి కళగా కనిపిస్తుంది. అ నాగరికత పోవలసివచ్చినప్పుడు “కళ అవసరమేలేదు” అని గోల్ పడుతుంది.

“అందులో కళ అనేదే లేదా?”

కళ లేక ఏమవుతుంది? దాని స్వరూపం మారుతుంది. ఇప్పుడు పులముటం కళలాంటిది, అప్పుడు మాటిగా చెప్పటం కళ అవుతుంది—ఇప్పుడు mysticism కళలాంటిది అప్పుడు realism కళ అవుతుంది. ఇప్పుడు అపులం ఇంపుగా వుండే అలంకారాలతో కూడుటం కళలాంటిది, అప్పుడు అర్థమయ్యేటట్లు రాయటం కళ అవుతుంది.

కనుక భాషయొక్క ప్రయోజనం ప్రజాసామాన్యానికి భావాలు అర్థమయ్యేటట్లు-నచ్చేటట్లు-చెప్పటం. ఈ ప్రయత్నం ఫలించటమేకళ. మనం మాట్లాడుకొనేటట్లు రాయబోయింటా నిజమే! మాండలికి భేదాలుండేమాట-అనుభవసిత్యం-నిజమే! కాని మనం అందరికీ అర్థమయ్యేటట్లు మాత్రం వాయగలం. గమక భాష “నూనవులు ఒకరిభావాలు ఒకరు తెలుసుకోవలసి ఉపయోగించే ఒక సాధనం,” అని చెబుతాను.

“అయితే పూర్వం ఎప్పుడో మనుష్యులు భావాలును సంజ్ఞలతో తెలుసుకునేవారట! ఇప్పుడు కొందరు అభినయం ద్వారా భావప్రదర్శనం చేస్తున్నారు. ఇంకా అనేకరీతులు భావప్రదర్శనం జరుగుతోంది. ఇవన్నీ భాషయోగే వస్తున్నాయి” అనే ప్రశ్న వస్తుంది.

రావు. అందుకనే ‘ఒక సాధనం’ అన్నాను.

నే నివ్యాసంలో భావం అంటే ఏమిటో, ఎటువంటి భావం గ్రంథార్థమో చర్చించలేదు. వాఙ్మయం ప్రయోజనకారిగా ఉండాలన్నప్పుడు ప్రయోజనం అంటే ఏమిటో నిర్వచనం చెయ్యలేదు. భాష, శ్రామికులకు భావాలును అర్థంచేసేదిగా మారటం వల్ల అది ఆవర్గానికి చెందింది కాకుండా ఏవిధంగా పరిణామం పొందుతుందో వర్ణించలేదు. భాషప్రయోజనం ఏమిటో, ఇప్పుడది ఏవిధంగా దుర్వినియోగం చెయ్యబడుతున్నదో, ప్రవాళాను.

సీత 'క్లయిమూర్స్'

ఇన్ని సంవత్సరాలైన తరువాత నా మొదటి కథనుకురించి ఆలోచిస్తే నేను చెక్కులమోటుట్లుగా నవ్విస్తుంది. కాని అప్పుడు మాత్రం నగళ్ళమోతన అనుభవించాను.

ఆలోచనలుంటేకి ఇంకా వెళ్ళాలని ఆఫీసునుంచి బయలుదేరాను... బయటకు రాగానే కలవరం కలిగింది. కడుపులో తేలిపిట్లుగా, తిగులుగా, భారంగా, పిచ్చిపిచ్చిగావుంది. ఈ అవస్థ అరగలేనిదే! చీక, ఏమిటో చీక, ఊరంతా తిరిగాను. కాని ఈ అనుభవం మాత్రం నా నూతనంకాదు, అప్పుడప్పుడూ యిలా బాధపడడం చివరికి మాత్రం ఉపత్తు సగభవించడం, నా బుద్ధికి ముందుగానే ఒకప్పుడు ఆత్మబంధువు మరణించాడు. మరీ ఒకప్పుడు ప్రాణన్నహినుడు వివాహం చేస్తూ ఉన్నప్పుడు యింకొకప్పుడు నానుకోవ్వకం అభించింది.

ఇన్నీ ఆలోచించుకొనేటప్పుటికి, ఈరోజేంజరుకుతుందో అని భయం చేసుంది. నేనునే చిట్టిజాపకంవచ్చింది—గబగబా యింటికివెళ్ళాను. ఇంట్లో ఆమెను పట్టగానే నాభార్య కనిపించింది. “చిట్టి ఎవరగుడి? ఎలానా?...” అని అదుర్దాగా అడిగాను.

సీత నన్ను వింటూ ఎగాదిగాచూచి జవాబు చెప్పకుండా పూరుకుంది.

నాను భయం ఎక్కువైంది. “చెప్పో చిట్టి...” అని గుటకలు మింగుతూ అడిగాను.

ఆమె నీళ్ళవగా నవ్వి, “ఎందుకీకంగారూ? యితలో

“ఎం జరుగుతుంది?” అని చరచటా యింట్లోకి వెళ్ళింది.

నేను భారంగా అడుగులు వేసుకుంటూ నా గది ప్రవేశించాను. ‘ఏమిటి భాధ?? అర్థంకాని, సహించలేని భాధ —’ అని తీవ్రంగా ఆలోచించాను — ఈ భాధ చూడటం, చాల పగిలిపోతూవుంది — గంటలు గడిచిపోతున్నాయి — అని నా భాధ పోనూ పోదు, అర్థంకానూ కలగదు.

అనుమానంలో నా భార్య నెక్కుదిగావచ్చి అంతానీ వెలిగించింది.

“చిట్టేడి?” అని ఘట్టంగా ప్రశ్నించాను.

నా మాటల ధ్వనికి నాకే అశ్చర్యమేసింది. నా భార్య ఒకటి పోయింది. అప్పుడు నారూప మెంజువుగదో శేచప్పయ్యను గాని నా భార్యనూత్రం, ఒక భూతాన్ని చూచినట్లుగా నాది అ గది లోంచి పారిపోయింది.

నేను మళ్ళీ కుర్చీలో కూర్చున్నాను. చాల వ్యభిచారం కున్నాను. నాలో ఏదో ఒకవింశి ఆవేశనపుట్టి భయభయాలను కలగజేసి తంటాలు పడుతున్నట్లుగా అనుమానం కలిగింది.

ఏమిటిది? ఆ!...ఆ!... వెలిసింది.

మధ్యాహ్నం నుంచీ నాలో జరుగుతూవున్న సమరాలనికీరించి నాకిప్పుడు గోచరించింది. వెలిసి బిగ్గరగా నవ్వుకున్నాను. నేనింత చీకాకుపడి భాధపడటానికి కారణం ఏమిటన్నాను? నాకొక కథాచ్చింది! నా హృదయం నాతో కథనూ అంతా పటానికి ఉదయాన్నుంచీ ప్రయత్నిస్తూవుంది. ఆ ప్రయత్నాన్ని సరిగ్గా గ్రహించలేక ఇంత భాధ పడ్డాను. చెప్పకుం పే సిగ్గు చేటు!

వెంటనే కలం తీసుకున్నాను. కాగితాలు తీసుకున్నాను. టేబుల్ ముందుకి లాక్కున్నాను. “కథ రాయాలి” చిన్నకథ రాయాలి! బుల్లికథరాయాలి!” అని కృతనిశ్చయంతో కాగితం మీద కలం పెట్టాను—కాని మరో బాధ!

కథ ఎలా వ్రాయాలి? ఏవిధంగా మొదలుపెట్టాలి? ఏవిధంగా అంతం చెయ్యాలి? ఏదో కైమాక్కు అంటారే? దాన్నే విధంగా తీసుకురావాలి?

నేనప్పటికి కథలు వ్రాయకపోయినా, అవి ఎలావుండాలి, వాటి లక్షణాలేమిటో, చాలా గ్రంథాల్లో చదివాను. ఒక గ్రంథకర్త యీ వ్రాశాడు:—“ప్రబంధ కవిత్వానికి భావ కవిత్వానికి ఎంత తేడావుందో సవలకూ కథకూ అంత తేడావుంది. భేదంనూడా ఒక్కటే! కథకు ఆవేశం ముఖ్యవసరం.” అని వ్రాశాడు.

కనుక నీన్ని బట్టి కథ రాయటానికి కలం కాగితాలకంటే ఆవేశం ముఖ్యమని గ్రహించాను. కాని యీ ఆవేశం ఎలా వస్తుంది? నీన్ని కథకులు ఎల్లా తెచ్చుకో గల్గుతున్నారు?

ఈనాటి కలం పెదవికి ఆనించి మరీ అలోచించాను. ఏమీ గోచరక నిరాశగా, కిటికీగోంచి బైటికి చూశాను. బైటపండు వెన్నెల! ఘోరమొక్కలు సువాసనలు విరజిమ్ముతున్నాయి. చల్లిగాలి పీస్తుంది—కథకుల రహస్యం నాకప్పుడు బోధ పడింది—కథకు కావలసిన ఆవేశం ఎలా వస్తుందో నా కవుడు తెలిసింది. ఆవేశం కలగడానికి తగిన వాతావరణం కావాలి.

“వాతావరణం కావాలి—వాతావరణం కావాలి” అను కొంటూ కలం చెవులో పెట్టుకొని కాగితాలు చంకలో పెట్టు

కొని, పురి చోటోపనుకొని అక్కోకి పరుగెత్తాను.

దారిలో మా నెలకరు నన్ను చూచి, నానినన్ను చూచి, నా
అవతారం చూచి నిలువుగుడ్డు వేసి స్తంభించిపోయాడు. 'నాపం
కళాస్పదయం పేయించే గంతులు, చేయించే చేష్టలు—గూ
అమాయిక స్పదయానికి ఏమర్థమో తెలుసా?—' అనుకుంటూ
తోట ప్రవేశించాను.

తీరిగ్గా కుర్చీ వేసుకొని కాగితాలు ముగిసినట్లుకొని, కలం చేతిలో పట్టుకొని, కళ్ళు మూసుకొని తదేక భ్యాసంతో ఆ వేశం కోసం ప్రయత్నిస్తూ కూర్చున్నాను—ఆ చల్లగాలిలో, ఆ పండు వెన్నెల్లో, ఆ ప్రకృతి శోభలో, ఆ వేశం రాక ఏంచెప్పగలిగి?

హతాత్తుగా, సముద్ర కెరటంలాగా, నీటి జలగాగా, మలే
రియా జ్వరంలాగా, ఉబుకుశూ ఉబుకుశూ నా నేవచ్చింది—
వెంటనే కలం తాగితం తీసుకొని నా మొదటికప్పు వాయటానికి
ఉప్పకమించాను:—

అది కటికిచీకటి—ఆకాశం మేఘావృతం—ఆటలోట నిర్భా
నువృత్తి—అంతా నిశ్శబ్దం. (ఇక్కడ మూడుచుక్కలు, మళ్ళీ
కథ)...ఆకులు గలగల ధ్వని. మోహనరావు చొంగలాగా అను
గులో ఆడుగు వేసకుంటూ ప్రవేశించాడు—తోటలోని ఫూల
మొక్కలు అతన్ని ఆహ్వానించాయి. వృక్షముమ్రాతం కదలక
మెదలక కన్నీటిబాల్లు రాలిచ్చాయి, (మళ్ళీ మూడుచుక్కలు)...
మళ్ళీకథ) అప్పటికప్పుడే గాఢ అశోకవృక్షం క్రింద మోహన
రావుకై నిరీక్షిస్తూ, తపిస్తూ. కూర్చునివుంది—మోహనరావు
గవ్చివ్చగా ఆమెను సమీపించి తన కరపల్లవాలతో ఆమె నేత్ర
పద్మాలను, మూసి ఏమన్నాడో చూశాడో!!—

“నే నెమరినో చెప్పకో!” అన్నాడు. ఆమె రివ్యూన వెనక్కి తిరిగి చేతులునుంచుచు, “నా! నా హృదయాధినాథా! వచ్చి పోవు?” అన్నది. అప్పుడు, అప్పుడుకూడా వెంటనే చేతులునుంచుచు “ప్రేమనీ! స్వప్నశ్రీ, వచ్చితిని—వచ్చితిని” అన్నాడు. ఇద్దరూనీలని బసవలు నాడారు—తర్వాత కౌగిలిండుకొన్నారు.

(డాక్స్)

ఇంతవరకూ కలం జరగడం నెట్టబోయింది. కథ ఒక్కవిగు పున నడిచింది— కాని ఎంతగింజుకొన్నా ఇక ముందుకుసాగదు— ఏం చేయాలి? కౌగిలిండుకొన్న నాయుకా నాయకులను ఎలా విడిచిపెట్టి? ఆలస్యమైతే ఊపిరాడక, ఏమాత్రాలో?—

ఈ ఆనందం ఎందుకు అవాలి? పోనీ! వచ్చింది వచ్చి పట్టుకొని ఉండక మధ్యలో నన్ను విడిచిపెట్టి ఎందుకు పోయింది? అని అలోచిస్తూ కూర్చున్నా.

ప్రేమమూలక నాకోసం సీత వచ్చింది. నన్ను చూచింది. నా చేతులలోని కలం చూచింది—నా వాలకమంతా చూచింది. ముందు పలికింది—“ఈ పనేలో ఇంతలోనే చెసుకోరాదూ?” అంది.

నీవు చూడగానే నాకోసం ప్రేమ తట్టింది.

“నీరేగాని ఇలాంటి!” అన్నాను.

అప్పుడుగా ఒకడుగు ముందుకు వేసింది.

“నీరేగాని నీవుగాని ఇలాంటిను చెప్పా—” అన్నాను.

అప్పుడు అప్పుడూ కలం అలాగే నెలబడింది.

నేనడిగాను:—“ఇలాంటి ఇలాంటి! ఒక స్త్రీ ఉండనుకో ఒక పురుషుడు ఉన్నాడనుకో! వాళ్ళిద్దరూ ప్రేమించుకొన్నారనుకో! ఒక పోటలో కలుసుకున్నారనుకో! కలుసుకోగానే

కొగలించుకుంటారు కదా? కొగిల్లో ఉన్నప్పుడు ఆస్త్రీ మనస్తత్వం ఎలా ఉంటుంది? ఏంచేస్తుంది? ఏమంటుంది?” అని లాలనగా అడిగాను.

మొదట్లో సిగ్గుపడింది. తర్వాత కోపగణనగా—“ఎప్పుడూ ఇవేమాటలు! ఇంతకంటే మనకు వేరేమేముందీ?” అని విగళించుకుంటూ వెళ్లిపోయింది.

నాకేమీ తోచలేదు. చంద్రుడు వెన్నుకాస్తూ నీచున్నాడు. చల్లగాలి వీస్తూనేవుంది. ప్రకృతి ప్రకాశిస్తూనే వుంది. కాని నాకుమాత్రం ఆవేశం రావటంలేదు. కొగిల్లో అతుక్కుపోయిన నాయికా నాయకుల్ని ఏంచెయ్యాలో తోచటంలేదు. బుద్ధిరంగా విడదీస్తే మాత్రం విడిపోయి ఏంటివ్వాలి? ప్రేమించుకున్నవాళ్లు ‘నా హృదయము! నా ఉపరితలము!’ అని అంటుంటే ఇంకేం చెప్తారు?

కలం విసుగ్గాక్రిందపెట్టాను. తోట్లోకి చూశాను. చంద్రుడు చెట్లసందునుంచి వెక్కిరిస్తున్నాడు. చెవులు గిరిగిరు మనసేటట్లుగా గాలివీస్తుంది. కాకితాలు రెపరెపలాడిపోతున్నాయి.

“నాన్నా” అనేపిలుపు వినిపించింది.

తిరిగిచూచా! చిట్టి నమ్మకంగా దగ్గరకొచ్చింది. ఇదివరకంత చనువుగా దగ్గజుకురాక, బెరుగ్గా, భయంగా, కోరికచేందూరంగా నిలబడి “అమ్మ రమ్మంది” అంది. “అమ్మ! తేళ్ళు పాములు ఉంటే చీకట్లో” అంది.

“కథపూర్తిచేసి వస్తానమ్మా, అన్నాను.

ఈమాటవిని చిట్టి కళ్ళు యింతంతచేసి, అమాముకంగా అడిగింది:—“అసలు కథలువ్రాయటం ఎందుకు నాన్నా?”

“క్షయమాస్మి కోరిక” అనేజవాబు నోటిదాకా వచ్చింది. కాని ఆ పరిణానికి ఈ గొప్పవిషయాలు అర్థంచేసుకోడానికి ఆయి చాలాదని పట్టించుకుంటుంది ఊరుకొన్నాను.

“పోనీ, ఇంట్లోకి వచ్చి రాసుకో నాన్నా?”

“నువ్వెప్పుడు చిట్టి! నాకిక్కడుంటేకాని ఆవేశంరాదు.”

“అదేమిటి నాన్నా? అలాఅంటావు? చలిగాల్లో ఉంటే జలుబు చేస్తుందిగాని ఆ వేళమొస్తుందా?”

సాకామాట వినేటప్పటికి కోపమొచ్చింది....మళ్ళీ నేనూ నా అలవాదనా, నా పండువెన్నెలలోయారు! ఈసారి ఎంతసేపాలోచించానో చెప్పలేను. నోటసంగతి మరచిపోయాను. వెన్నెల మరచిపోయాను. ముయనూరుతం మరచిపోయాను. శూన్యస్థితిదయగోటి, స్మృతాస్మైరాగ్యంతో కూర్చున్నా.

నేను అప్పుడొకపంపాన్ని మరచిపోయిన యీస్తితితో దగ్గరగా కేసిపోయాను. బాబ్బూ వినిపించినై. ఉలిక్కిపడి కంఠానగా పిరిగినాగాను.

నాలుగుగురు వానపంపులు—“సాము! త్రాచు! నల్లత్రాచు! అడ్డంకేగింది?” అని పిలువ పట్టుకుంటూ వస్తున్నారు.

నాశరీరం పోగొడికింది: గుండెలు దడదడ కొట్టుకున్నాయి— గొంతులో గురుగురుమంది—“హమ్మో!” అని అప్రయత్నంగా వెక్రికేకపోసి గట్టొచ్చి మళ్ళీ గుక్కి నిలబడ్డాను. కలం దూరాన పడిపోయింది. కాని అంతేగదాపోయాను.

అగనుకోటానికి ముందుకొంగొను. ఇంకేముంది? కుర్చీ మీదనుంచి కాలుజారింది. విరుచుకుపడ్డాను.

శ్రీధర కంచెకి వెళ్ళింది. నేను మంచమెక్కాను.

తర్వాత నాకు తెలుమీద పెద్దగాలెం తగిలింబడి, జ్వరంలో
“నాకభవేరు వాము.” “భలే ప్లీయమవున్న పెట్టును.” “హాపీ
స్తుంది!” “హా ఆ నాయికా నియంత్రి సిడదీసి పుష్కలకట్టు
కోండి!” అని పలవరించాననీ సాభార్యచప్పి కొంటుగానవింది.

నామూత్రం సవ్యరా లేదు.
యిందులోని భావాలు నా ముందుగా ఆనందముగా ప్రసంగించివి.

పాండి ప్రింట్

సుబ్బవధాన్లుగారికి.

అయ్యో,

మీ విమర్శ చూశాను. నేను పాండిత్యం కానీ, అభివ్యక్తి
వాస్తాతలను విలువలేననీ, మీను ప్రశంసించి.

రైట్, బాగానేవుంది.

కాని మీ శేయే పుస్తకాలుచదివాను! తెలుగులో ఇంట్లో
పుస్తకాలూ, సంస్కృతంలో పదిపుస్తకాలే గా! అంటే అందు
నెల్ల చదువన్నమాట!

తెలుగులో మీరు చదివినన్ని పుస్తకాలు నేను చదివాను.
అయితే మీ శేమా మీకింగుల్లోపద్యాలు కోట్ల చదవే స్వల్పమే
చదివారు. నేనేమో భావంగ్రహించాలనే ఉద్దేశంతో చది
వాను. ఇక సంస్కృతంతంటాగా?

సంస్కృతం నేను చదువనిమాట నిజమే! కాని పదభిష
అయిన సంస్కృతంలో మీరు పదిపుస్తకాలు చదివినా, పద
భావతయిన ఇంగ్లీషులో నేను నాలుగువందల పుస్తకాలుచది
వాను. నాకింకా ఇంగ్లీషులో కొన్నివందల పుస్తకాలుచదివే
అవకాశముంది. మీరు సంస్కృతంలో ఆ అవకాశం లేదు.
కనక చూడగాచూడగా మీకంటే నేనే పెద్దపండితుణ్ణి...

శేలవు.

రామాదావు.

ఏది ఉత్తమ రచన?

“అల్పే నీ పుస్తకం బాగాలేదు,” అంటారు పాఠకులు

“నేను రాసింది మిక్కిలి కాదు,” అంటాడు రచయిత.

చదువునునే వాళ్ళకోసంకాదు రాసింది అనటం సాహసమే! కాని, ఈము కష్టపడి, బుర్ర బద్దలుగొట్టుకొని, రాత్రింబగళ్ళు కష్టపడి రాసింది ‘బాగాలేదు’ అని చప్పరించేటప్పటికి వాళ్లు పొండిపోతుంది. రచయిత ప్రజలకు రుచించాలనే రాస్తాడు. సదిమందిచేశా బాగుం దనిపించుకొని సంతోషించాలనే రాస్తాడు— పేరు సరిపాదించుకోవాలనే రాస్తాడు.

కాని ఈను రాసింది బాగాలేద నేటప్పటికి వెంటనే ఈ ముద్ర అనేస్తాడు—“నేను రాసింది మిక్కిలి కాదు”

“మిక్కిలికోసం?”

రచయిత శిలినిగలవాడు అవటంవల్ల ఈ ప్రశ్నకు సమాధానాలు వెతుకుతాడు.

“నేను రాసింది సప్రదయములకు”

“నేను రాసింది సప్రదయములకు

“ఈ సప్రదయములూ, సప్రదయములూ ఎవ్వరు?” అని ప్రశ్నిస్తే ఈను రాసింది బాగుంది అని చెప్పేవారే అని తేలుతుంది.

ఇదగతానూ, ఈ ఆధునికట్లన్నీకూడా తన ప్రయత్నం నిష్ఫలమైందనే ఆశ భంగపెట్టి కలిగినవేగాని, యధార్థమైనవి కావు. ఈను అనేక పుస్తకాలు చదివాడు. తనకాలాన్నంతా చదువుకే పోయిందాడు. అర్థికంగా అనేక కష్టాలుపడ్డాడు. సంపా

ఇప్పుడు మా ప్రతిభాను బోధించుటకు వున్న కాల తాళింపుతో తన మెదడును వేయించాడు, ఇంతాచేసి, తీరా వున్న కం రావేటప్పు టికి ఇలా ప్రతిఫలం? కనుక ప్రజలను మోసంచేసుకునే వాడం చేస్తున్నాడు. “తత్కారణం తత్-వాతోశమే వేదురాస్తున్నాను,” అని అంటాడు. “ఏక్కడో ఒకనుండి కొన వస్తే చాలదా?” అని అర్జునుడు అతడు. “హానీ, ఇప్పుటి వాళ్ళకి అర్థం కాకపోయినా, పుణ్యవాళ్ళు అందుకుంటారు” ఇలా అనుకుని తన తత్వాన్నే బల పరచుకోవడానికి ప్రయత్నించుకొని, ప్రజలకు అర్థమయ్యే దుచించే పద్ధతికోసం నెతికడు. మైగా ఇందుకు ప్రయత్నించటం తన పరువు కోసం ప్రయత్నించే స్థితికొక్కడే వస్తాడు.

రచయితలందరూ ప్రజలకు తామురానిది కానుండాలనే నాస్తాదుగనా! కొన్నికొన్ని రచనలు ప్రజలకు కానుండకపోవటానికి కారణం ఏమిటి? అప్పుడు రచయితలు ఏం చెయ్యాలి? అని కొందరు ప్రశ్నిస్తారు.

‘ప్రజలు అజ్ఞానులు’ అని చెప్పి వాళ్ళను మోదిలిపెట్టటంలో అర్థంలేదు. ఎందుకంటే ప్రజలు అజ్ఞానులూ, తాను జ్ఞాని కావటంవల్లే తాను రాయటం. వాళ్ళు నడవటం జరుగుతూవుంది. ఇక జ్ఞానులకే నాస్తాదుగనా? జ్ఞాని, తాను రాసిందిచదవాల్సిన స్థితిలో వుండడు, కానీ రాసి చదివించుకునే స్థితిలో వుంటాడు.

రచయితకు రాగాలనే కోర్కె మొదలైతే కలిగినప్పుడు ప్రజల శ్రేయస్కే కారణంగా వుండరు. అసలు ప్రజలనేవాళ్ళు న్నారని వాస్తవమి ఇంతో అంతో బాగుపడ్డానికి వున్న కం రాస్తున్నాననే అంగభేరచయితకు తట్టదు. ఎంతసేపూ వున్న కం రాయాలనే అభిలాషే అభిలాష! వున్న కం రాయాలి! వున్న కం

అచ్చవ్వాలి! గ్రంథిర్రగా పేడచకా! నేను చూచుకోవాటే అనే రంధితప్పు ప్రజలను అర్థమయ్యేట్లు రాయాలనే సంకల్ప తీర్చివేయి.

పుస్తకాలురాసి పేడ సంపాదించుకున్న వాళ్ళని చూస్తూ: పేడ సంపాదించుకొని శిష్యానాలు పూడేవాళ్ళని చూస్తూ: మనకూ పుస్తకం రాయాలనే ఉబలాటం కలుగుతుంది. అభిమాన రచయితల్ని అనుకరిస్తూ, బొత్తిగా కాళ్ళకొట్టం మనస్కరించక ఒక రచయిత పెక్కిక్కు, ఒక రచయిత భావాలు తీసుకొని పెనవేసి పుస్తకాన్ని పూర్తిచేస్తాం. పై ఇద్దరికంటే మంచి పుస్తకం రాశాం అనుకుంటాం.

ఈవిధంగా భావాన్ని రచనాపద్ధతి తెచ్చుకుంటాం. ఇక శైలి విషయం వస్తుంది. ఇదివరకు రాసే అలవాటు లేకపోవటంవల్లా అనుభవం తెక్కిన అనటంవల్లా మనశైలి మనకే స్పృశ్చికరంగా ఉండదు: ఏదో తేన్నట్టుగా వుంటుంది; తుంటుపడ్డట్టుగా ఉంటుంది.

సం చెప్పాలి?

తేలిక పద్ధతులకు అలవాటుపడ్డి నానా అనటంవల్ల మరొక తేలికపద్ధతికలోచిస్తాం. మనం చదివిన పుస్తకాలు తిరగవేస్తాం. మంచి మంచి మాటలూ, సకూనాలు ఏరుకుంటాం. మన పుస్తకంలో పెక్కి సొంతం చేసుకుంటాం.

అందువల్ల శైలి ఒక రకంగా ఉండదు. పేరే పేరేకి చూరుతుంది. పేరాగ్రాఫ్ పేరాగ్రాఫ్ కీ చూరుతుంది. ఎవ్వరైనా ఈ లోటు చూపిస్తే దిద్దుకోవాలికి ప్రయత్నించక ఒక కారణం ఉహించి తపీమని వాడి మొహాన విసిరికొడతాం.

“రసాన్నిబట్టి శైలిని మార్చుకోయ్! గ్రహించక లేకపోతే

అప్పుడొక లేకపోతే—ఉదాహరణ:— అంటాం.

అతిథి సునస్సులో అనుకరించినా దేహ అనుకొని, పైకిమోద
అంటాం చూచుకుంటాడు. మనమేమో. 'శాశ్వతం: హేతు
మూయించాం' అని భజాలు ఎగర వేస్తాం.

ఇక, పుస్తకం అచ్చయివస్తుంది. మనం రాసిందే పదేపదే
చదువుకుంటాం—ఎన్నిసార్లు చదివినా తనివితీరందే! పైగా రాసి
చప్పటికంటే, అచ్చయిం తర్వాత ఇంకా అందంగా కనిపిస్తుం
దామను!

గ్రంథకర్తగా అచ్చగాన, మనపేరు మనల్ని ఎంతగా ఆకర్షి
స్తుంది! ఎన్నిసార్లు చదువుకుంటాం! ఎన్నిసార్లు చూచుకుంటాం!
అపేరు—మనపేరే!—ఎక్స్ సైజ్ పుస్తకాలమీదా, పరీక్ష
పేపర్లమీదా, టెక్స్ బుక్కులమీదా. మొద్దుగా, బండగా,
గొంగళి పురుగులాగా కనబడే ఆ పేరే, ఇప్పుడు గ్రంథకర్తగా
ఎంత ముద్దులొలుకుతూ కనిపిస్తుంది! ఆ స్థితిలో రచయిత తనకు
తానే, తనపేరునే మోహిస్తాడు—కామిస్తాడు—కాదు ప్రేమి
స్తాడు. పుస్తకంమీద పేరుని చూచుకొని, పుస్తకాన్ని కొమ్ము
మీద పెట్టుకొని నిద్రపోయి, రెండు రాజకీయంలు తనపేరుని
తొలిక చివరా ముక్కులో సుతారంగాపట్టుకొని, రివ్యూన ఎగిరి,
ముత్యాలహారాన్ని పట్టుకపోతున్నట్టుగా, స్వర్గానికి ఎత్తుక
పోతున్నట్లు కలలు కంటాడు.

ఈ అవస్థలో ప్రజలకు తావేముంది! ఈ పుస్తకాన్ని
ప్రజలు అదరించవోవటంకో ఆశ్చర్యమేముంది? ఆర్థమెంటు
చెప్పటం వల్లా. ప్రజలను నిందించటంవల్లా ప్రయోజనం
ఏముంది?

సవరయిగా నడిపిస్తే “నావు స్తకం ఎలావుంది?” అని అడగటానికే భయం చేస్తుంది. బాగులేదంటే! అందుకని ఎలావుంది అడగకుండా - మనస్సు ఒకపక్క పీకుతున్నా సరే — పిచ్చావాటి మాట్లాడి అనిసికి అవకాశం ఇవ్వకుండా చూసుకుంటాం. లేకపోతే, మనం ఏంరానినా బాగుంటుందని చెప్పే స్నేహితున్నీ పట్టుకొని అడుగుతాం. “నావు స్తకం చదివావా?”

“చూశాను” అంటాడు.

చదివావా? అని అడిగితే ‘చూశాను’ అని చెప్పినందుకూ, “ఎలావుంది? అని అడగకుండానే ‘బాగుంది’ అని చెప్పినందుకూ, వినుగుచుకుతుంది, వినుగుతో కే “ఎలావుంది” అని అడుగుతాం.

“బాగానేవుంది” అంటాడు.

“బాగానేవుందా? బాగుందా?”

“బాగుంది”

“బాగుందా? చూడ బాగుందా?”

“చాలా బాగుంది”

ఈ విధంగా చెప్పించుకొని తృప్తిపడతాం. ఇక ప్రజలకు నచ్చలేదు అనడంలో ఆర్థంలేదు. అందుకు ప్రయత్నిమేదీ? ఇదొక రకం.

రచనలో మరొక రకంవుంది. భాషలో ఎక్కువ కృషి చేసి భావాలకంటే భాషకు ఎక్కువ ప్రాధాన్యం ఇస్తుంటారు, కాని భాషకోసం ఈ పోజుల్లో ఎవరు పుస్తకాలు చదువుతారు? భావదారిద్ర్యాన్ని భాషాపాండిత్యంతో కప్పిపుస్తే ప్రజలు ఆ పుస్తకాలు ఎందుకు చదువుతారు? ఒకవేళ చదివినా ఎలా అనందిస్తారు? కనక శరకంకూడా “వాళ్ళకు నచ్చలేదు” అనే

తృప్తిపడకపోయాడు. “మేం పండితులం. బాషలో బాగా కృషిచేశాం. వ్యాకరణం శుద్ధంగా చెబుతున్నాం. అయినా ఈ మూడులు మహర్షి ఆదరించటంలేదు,” అనుకోవడం వల్ల పూడిపడే దేమీలేదు.

నేను రాసినపుస్తకం చదవమని ఒక పెద్దమనిషి కిచ్చాను అతడు తీసుకువెళ్ళి, రాత్రి చదివి, క్లెయివారిగట్ట భద్రంగా తీసుకొచ్చి నిుచ్చాడు.

“ఎలావుంది?” అని అడిగాను.

“సామ్రాజ్యత్వం అని రాశారే! అక్కడ కరారావిడికాదు వుండవలసింది. వట్రసుడి వుండాలి,” అన్నాడు

అంతే! ఇంతకు తప్పితే అతడు పుస్తకాన్ని గురించి ఏమీ చెప్పలేదు. ఈ అభిప్రాయం తప్పనిగానీ, ఈ అభిప్రాయంరై తని గానీ, ఈ అభిప్రాయం బాగుందని గానీ, ఈ అభిప్రాయంబాగా లేదని గానీ, ఏమీ చెప్పలేదు. అసలు ఆ పుస్తకంలో నేను వెలిబుచ్చిన అభిప్రాయాలజోలికి అతడు వెళ్లేవుండదు “ఆ కరారావిడి తీసి వట్రసుడిపెట్టండి” అని చెప్పి గా పుస్తకం రాకిచ్చి తనదానినితాను వెళ్ళాడు.

ఇతడు తర్వాతి ఒకపుస్తకం రాశాడు. ఎక్కడ కరారావిడి పెట్టాలో అక్కడ కరారావిడి పెట్టాడు. ఎక్కడ వట్రసుడి ఉంచాలో అక్కడ వట్రసుడి ఉంచాడు. ఎక్కడ బండిరా పెట్టాలో అక్కడ బండిరా పెట్టాడు.

కాని అంతే!

భాష, భావాలను వెలిబుచ్చటానికి ఉపయోగపడేసాధనం మాత్రమే అనే సంగతి మరచిపోయాడు. బండిరాళ్లలో కరారా

శ్లోలో పడి అసలు గావాలను కురించి ఆలోచించబానికే వీరికి
 పండిండదా? ఇలా రాసిన వృత్తికాలు ప్రజలకు నచ్చమంటే
 అలా నచ్చుతాయే? మనం ఎన్ని గ్రంథాలు చదువుకుంటే వాళ్ళ
 కేం? ఎన్నీ సూత్రాలు మననం చేస్తే వాళ్ళకేం?

రచయితలకూ, ప్రజలకూ కలవకపోవటంవల్ల వచ్చే బాధ
 ను కొంతమంది రచయితలు చూస్తారు. చూసి యీ బాధలు
 స్పించుకోవాలికి సులిసూత్రం ఒకటి కలిపెడితారు. అదేమి
 యంటే ప్రజల్లో వ్యాపించివున్న మూఢాచారాలను తేలిక
 నామలో వాళ్ళకు తర్థమర్థ్యబట్టు సాగట్టం. ఈరకం రచయిత
 లు. కావలసినంత ప్రజాదరణ పొందుంది. “రాస్తే, ఆయన
 రాసికట్టు రాయత్రా” అంటుంది ప్రజ. కాని పీల్లవల్ల మిగిలిన
 వాళ్ళందరికంటే ప్రజలకు ఎక్కువ అపకారం కలుగుతుంది.
 వాళ్లని ఇలా నిజ్ఞానదళకు తీసుకోవాలనికే వీళ్లు ఉపయోగ
 పడతారు. ‘వాళ్లకు నచ్చలేదు—’ అనే చింతి పీళ్ళకు లేదు.
 ప్రజలు పీళ్ళవత్తుమే వుంటారు. కాని, ప్రజల శ్రేయస్సు
 కోరేవాళ్ళు మాత్రం పీళ్లకు ప్రజాదరణ లేకుండా చెయ్యాలి.
 ప్రజల ఆదరిం ఒక్కటే ఉత్తమగ్రంథ లక్షణంకాదు. ప్రజల
 శ్రేయస్సుకు సహాయపడే భావాలు వెలిబుచ్చుతా, వాళ్ళ
 ఆదరణభిమానాన్ని సంపాదించాలి.

ఇలా రాసే రచయితలు మరొకటి గమనించాల్సి వస్తుంది.
 మొదట్లో ‘వాళ్లకు నచ్చలేదు’ అని చెవిపోగుడదు. వాళ్ళు
 అలవాటుపడ్డ సంస్కారానికి భిన్నంగా రాయటంవల్ల ప్రజలు
 కొద్దికాలం నిరాదరణచూపిస్తారు. కాని కొద్దికాలంమాత్రమే.
 రోజులు గడిచినకొద్దీ ఈ రచయితలకే పలుకుబడి ఎక్కువ

అవుతుంది. 'వాళ్ళకు నచ్చలేదు' అని విచారపడవలసిన అవసరం వుండదు.

వాళ్ళకు చెప్పకుండా నచ్చితేరాలి. ఎందుకంటే రాశేనివాళ్ళ కోసమేగా! రచయితలు సరిగ్గారాస్తే నచ్చకపోవటం అనేది ఉండదు. నచ్చలేదని చెప్పించటం కానీ, విచారించటం కాని మంచి లక్షణం కాదు,

కనక ప్రజాసామన్యానికి క్రేయస్సు కూర్చే భావాలను, వాళ్ళకు నచ్చేటట్లు చెప్పటమే ఉత్తమ రచన అవుతుంది.

[చెన్నైలోని భావాలు 'నచ్చలేదు' అనే

నా కేషియో ప్రసంగంలోని.]

ఆత్మ విశ్వాసం

ఈమధ్య భాషాభివృద్ధిలో చాలా అహంకారం బలీకృతంగా కనిపిస్తుంది. దీనికి కారణం ఏమిటా అని నేను చాలా ఆలోచించాను. నాకు ఒక్కటేతట్టింది. చాలామంది పెద్దవాళ్ళు ఆత్మ విశ్వాసం మనిషికి అకనగమని చెప్పారు. ఈ ఆభిప్రాయమే భాషాభివృద్ధిలో అహంకారాన్ని పెంచినది నా అనుమానం.

కాని ఈ భాషాభివృద్ధి ఒకనంజితిమాత్రం మరచిపోకూడదు. ఆత్మవిశ్వాసం గెండు కాలుగా వుండవలసింది. ఒకటి హైనింగట్టా; గెండు అడ్డానువట్టా.

రెవ్వరూ తెలుసుకొని, అంగీకరించే నాకు ఎక్కువ తెలుసుని ఒకరనుకుంటారు. భాషాప్రపంచమే తెలియకపోవటం వల్ల అంగీకరించే నాకు ఎక్కువ తెలుసుని ఒకరనుకుంటారు.

ఈ భాషాభివృద్ధి ఈ రెండోరకానికి చెందినా కేషియో అని నా భయం.

ఈ మాట అన్నానని కోప్పడకను. మార్పుకోవటం మంచిది. లేకపోతే ఆత్మవిశ్వాసాన్ని పొందేటంత జ్ఞానాన్ని సంపాదించటం మంచిది.

మర్రి చైతన్యం

భావాలు సంఘ పరిస్థితుల్ని బట్టి కలుగుతై మొదట్లో ప్రజా సామాన్యం నూతన భావాలను స్వీకరించక ఎదురుతిరుగుతుంది. ఆ భావాలను వెలిబుచ్చినవాణ్ణి “రెటమతసిద్ధాంతి” అనీ “వికట కవి” అనీ, యింకా అనేక విధాల హింసిస్తుంది. కాని క్రమేపీ ఈనూతన భావాలు ప్రచారంలోకి వస్తయ్. ప్రజాసామాన్యం వాటిని ఆదరిస్తుంది. మరికొన్నాళ్ళకి ఈ భావలే సాంప్రదాయాలుగా తయారవుతై. మొదట్లో సంఘానికి మేలుచేకూర్చటానికి అంకురించిన ఈ భావాలు, సాంప్రదాయాలుగా మారితరువాత చిట్టెంకట్టి సంఘాభివృద్ధికి, మానవశ్రేయస్సుకీ, ఆటంకం అవుతవి. అప్పుడు విప్లవదృక్పథం పిలిపించవలూ రాజకీయవేత్తలూ ఆసాంప్రదాయాల్ని బద్దలకొట్టి, సంఘాన్ని ఒక మెట్టు ముందుకు తీసుకుపోవటానికి పూనుకుంటారు. అలా చెయ్యక ఇవి మన సాంప్రదాయాలనే మోజుతో వాచిగే పొగుడుతూ కూర్చునే వారుమాత్రం విద్రోహులుగా నాశనకారులుగా పరిగణించబడతారు.

సంఘాన్ని ముందుకు వెళ్లనివ్వకుండా అడ్డకట్టే, సహజాభివృద్ధిని ఆటంకపరచి, సంఘాన్ని నిశ్చలబెట్టటానికి పూనుకున్న ఈ సాంప్రదాయాలను బద్దలకొట్టడమే సామస్వామిచౌదరిగారు చేసిన పని.

ఆనాటి సంఘంలో అగ్రముఖులైన జాతీయను బానిస జాతుల్నిగా తయారుచేసి, అజ్ఞానాన్ని పెంపొందించుకోవటమే వాటికి ధర్మంగా నిర్ణయించిపెట్టి, తన స్వలాభంకోసం వీడిం

చటం మొదలు పెట్టింది. దీన్ని విచారించి, భిన్న భావాలు, భిన్న ఆచారాలు సృష్టించి పెత్తనాచారాన్ని వుంచి, చౌదరిగారు అల్ప సంఖ్యాకమైన ఈ వర్గం యొక్క నిరంకుశత్వానికి ఎదురుతిరిగి, ఈ నిరంకుశత్వంలో పడి నష్టపోయే ప్రజాభావాల్యానికి దాస్యవిమోచనం చెయ్యాలి అని కంకడంకట్టుకున్నారు. ప్రజా భావాల్యాన్ని ఈ దాస్యాన్ని ఎదురు సహిస్తావుంది? అగ్రజాతి తన అధికారాన్ని ఎలా నిలబెట్టుకోగలుగుతూ వుంది? ప్రజా భావాల్యాన్ని తన ఆక్రమణ క్రింది ఎదురుగ్రహించుకోలేకపోతూ వుంది? అగ్రజాతి ఏ రో యుక్తులవల్ల పెత్తనం చెయ్యగలు గుతూ వుంది?

ఒక వర్గం అధికారంలోకివచ్చి, మిగిలినవర్గాల్ని పీడించటం మన సంఘంయొక్క సత్యకావ్యం. దీన్ని ఆధ్యాత్మిక నాగరి కత అని సాగుతున్న నక్కరకెదు. ప్రపంచ చరిత్రనుచూస్తే ప్రతి దేశం ఈ అవస్థను ఎప్పుడో ఒకప్పుడు అనుభవించేవుంది. కాని ఆయా దేశాలు పైవర్గమొకటి జయప్రదంగా విప్లవాలు చేసి, బానిసత్వాన్ని పోగొట్టుకో కలిగివచ్చి; మనం మాత్రం అందులోనే పడి కొట్టుకుంటున్నాం—! ఇంతే భేదం. అల్ప సంఖ్యాకులు ఏవిధంగా, ఏయుక్తులతో, ఏ సాధనాలతో ప్రజా భావాల్యాన్ని దాస్యంలో వుంచి తాము పెత్తనం చెయ్యగలు గుతున్నారో విచారిద్దాం. దీనికి మూడు పద్ధతులున్నాయి—

1. తమ అధికారాన్ని నిలబెట్టే గ్రంథాలను ఆదర్శ గ్రంథాలుగా, పూజ్య గ్రంథాలుగా ప్రజలను నమ్మించటం.

2. స్వర్గం సరకం అనే వాటిని సృష్టించి, అప్పటి సాంప్ర దాయాలకు విరుద్ధంగా నడిచేవారు సరకంలో యమయూతన

అనుభవిస్తారని భయపెట్టి, అప్పటి సాంప్రదాయాలకు కట్టుబడి బానిసత్వంలో జీవితం వెళ్లబోసుకున్న వాళ్లకి స్వర్ణ సుఖాలు చేకూరతాయని చెప్పి పూరించీ, మోసం చెయ్యటం.

ఏ. దేవున్నీ సృష్టించి, మిగిలిన వర్గాలకు బహిష్ ఆచారాలనూ అక్రమాలనూ, కర్మ సిద్ధాంతానికి ముడిపెట్టి: మతం అనే మత్తుమందు చల్లటం.

కనక అగ్రహతియొక్క అధికారాన్ని రూపుగూపాలంటే, అది ఉపయోగిస్తున్న నాథులను నిర్వీర్యం చెయ్యాలి. చౌదరి గారు ఇది గ్రహించి, ముందు ఈ పాథనాలను వివిధంగా విడదవ మోగం చేశారో వివరిస్తాను—

భారత భాగవత రామాయణాలూ, ధర్మ శాస్త్రాలూ, పౌష్కలగంధాలు కావని, ఒక వర్గం తన అధికారాన్ని సుస్థిరం చేసుకోవటానికీ, మిగిలిన వర్గాల్ని దాస్యంలో వుంచటానికీ, వ్రాసిన గ్రంథాలని ప్రచారంచేశారు. రాముడికంటే రావణుడు గొప్పవాడన్నారు. పాండవులకంటే కౌరవులే వితిపరులన్నారు. ప్రహ్లాదాద్వైత పిష్టిహంతకునిగా వర్ణించారు. సుగ్రీవ విభీషణులల్ని భాత్తి హంతకులుగా వర్ణించారు. ఈసందర్భంలో విముక్తవధ లోని ఈదిగువ సంభాషణ ముఖ్యంగా గమనించదగినది.

శంకరుడు

మహారా! అంగదా! నీ సంతానము దీర్ఘమవాలి మన శాస్త్రము లుచుంటేక; ఎవర శాస్త్రములని నీ ఆశయము?

అంగదుడు

అర్జునుడెప్పిన స్మృతులని.

శంభుకుడు

అవి మన జెట్టులకు

అంగుడు

మన జెట్టులకు ప్రాముఖ్యము, మన జెట్టు కానో తెలియదు.

శంభుకుడు

తెలియ జెప్పెను నీవు.

ఋషులూ మ రెవ్వరో పలువు శాస్త్రులూ మిగూడి తాము క
ల్పముల బిక్షవాతముగ లక్షల గ్రంథము వ్రాయగా నకి
ల్పముల మన నెత్తిపై పెట్టుక పూజ పెంపర్ప నేర్తుమే!
ఋషులకు మాత్ర ముండే ఋషుమార్గము వాలినదా?

ఇట్లు వ్రాయబడిన శాస్త్రములు మన శాస్త్రము లెట్లగును? మనకుగా
వాసిరా? మన ఆధీనముల గానిరా? కానినాడు మన మేల వానిచే
బంధించ బడవలయును?

ఇప్పుడిప్పుడూ కొందరు, చౌదరిగారు ఈ గ్రంథాల మీద
వ్రాసిన విమర్శలుచదివి ఈవిధంగా ప్రశ్నిస్తున్నారు ...
'రాముడు మంచివాడు కాకపోతే పోయాడు, రావణుడు మంచి
వాడేలా అవుతాడు?' 'హిరణ్యకశిపుణ్ణి విష్ణువు నరసింహ
రూపంలో చంపకపోతే పోయాడు, స్తంభంలో సింహాన్ని పెచ్చి
ఎలా బిగించాడు?' 'పాండవులు ధర్మాత్ములు కాకపోతే పో
యారు, కౌరవులలా గొప్పవారయ్యారు?' 'పన్నెండు సంవ
త్సరాలు దాటితే ఈరోజుల్లో లిమిటేషన్ పడుతుంది గాని,
ఆరోజుల్లో పాండవులకు రాజ్యార్హతి లేకుండా పోవటానికి ఇది
కారణం ఎల్లాఅవుతుంది?'

ఇలా ప్రశ్నించేవారికి అసలు చౌదరిగారి పుస్తకాల్లోని
ఫిలాసఫీయే అర్థం కాలేదేమో అని నాభయం. ఎందుకంటే
చౌదరిగారు ఈపుస్తకాలు రాయటానికి కారణం ఏమిటి?

రావణుడు గొప్పవాడని నమ్మమనా? కాదు. హిరణ్యకశ్యపాదులు గొప్పవాడని నమ్మమనా? కాదు. దుర్యోధనాదులే రాజ్యాదులని వాదవులకు రాజ్యంలో హక్కులే జనా? కాదు. మరి కేమిటి? పూజ్యగ్రంథాలనే వంకతో ప్రజానామాన్యాన్ని బాసనత్వంలో వుంచబానికి సహాయపడే గ్రంథాలమీద పూజ్యభావం లేకుండా చెయ్యటమే వారి రచనల ఉద్దేశ్యం—‘పూజ్యగ్రంథాలయిన భారతి భాగవత రామాయణాల్లోని విషయాలెంతిసత్యమో తన గ్రంథాల్లోని విషయాలు అంతే సత్యం.’ అనుకుంటే ఆయన ఉదర్శం నెరవేరినట్లే!’ ఇటు కూర్చుని ఏదైనా వ్రాస్తాడు. అవన్నీ గుడ్డిగా నమ్ముతూ కూర్చుంటే ఎచ్చా? అని ప్రజానామాన్యం అనుకుంటే ఆయన కృతకృత్యులైనట్లే! కనక ఆయన రచనల విలువ తెలుసుకునేసద్ధతి ఆయన చెప్పిన ప్రతి ఆర్థ్యమెంటూ తెప్పా ఒప్పా, అని ఆలోచించటం కాదు—ఆయన ఈవిధంగా రాయటంనల్ల పూర్వ గ్రంథాల మీద విలువ తగ్గిందా, లేదా? అని ప్రశ్నించుకోవటం. అలా జరిగితే ఆయన సారస్వత సేవా, కృషి, ఫలించినట్లే!

శంబుకవిధానో శంబుకుడు ఇలా అంటాడు: ‘కవి లేఖనికి విశ్వామిత్ర స్మృతి జేయు శక్తి గలను.’ కుష్మస్వామి శతకంలో ఇదే అభిప్రాయం ఈక్రింది పద్యరూపకంగా వెలిబుచ్చారు.

శంబుకులునఁ బుట్టచే గాముఁడు
గొప్పనాడు? వారిల సేవ లేవ్వలై
మిటిమే? సత్కవి టాక్షివితతి చేత
గొప్పవాఁడయ్యె రాముఁడు కుష్మస్వామి

అందుకనే తనకు సూతమహర్షి పురాణాలు చెప్పినట్లూ,

పాదములను పట్టిండు కడు కౌల
మీటి కెగతినాదు మలినీ మండి
దెల్లనా లేదు దీక్షాదు మాయూరి
కేలుపుట్టు మీది చెట్టు క్రింది

అసీ వ్రాశారు. మీకు సూతమహర్షి ఎలాపురాణాలు చెప్పాడు?
పాదలేపనం రాసుకొని ఎలా మంట కెగతారు? అని ప్రశ్నిస్తే,
'పూర్వగ్రంథాల్లోని విషయాలు గమ్యతే, ఇహే నమ్ము! అవి
నమ్మకపాతే ఇహేనమ్మక!' అని జవాబు చెపుతారు.

ఇక పై వర్గం అధికారానికి, క్రింది వర్గాలదాన్యానికి, కారణ
భూతాలైన స్వర్గనరకాలను ఏ విధంగా విమర్శించి వాటినుంచి
ప్రజల నే విధంగా రక్షించారో విచారద్దాం.

మన టిబెట్టే, తిబెట్టపం— స్వర్గం. ఈ దేశాన్ని సందర్శించ
టానికి వెళ్ళిన సూతమహర్షి అక్కడి చాగరికతను తిలకించి
నివ్వెరపోయి ఇలా అనుకుంటాడు:

మిన్నేటి గట్టుకై మిడుకుడు నందునా
కొంటె కన్నయ లేత గొట్టుచోటు
నందునోద్యానాలు నందుంగు నందునా
గోవాండ్ర గమిగుంపు గూడుచోటు
పాన్వారి పొదిరిండ్ల బన్నుండు నందునా
కాముకీ కాముకుల్ గలియుచోటు
కొండి నెత్తములెక్కి కూర్చుండు నందునా
చూరవతో బ్రోయాండ్రు తిరుగుచోటు
కాన మిటఁ జాటు చోటొక్క నానెడైన
మానిజన వాసయోగ్యమా దాని నకట
బాగు! శివ!! శివా!!! యిది వట్టి భోగభూమి
యొండరా దిందు మావంటి యోగులకును.

ఇండ్ల మున్నవి గాని పెండ్లిండ్లులేవు
అండ్ల మున్నారకాని యిల్లాండ్రలేరు
హా!! కివా!! కివా!!! యిదివట్టిభోగభూమి
ముండరా దిండు మావంటి యోగులకును.

ఈ నాగరికత పర్యవసానం ఏమిటయ్యా అంటే,

కల్లు నిచ్చేడి చెట్లకు గల్లు గౌర
వంబు వెజవానికిని లేదు, వజ్రమోల
గజ్జెకట్టేడి బొగంపు గరితపన్న
పలుకుబడి కానరా చెట్టివా! కిండు.

ఇక దేశాన్ని ఏలే దేవేంద్రుడు ఎటువంటివాడు? అతనికి
వెయ్యి కన్నులున్న వని ప్రతీతి. కాని నూతనమహర్షి ఏమంటు
న్నాచో వినండి.

నినుము ప్రాచీన బృహికి వేయిగనులు
కలవని పురాణములు పల్కు గంతమెత్తి
వేయి కన్నులు నాప గన్నింపలేదు
బాటలు మాత్రము గన్నించె నొడలినిండ.

మనోంధ్రుడికి ఒడలినిండా పొడలు ఎందుకు వచ్చాయో
వేరే చెప్పనక్కర్లేదు. ఇటువంటివాని ఏలుబడిలోవున్న స్వర్గం
ఏవిధంగా వుంటుంది?

శోత్రియపరుడైన సోమయాజులు పాని
కొంప తల్పాలు చేతి కొట్టించుండ
కొంగంధముతోడ బెనగిహాలిన వల్లు
నానివాడ నానరు నల్పుచుండ
యజ్ఞ గూఢానుల నాచరించిన యోగి
కోపడంతుల ఇండ్లు రోయుచుండ
నిత్రించి తపములో పెగ్గిన జటిలుండు
బొజుగు బోటుల పాటు పాంతమంధ

నాకేంద్రియక జడనాక తాదుమండ
 గొట్టె తెలుసుకొని నన్ను గర్హింపరాదు
 నగువుకాదుటై నెవనవ్వ నవ్వరాదు
 నల్లకల్లోలై నుచుండె నాకపుడు

ఎవరు కాదనగలరు?

ఈవిధంగా తన తిరగటం తప్ప స్వర్గంలో మరేమీ (ఒక పని తప్ప) పని వుండదు. ఏసమస్యలూ వుండవు. సోమరితనం వల్ల చివికిజేర్చించిపోయిన నాగరికత కలుషప్టులయిన స్వర్గాన్ని గురించి ఖూని నాటకంలో ముల్కావాకారు

వేసుడు

కునశ్శేషా. యితమనూ చెప్పవైతివి. ఉత్తమలోకములనగానేమి? స్వైరవిహారమునురాసానము, వృద్ధ వేశ్యాననితాజనతాపాంగవిక్షాములేనా? ... ఇవియే యైనవో ఈభూలోకంబున దొరకవా? విచ్చలవిడితిరుగరావా? మునుసలి పడుపుగటైల కాశిశ్శ, కులికి కులికి బాల్కనంబును జవిచూడ రావా.....?

ఇక ఈ స్వర్గం ఎవ్వర్ని ఆకర్షిస్తుంది? ఈ స్వర్గం కావాలని ఎవ్వరు ఆపేక్షపడతారు? ఈ స్వర్గంలోనం ఎవ్వరు భౌతిక సుఖాలను వదులుకొని బానిసత్వానికి లోబడతారు? ఇకనరకం ఎవ్వర్ని బెదిరిస్తుంది? ఈనరకానికి భయపడి ఎవ్వడు అగ్రజాతి నాగరికతకు లోబడి, దాస్యంచేస్తాడు?

తరువాత అగ్రజాతి అధికారిగానికి మూల సాధన మైన దేవుని యొక్కా, మతం యొక్కా విలువను తగ్గించటానికి చౌదరిగారు చేసిన ప్రయత్నాన్ని విచారిద్దాం.

వేసుడు

ఎవ్వడు నా కీ ఐరకలోకము నిచ్చునది?

సనశ్శేషుడు

భగవంతుడు.

జగద్రహస్యం

వేదము

ఎన్నటియినా ఇంకా వున్నా? ఈయన ప్రకృతియేమి? ఇంతటి కష్టమున నానా శక్తులను నెట్టలేక? ఇంతకు చెప్పవలెదా? ఈయన ఉద్దేశ్యము?

జగత్కృష్ణుడు

నన్నాంతిక్కా! నన్నప్రపంచ సృష్టి సీతలయ వేదముగా నున్నది. సృష్టల శిక్షించుట, శిష్టల రక్షించుట ఈయన ఉద్దేశ్యము. అహంకారము తో ప్రపంచముల గనిపెట్టుకొనియుండు.

వేదము

పాపము యెంతవాడపడు నుగదెసోని వాహాములు మోసి, కేవలము కలిపెట్టుకొని యుండి? ఈమహామునుడేనా నాకు నరకబోకను నాము చేయుచుది? కేవలం నన్ను మున్నంగులను నిాకు స్వర్గము, దానిని బావుచున్నంగులను మాకు నరకము! ఈ వేదమునకు ప్రాత్రగా సృజించినటులున్నారు. ఈ విశేషము తన కష్టమునునూడ మరచివాడుగ నున్నాడు. ఎంత మంది సృష్టలు శిక్షించుచుకొని పోవుచున్నాడు. లోకమున ఎంత మంది శిష్టలు శిక్షింపబడుచున్నాడు.

గౌతముడు

కలకటా! క్షగవంతుడు కూడ సేపరిహాసములకు ప్రాత్రుడయ్యె! నీకు బ్రాహ్మచిత్తమే లేనట్లున్నది.

వేదము

నాకు బ్రాహ్మచిత్తమే లేనట్లున్నది. నీకు చిత్తమే లేనట్లున్నది.

శునశ్శ్రేణుడు

నినా!

వేదము

లేనిచో నన్నోచరుడు కానివాడును, మానవులచే సృజింపబడినవాడును, సృష్టి సీతి లయ కారణమేమి? సృష్టి సీతి లయములు స్వభావ జన్యములు కావా!

గౌతముడు

పాపము కాంటించును గాక!

శేషుడు

నీవు చెప్పిన చొప్పున భగవంతుని నీ ప్రపంచమున నిత్యము జరుగుచున్న కార్యక్రమమునకు దైత్యనమే యున్నయెడల నిన్ని సూతక కృత్యములే జరుగుచుండును? ఏది నడచలేదా?

శేషశ్రేష్ఠుడు

మానవుడు కర్మ ప్రేమకు దైత్యుడు చున్న కార్యముల నెవ్వడు మాన్పగలడు?

శేషుడు

అయినచో భగవంతుడు నిష్ప్రయోజనండా?

నాతముడు

నిష్ప్రయోజనం యెవ్వరు? అతడు సర్వకర్మలకు నాక్షి.

శేషుడు

కూటసాక్షియా? ఎందులకీ సాక్షిత్వము? తన కిట్లెగుట జరుగుచున్న క్రూర కర్మముల మాన్ప నేరక నాక్షియగుచున్నాడా? ఏమిచిత్రము? ఈ సాక్షిత్వము యెవ్వని యెగుట ఉపయోగపడును? ఎవ్వనికీ ప్రయోజనకారియగును? విచారణకర్త ఎవ్వరు?..... బోకముకన్నప్పి మీరుర్వ్యవసా నము నకు తోడ్పడ భగవంతుని నొకని సృజించి, లేనిపోని సర్వశక్తులు వానికింటగట్టి, జగమును సుష్టుతలొసెంటి యత్నించుచుంటి.

ఈ సందర్భంగా సూతపురాణంలోని మరొక పద్యం ఇట్టికి వస్తువుంది. మొదటి ఆశ్వాసంలో—

విభుఁ డొకఁడు చేయు నంట వై దైత్యనంబు

కగ్మ మొకఁడు సంసారచక్రంబు ద్రిష్టు

నంట !! ద్వింధ్య ప్రభుత్వ మిం దమరలేక !

ఎంత కాలంబు సాగునో ఇట్టి చిట్ట !!

దైవభక్తిని గురించి కుష్మన్దామి శతకంలో ఈ విధంగా వ్రాశారు:—

గుడికి తరుచు పోయి గొణుగు చుం దెడివాఁడు

నదియే నానిం బట్టి యట్టిట్టు పీడింప
 ఉడికినావు సతడు కుప్పస్వామి.
 పాతిమసి చేత నెప్పుడు గీత యుండు
 మొగముపై వింత వింతగ బొట్టు బుండు
 నన్నె లీవియే మనస్సాక్షి సన్నగిలిన
 కుప్పడు జనాభి కెంగుచు కుప్పస్వామి.

ఈ విధంగా రాసి, 'చివ్వరికి దేవున్ని గురించి ఈ విధంగా
 ముగించారు.

మానవుడు మృగజలలో నున్నప్పుడే కొండగానో, ఎయేరుగానో, వెలి
 న దేవుడు, మానవ జ్ఞానము పరిణామము బొందుచున్న కొలది, భగవంతు
 కీరు కొండరూపమునువదలి, మృగమై, మృగమునుండి మనుష్యుడై, మనుష్యు
 శ నుండి యదృశ్యరూపుడై, విరాకారుడై, నిరంజనుడై, నిర్వికల్పడయ్యెను.
 క తరువాతి దశ యేమి? శూన్యత్వము అనగా వాస్తవికత్వము...

ఇలా అగ్రజాతి అధికార నాధనాలను విమర్శించి సేతు
 నాదానికి స్థానమిచ్చి. శానిన ప్రజలకు చైతన్యాన్ని కలిగించి
 మూఢవిశ్వాసాలను పోగొట్టి, అగ్రజాతి నిరంకుశత్వం యొక్క
 శ్రువానులను ఊడగొట్టారు.

ఇప్పటి కవులలో లేని గొప్ప విశేషం మరొక్కటి చౌదరి
 గారిలో వుంది. అదేమిటంటే సాధారణంగా మన కవులు
 భావాలను వెలిబుచ్చటం తప్ప వాటిని ఆచరణలో పెట్టటానికి
 ప్రయత్నించరు. ప్రస్తావాలు గాయటం తమ పని, కార్యాచర
 ణకు పూనుకోటం మరొకరి పని అనుకుంటారు. ప్రజా
 సామాన్యంతో సంబంధం పెట్టుకోటానికే యిష్టపడరు. ప్రజా
 సామాన్యం నాగరికతను చూసే ఏవగించుకుంటారు. ఇక
 వారిలో కలసి మెలిసి ఎలా తిరగ గలరు?

చౌదరిగారు మాత్రం అలాకాదు. ఆయన కార్యవాది. తమ

అభివ్రాహులను అవరణలో పెట్టటానికి ప్రయత్నించారు. అచట యోగ్యములు కాని వాలవర్గము కాని, కార్యదాపకాన్ని అభివ్రాహులవల్ల కాని, సంఘానికి ఏమీ బాధించేది. ఆయనకు తెలుసు, అందుకని రాజకీయంగా జస్టిస్ పార్టీలో కృషిచేశాడు.

మన సంఘంలో, 'ఈయన' జస్టిస్ పార్టీలో శేరకుండా పూటేగా? అనే అభిమానులు చాలామంది ఉన్నారు. ఇది చాలావాలు, సిద్ధాంతరీత్యా మొదటివర్గమీదకు మిగిలిన వర్గాల్ని విప్లవం చేయించటానికి పూనుకున్నవ్యక్తిని, క్రమంలో మూడో వర్గాన్ని పై రెండు వర్గాలమీదకూ విప్లవం చేయించటానికి ఎందుకు పూనుకోకు? అని ప్రశ్నించటంకూ, అలా పూనుకోవాలని వాంఛించటంకూ కేవలం భేదాలు. విప్లవకారుడు పరిస్థితులను అనుకూలంగా విప్లవం లేవనియ్యాలిగాని ఊహగానం చెయ్యకూడదు. విప్లవాలను దగ్గరచారి లేదనే సత్యాన్ని మనం మరచుకోకూడదు.

ఈ విషయమే విపులంగా చెబుతాను. —

మన సంఘం బ్రాహ్మణ, క్షత్రియ, వైశ్య శూద్రవర్గాలుగా విభజించబడింది. మొదట్లో బ్రాహ్మణవర్గం అధికారంలో వున్నప్పుడు ఆ వర్గమీదకు మిగిలిన వర్గాలన్నీ కలిసి విప్లవం చేస్తాయి. కాని క్షత్రియవర్గం అధికారంలోకి వస్తుంది. అప్పుడు క్షత్రియవర్గమీదకు మిగిలిన రెండువర్గాలు విప్లవం చేస్తవి. కాని వైశ్య (Capitalist) వర్గం అధికారంలోకి వస్తుంది. అప్పుడు మిగిలిన శూద్రవర్గం పై వర్గాలమీదకు విప్లవం చేసి అధికారాన్ని వశంచేసుకుంటుంది.

కనుక మొదటి విప్లవాన్ని లేవదీసే కవినిగాని, రాజకీయ వేత్తనిగాని, రెండో విప్లవం లేవదీయలేదనిగాని, రెండోవిప్లవానికి పూనుకున్న రాజకీయసంస్థలో జేరలేదనిగాని విమర్శించటం చారిత్రక జ్ఞానం లేకపోవటం. మొదటి విప్లవం జరక్కుండా రెండోవిప్లవం, రెండోవిప్లవం జరక్కుండా మూడో విప్లవం జరుగదుగనుక, వర్గసంబంధాలనుబట్టి మూడోవిప్లవంవల్లలాభం పొందే వర్గంకూడా ప్రథమంగా మొదటివిప్లవానికే సహాయం చేయవలసి వస్తుంది. ఈ దృష్టితో చూస్తే జస్టిస్ పార్టీ ఒకప్పుడు విప్లవసంస్థ! జస్టిసుపార్టీ ఒక విప్లవం నడపబట్టే యిష్టమవుతోక విప్లవం చేయడానికి పరిస్థితులు అనుకూలించాయని కూడా మనం మరచిపోకూడదు. చారిత్రకదృష్టిగలిగిన ఎవ్వరూ యిది కాదనలేరు.

రష్యాలో, సోషలిస్టు ఉద్యమం రావటానికి ముందు నిహిలిస్టు ఉద్యమంపనిచేసింది. ప్రజలలోపున్న మూఢవిశ్వాసాలను పోగొట్టటమే దీని ఆదర్శం. ఈవిధంగా ముందే దారిని శుభ్రపరిచే ప్రయత్నం జరగటంవల్ల, తరువాత వచ్చిన సోషలిస్టు ఉద్యమంపని తేలికయింది.

ఆంగ్లదేశంలో చౌదరిగాదు నిహిలిస్టులు. దేవుడు లేడనీ, మతం శుక్తుకలు కోసుకోవాలనికే వ్రసయోగపడుతుందనీ, చెప్పి హేతువాదాన్ని ప్రచారం చేసిపెట్టి సోషలిస్టు ఉద్యమానికి పునాది వేశారు.

చౌదరిగాదు, కవిత్వంలో సంస్కృతపదాలకంటే, జాతీయ పదాలనే యెక్కువగా వాడాలని ప్రచారం చేస్తున్నారు. ఇలాంటి ఉద్యమమే మాకప్పుడు 'ప్యూరిస్టు మూమెంట్' అనే

దేవుని కృష్ణానదిలో పుట్టింది. అప్పుడు ఇంగ్లీషుభాష. లేటిన్ భాష 'యొక్కప్లయక్స్'లో వుండటంవల్ల, కొందరు ఇంగ్లీషు భాషలోనించి లేటిన్ పదాలు ఏరి వెన్నులనే పట్టుదలతో యీ ప్రద్యమాన్ని లేవదీశారు. లేటిన్ భాషమీద ఏకాభివృద్ధి కలగటానికి ఒక కారణం యిది. మతకర్తలు, లేటిన్ భాషలో దేవుడు దేవరూపాలు వ్రాసిపెట్టుడని, లేటిన్లో వ్రాసిన గ్రంథాలలో దేవుడు తమకు స్వర్గద్వారపు తాళపు చెవులను యిచ్చివెళ్ళాడని, దేవునిచే విశ్లేషించబడిన తాము తిప్పి యితితులు ఆ గ్రంథాలను చదవకూడదని చెప్పి కొన్నాళ్లు ప్రజానామావాన్ని మోసం చేశారు. కాని మోసం యెన్నాళ్లు దాగుతుంది? ప్రజతమరుదిరిగి, 'మేం చదవకూడదని భాష మాకెందుకు? మమ్మల్ని దాశ్యంలో వుంచటానికి ఎవయో గొప్పబడిన బాష మాకెందుకు? ప్రజానామావానికి అది బాటలోలేని యాభాష మాకెందుకు? మాకేం భాష చేదా? మాభాషలో మేం వాసుకోలేమా? మా భాషలో మేం చదువుకోలేమా? మా భాషలోనే వ్రాస్తాం! సాక్షిగా చృదయానికి గుచ్చుకొనేట్లు వ్రాస్తాం! శరీరం పులకరించేట్లు వ్రాస్తాం! శౌర్యాన్ని ప్రజ్వరిల్లేట్లు వ్రాస్తాం. అసలు రాయటానికి మా భాషే తగింది. అని పట్టుపట్టారు.

చౌదరిగారి ప్రకృతికూడా యీ విధంగానే రియాక్ట్ అయిన నా విశ్వాసం అగ్రజాతి, 'సంస్కృతం, దేవభాష, అది శూద్రులు చదవకూడదూ' అని శాసించడంవల్ల 'అసలు పది భాష మాకెందుకూ? ప్రజలచృదయాల్లోనించి వచ్చిన సజీవ మైన మా భాషే మేం వ్రాసుకుంటాం,' అనే పట్టుదలతో

యీ ప్రద్యుగమునీ తేవనెత్తారు.

విష్ణునం ప్రజలతోపని. ప్రజల భావాలు మారందే విష్ణుని రాదు. అందుకనే ప్రతి విష్ణువకారుడూ ప్రజలకు అర్థమయ్యే భాషలో తన భావాలను చెప్పకోవటం ముఖ్యావసరం. అందుకనే బుద్ధుడు సంస్కృతిలో గ్రంథాలు రాయటం మానివేసి పాళీ భాషలో రాయించాడు. అందుకనే చాదరిగారు 'దేశ విత్వం కావాలి' అంటారు. బాతీయూలు వ్రపయోగించటానికి ఉద్విఘ్నరారు. సంస్కృతి వాసనలు మనకు పనికిరావని ప్రచారం చేస్తారు.

ఇక్కడ యింకొక విషయం చెప్పాలి. అగ్రజాతిమీనికిమీరిన వర్గాలు విష్ణువం చేసేస్థితికివచ్చి యీదృష్టితో నననం బయలుదేరేటప్పటికి, అగ్రజాతి యీరచనలను 'శూద్రభాష' అని యీసడించటం జరుగుతుంది. రామన్వామిగారు మొట్టమొదట వ్రాసిన కురుక్షేత్ర సంగ్రామంలో కురుపాండివుల పోరాటాన్ని తెలచుకొని విచారణకి సంజయుడు 'ఆముతెద్దులు గొండు పోరాటమునఁ జనమనున్న లేగలకాళ్ళు నలుగురులు' తన స్థితి వృద్ధి చెప్పకొన్నట్లుగాశారు. దీనిని ఒకవివరకును, 'శూద్రజాతివిగనుక శూద్రవాక్యములు వచ్చు'యని విమర్శించాడు.

అగ్రజాతి సంస్కారంగిలకేవల కులూ, చాత్రితిక జ్ఞానం లేని వివర్ధకులూ స్వార్థస్థితితో తమవిరింకరి త్యాన్ని కాపాడుకోటానికి గింజుకునేచేయిలెలా పైవిధంగావిమర్శించుచటం అంత ఆశ్చర్యంలేదు. దీన్నిబట్టి యెద్దులూ, లేగలూమొదలైనవాటిని కవులు తెనురచనల్లోకి తీసుకువచ్చాడదనీ, మబ్బులూ, మలయమారుతిం, వెన్నెలూ, చంద్రుడూ, అస్తమించబోయేసూర్యుడూ

మొదటనే కరుణ కవిత్వంలోకి దింపాలని మీరు ఉద్దేశం. జి. వి. కృష్ణారావు కర్నూలును గురించి పద్యాలు రాస్తే ఒక పత్రిక కర్నూల జీవితం కవిత్వవస్తువు కావని విమర్శించి తన అజ్ఞానాన్ని బయట పెట్టుకుంది.

దీనికి విచారపడవలసిందేమీలేదు. అగ్రజాతి చారిత్రికతకీ, సంస్కారానికీ, యెదురు శిరిగించరచయితలు సజీవమైన భాషను వాడటానికిగానీ, ప్రజా సామాన్యానికి ఉపకారం చేసే భావాలను వెల్లెబుచ్చటానికిగానీ సిగ్గుపడవలసిందేమీలేదు. అగ్రజాతి సంస్కారాన్నీ, రాజకీయ విధానాన్నీ, భావాల్నీ, మిగిలిన రచయితలు సుకమంగా ఎదుర్కొగలిగినపుడే మిగిలిన వర్గాల్లో చైతన్యం కలిగి దాస్యవిరూపనం కలుగుతుంది.

కొంతమంది దిగువవర్గాలకు చెందిన రచయితలుకూడా, పెరిగింది అగ్రజాతిసంస్కారములోనూ, చదివింది అగ్రజాతిచదువూ అవటంవల్ల అగ్రజాతిరచనల్ని అనుకరించటానికి ప్రయత్నిస్తారు. వీరికే చౌదరిగాడు 'అగ్రజాతి మానసపుత్రులు' అంటూ వుంటాడు. కనక, 'కొంతమంది దిగువవర్గాల రచయితలుకూడా అగ్రజాతి సంస్కారంతోనే పుస్తకాలు రాశారే!' అని ప్రశ్నించటంలో పొరలేదు.

దిగువవర్గాలలోని రచయితలు కొంతమంది ఈవిధంగావుంటే, సారస్వతం అభివృద్ధిని గ్రహించినవారు కొంతమంది అగ్రజాతిలో వుంటారు. వీరు మిగిలిన వర్గాలభావాలను మిగిలిన వర్గాల భాషలో రాస్తారు. ఇటువంటి రచయితల రచనల్నికూడా అగ్రజాతి సంస్కారంతో ఫిరాయించిన విమర్శకులు 'శూద్రభాష' వ్రాస్తున్నారనే విరసిస్తారు.

తాని ఎంతి కాలం? కాలానికి కావలసిన రచనలు వీరు; కాని ప్రవాహంలో మునిగిపోయే రచనలు వారు.

ధననంతరియా. రాజులూ, ప్రోత్సాహమిచ్చి రత్నాలూ బహులిచ్చి, ఆదీంచుకోకుండా అగ్రహారాలిచ్చి, దినపెచ్చంపంపించి వ్రాయించిన రచనల్ని మనంచూశాం. అందులో స్వతంత్ర్య లక్షణాలున్నాయా? వారికి తెలియకుండానే, ధనసహాయం చేసిన రాజుల రుచుల కనుకూలంగా వారిని మెప్పించటానికి రాయలేదా? కనుక ఒక వ్యక్తి ప్రోత్సాహంవల్లగానీ, రాజుల ప్రోత్సాహంవల్లగానీ, వాచ్చే రచనలవల్ల ప్రయోజనంలేదు. 'రప్పించి మెప్పుమై రత్నాలబరములిచ్చు నొకవరి దొరఁడైన మెసగవలయు:' అనికోరుకోవక్కరలేదు. ప్రజలేఅందుకుపూనుకోవాలి. తమకుకావలసినసారస్వతం తామేసర్జించుకోవాలి. వాటి నుంచిచెడ్డలు తామే విమర్శించుకోవాలి. అప్పుడుగాని సజలకు ప్రపయోగకరమైన సారస్వతం రాదు.

చౌదరిగారు ధన్యులు. వారు వేసిన బాటనే పోతూ. వారి కంటే ముందుకు సాగిపోదలచిన మనం అదృష్టవంతులం.

మొదటి పాఠం

“ఎందుకు ఏమిస్తున్నావు? వివాహం చేసుకోబోతున్నావా? స్త్రీవైనా బాగుండిపోయేది!.. కనుభంగువులు నీ చాదాల దగ్గరఉన్న నామీదపడి నన్ను రోజుముద్ర చెయ్యటండా, ఎక్కడో ఎక్కడో పడి చిందిపోయేవి! నీ జెవరపు?” అని అడిగింది పిచ్చుక.

“నేను.. బ్రతికివున్న రోజుల్లో.. గాజాది రాజును.. మహా రాజును,” అని ఎక్కెక్కీ ఏళ్ళటం మొదలుపెట్టి దా శిలా విగ్రహం.

“బ్రతికి ఉన్న రోజుల్లో మహారాజులందరూ, మరణించి తరువాత ఇట్లా ఏమిస్తూ కూచుంటారా? యుద్ధంలో మరణించిన రాజులకు వీరస్వర్గం! మహారాజుగా మరణించినవారికి ఘోర ముఖం!! అంతేవా?” అని అడిగింది దా పిచ్చుక అశ్చర్యంతో.

“అవును?” కన్నీరుతుడుచుకొని మూలగడిం దా విగ్రహం. మహారాజులం లే ఏమనుకోన్నావు? అంతఃపురంలో కాలంగడిపే అసూర్యంపశ్యలు... ఉదయం ముత్రాలతో ఉద్యాన ననంలో.. మికాను, సాయంకాలం చల్లగాలిలో ప్రియురాండ్రతో వన విహారం, వెన్నెలరాత్రులలో సుఖపానం, సృత్యవిశేషాలు...జీవితమంతా నే నీవిధంగా గడిపాను. విషయవాంఛల్లో చిక్కి హృదయ నార్యల్యంచేత నేనురాజ్యాంగంలో ఏమాత్రం జోక్యం కలిగించుకోక పోవటంనల్ల ప్రజలునన్ను కన్నతండ్రిలా చూచుకునేవారు. దుర్బలులను సాగడటం, శక్తిమంతులను

సహించ లేకపోవటం వాళ్ళ స్వభావం. అందుకనే నేను మర
ణించింది తదవతి నా ప్రాణాలను ఈ శిలావిగ్రహంలోకి పోది,
నన్నీ ఉన్నతస్థానాన ప్రతిష్ఠించారు. ప్రపంచాన్ని నిజస్థితిలో
నేర్పడకు చూడగల్గుతున్నాను. అది అసహ్యమయింది! ప్రజల
నన్నీ కష్టపడే!! వాటిని చూచినకొద్దీ, పిచ్చుకా, నా హృదయం
ఇసుకలో చేయబడ్డ నడుక్కుపోతుంది.”

“నీవేమి చూడగల్గుతున్నావు?” అని ప్రశ్నించింది దాశివ్యుక
నిగిరి ఆ శిలావిగ్రహం భజనమీద వాలి, కూచోని.

“అదిగో మూర్తింగా ఆ పీఠంలో ఒక పూర్తియైనది. చివరలో
ఒక యువకుడు శుష్కావయవాలతో, జీర్ణాంబరాలతో ప్రాప్త
పుచ్చుతున్నాడు. అతడు కపి, విమర్శకుడు, నటకుడు. అతడు
కళకోసం ధనమును ఆర్జించుకొని సుఖపడే అవకాశాలను తన్ని
వేసి, దేశంకోసం ఆ వద్దనులు పనికిరావని నిరసించి, తన కల
మునే సమర్పకున్నాడు. కాని ఈ దరిద్రదేశం దుష్టులను తన
అంతంలో చేద్దుకుంటుంది గాని, మేధావులను అరంచేసుకో
లేకపోగా, సహించ లేని చూడను. తినుటకు తిండిలేక అతని
లేకోపంతములయిన నేత్రములు కుంచుకొనిపోతున్నాయి. అతని
విశాలమయిన ఫాలభాగము అప్పుడేముడుతలు పడిపోయింది...
నేడనిడు ఉదరపోషకార్థం ఒక పుస్తకం వ్రాస్తున్నాడు. కాని
దానిని గూర్చిచేయుటకు అతనిలో జవసత్వాలు లేవు... దీప
మణిలో చమురులేదు! చేతిలో చిల్లిగవ్వయినా లేదు... చేయు
నసలేక అతడు నిరాశాపూరితుడై తలను చేతులలో ధికించు
కొని విలసిల్లున్నాడు. పిచ్చుకా! నా హృదయం నీరైపో
తోంది కానీ నేను కదలలేను. నా కత్తిలోని ఈ ముత్యమును

తీసుకొనిపోయి అతనికివ్వు — చివరముంటుంది.”

“వారంకోజుల క్రితిమే నా మిత్రులందరూ ఈజుప్పదేశం వెళ్ళారు. వాళ్ళు నాకోసం పనులు బండిచక్రాలంత చేసుకొని ఎదురుచూస్తూ ఉంటారు. నైలునదిలో ఈమరాఠీ, పుష్పిడిలో దొర్లిచొర్లి, తామరపూవులతో సరసాలాడుతూ సుఖంగా కాలం గడుపుతూ ఉంటారు. నే నక్కడికి పోవాలి... వెంటనే పోవాలి,” అన్నది పిచ్చుక.

“పిచ్చుకా, పిచ్చుకా!! నేను చెప్పినట్లు చెయ్యి. అతడు తుదబాధను ఓర్చుకోలేక మూర్ఛపోయాడు.”

“నరే, నేటికి నా ప్రయాణం ఆగిపోయింది. ఈరాత్రి నీతో వుండి నీవు చెప్పినట్లు చేస్తాను.”

శిలావిగ్రహం సంతోషించింది... చల్లని చూపులతో శన కృతజ్ఞతను వెల్లడించింది.

పిచ్చుక ఆ ముత్యమును ముక్కుతో కరచుకొనిపోయింది. ప్రేముకీ ప్రేముకులు తొంగిచూశారు. ఈ బాహ్యప్రపంచాన్నే మరచిపోయిన స్వార్థపరులవారు. వారిద్దరి ప్రేమమధ్యా ఎందరు జీవులు హతమౌతున్నారో ఆలోచించుకోరు. సుఖం కొరకు ప్రేమిస్తారు; ఆ సుఖమును పొందుటకు ఎట్టి కష్టములనయినా ఢీకొంటారు; ఎందరినయినా నాశనం చేస్తారు. ధనార్జనాపరులూ ఇంతే. కాని ‘వారిది పవిత్రప్రేమ, వీరిది స్వార్థం,’ అంటుంది ప్రపంచం.

పిచ్చుక వీరివంకయినా చూడకుండా పోయింది. పగలు సంపాదించుకున్న ధనమును భేదాభిప్రాయాలుపడి, భాగించుకోలేక పోట్లాడుకునే వర్తకులను తొంగిచూచి పోయింది. రాజ

సాధాలను దాటిపోయింది. దేవాలయాలమీదుగా ఎగిరిపోయింది. చివరికి ఆ కవి గృహం ప్రవేశించింది. సామ్యునిలి పడివున్న అతని ప్రక్కనే ముత్యము నుంచి, నెమ్మదిగా తన రెక్కలతో అతనికి విసిరి ఎగిరిపోయింది.

అతడు సేదధేరి ఆ ముత్యమును చూచి, “జ్ఞానసూర్యుడు వయిస్తున్నాడు. అప్పటికప్పుడే అతని కిరణములు తమ పనిని నిర్వరిస్తున్నాయి. ఇంక ఈ అంధకారం ఎంతసేపే ఉండదు. ఆహా!” అని సంతోషించి, ద్వీగుణీకృత తానాహుతి పుస్తకమును పూర్తిజేయ పూనుకున్నాడు.

2

మృదువైన మా పిచ్చుక ఊరుపట్టుకొని తిరిగింది. కనుపించిన ప్రతి నదిలోనూ న్నానం చేసింది. చింతచెట్టు చిటాళు కొమ్ముల కూర్చొని తనలో తాను తలతో లయవేస్తూ పాడుకుంది. చూచినవాళ్ళందరూ “భలేపిచ్చుక!” అన్నారు...

చంద్రోదయం కాగానే శిలావిగ్రహందగ్గరకువచ్చి, “నే నిప్పుడు ఈజిప్టు పోతున్నాను. ఏమయినా కలుగ్లున్నాయా?” అని అడిగింది.

“పిచ్చుకా ఈరాత్రికూడా ఉండు,” అని ప్రార్థించి దా విగ్రహం.

“వీల్లేదు”

“అదిగో ఆ ఇంట్లో ఒక స్త్రీ నిద్రాహారాలు లేకుండా విలపిస్తోంది. ‘కొడుకా!’ అని అన్న ఆమె నోటికి మూతలేదు. ఆమె ఏకైక పుత్రుడు సోషలిస్టు అగుటవల్ల ప్రభుత్వమునకు,

ప్రజలకూ పనికిరాకుండా పోయాడు. ప్రభుత్వము అతని చర్యలు ఉపద్రవము లైనవని భయపడి అతనికి కఠినశిక్ష విధించింది. ప్రజలు అతని సిద్ధాంతములు అపాయకరములని నిరసించి అతనినిపైకి రాసియయండా అణగద్రొక్కారు. తన శరీరమును మాత్రమే దేవికి అర్పించి, తన ప్రాణములను అరచేతిలో పెట్టుకొని దేశముకొరకు పాటుపడి ఆ వీరుడు నేను యువ్యాధితో బాధపడుతున్నాను. మరి ఈ ప్రజలు అప్పటికప్పుడే అతనిని మరచిపోతున్నారు “చెతులారా చెనుకొన్నదానికి అనుభవిస్తున్నాను,” అని చెప్పే వేదాంతములకూడా బయలుదేరుతున్నారు, అతడు చెసిన త్యాగమునకు, దేశ సేవకు, అతని మాత్రమే దేవిని పోషించు బాధ్యతను వహించు బుద్ధిమంతుని దేశంలో లేదు. ఆమె తినుటకు తిండిలేక కట్టుటకు గుడ్డలేక కన్న పుత్రుని తలచుకొని రోదిస్తోంది.”

“నే నీ రాత్రినీతో ఉండి నీవు చెప్పినపని చేస్తాను. కాని ఇక నీదగ్గర ముత్యాలు లేవే! ముత్యాలు లేనివాడు ఇతరుల కష్టములను చూచి మనోవ్యధపాలయి ఏమి ప్రయోజనం?”

“పిచ్చుకా! నా నేత్రాలను ముత్యాలతో చేశారీ మూర్ఖులు. అందులో ఒకదానిని తీసుకొనిపోయి ఆమెకివ్వు.”

“ఎంతమాట! ఎంతఘోరం!! అంతపని నేను చెయ్యలేను. ఎన్నటికీ చెయ్యను,” అన్నదా పిచ్చుక కంట తడి పెట్టుకొని.

“పిచ్చుకా, పిచ్చుకా, నేను చెప్పినట్లు చెయ్యి?”

పిచ్చుక మాట్లాడుకుండా ఆవిగ్రహం కన్ను ముక్కుతో పీకి, తీసుకొనిపోయి ఆమెకు ఇచ్చివచ్చింది: “నా కుమారుని

స్వార్థత్యాగమునకు మెచ్చి ఎవ్వరో పంచార”ని అనుకున్నదామె.

3

మృదుదినమంతా పిచ్చుక పరధ్యాసంగా తిరిగింది.... ఆంవోళన పడ్డది. చీకటిపడగానే శిలావిగ్రహం దగ్గరకువచ్చి, “సిద్ధర శలవు తీసుకొనుటకు వచ్చా”నని చెప్పింది.

“పిచ్చుకా, పిచ్చుకా, నాతో ఈ రాత్రికూడా ఉండవా?” అని కోరింది శిలావిగ్రహం.

“స్నేహం.”

“అక్కడ ఒక యువతి కుమిలికుమిలి ఏడుస్తోంది. మనసార విగ్గరగా దుల్గించే భాగ్యమునకుకూడా ఆమె నోచుకోలేదు. అకారణంగా ఆమెను భర్తవదలివేశాడు. ఆతడు ఇంకొక కెను నివాహమాడి కులుకుతున్నాడు. కాని సంఘం ఈమెను గుప్పెటలో ఇరికించుకొని వుణ్ణం, స్వర్గం అనే ఆశలు గలిగించి నలిపినలిపి బాధపెడుతోంది. ఆ సుకుమార హృదయం శాధకు తాళలేక అల్లడితల్లడై పోతోంది. భరించవలసినవాడే వదలి వేయటంవల్ల కన్నవారుకూడా ఆమెను నీచంగా చూస్తున్నారు. భావకవులు ఆమెమీద పద్యాలు వ్రాసి పేరు గడించుకుంటున్నారు. వారు భావకవులు కాదు—స్వార్థపరులు. వారిలో ఎవ్వరూ ఆమెను కాపాడుటకు ప్రయత్నించరు; ఆమె అపూర్వ సౌందర్యం అరణ్యంలోని సుమమువలె; సముద్రంలోని ముత్యంవలె, ఊరికే పోతోంది. పిచ్చుకా! నేనిది భరించలేను; నా రెండో కన్ను తీసుకొనిపోయి ఆమె కిప్పు. ఆ ధనంతో

ఎక్కడికయినా లేచిపోయి సుఖపడుతుంది దామె?”

“నేను చచ్చినా ఈపని చేయను. నీవు అంధుడవైతావు.”

“పిచ్చుకా! పిచ్చుకా!! నేను చెప్పినట్లు చెయ్యి. అంధులే ధర్మాలు చేసేది! ఈ లోకమును నేను ఒంటికంటితో తిలకించలేను.”

ఆ పిచ్చుక అతని రెండో కంటిని ఆమె కిచ్చివచ్చింది.

4

దైష్ట్యం నీ వంధుడవు. నేను నిన్ను ఈ స్థితిలో వదలిపోలేను. కనుక ఇక్కడే కాలక్షేపం చేస్తాను. నీకు కాలం గడచుటకు వినసాంపయిన కథలు చెబుతాను.”

‘పిచ్చుకా నాకు కథలు వాద్దు. నా రాజ్యమంతా చూచి అందలి ప్రజలనుభవించే కష్టములను నాకు వినిపించు. ఈ ప్రపంచంలో కష్టములకన్నా వేరు కథలు లేవు.”

ఆ పిచ్చుక పగలంతా ఊహించుకుంటూ తాను చూచిన విశేషములను రాత్రులు ఆ విగ్రహానికి చెప్పేది. కష్టంలోవున్న వారికి ఆ విగ్రహము తన శరీరంమీద బంగారమును ఒలిచి పిచ్చుక ద్వారా పంపేది. కాని కొన్నాళ్ళకు ఆ విగ్రహం యొక్క బంగారు తొడుగు అయిపోయింది. మంచులో వుండలేక, తిండిలేక, పిచ్చుక మరణావస్థకు వచ్చింది. ఒకరోజు విగ్రహంతో “రాజా, నేను పోతున్నాను!” అన్నది.

“మంచిది పిచ్చుకా. ఈజిప్టువెళ్ళు. నిన్ను నేను చాలా రోజులు అపాను. నా బంగారంతోపాటు నే నీ లోకంలో చేయగలపని అయిపోయింది. పిచ్చుకా! ఈజిప్టువెళ్లి నీ మిత్రులతో హాయిగా కాల గడుపు!”

“ఈజిప్టుమీకర్మ! నేను పరలోకమునకే పోతున్నాను. కాని నేను నిన్ను హృదయపూర్వకంగా ప్రేమిస్తున్నాను. వెళ్ళబోయే ముందు ఒక్కసారి ముద్దు పెట్టుకోనివ్వ.” అన్నది పిచ్చుక.

“పిచ్చుకా, పెదిమలమీద ముద్దు పెట్టుకో!” అన్నాడురాజు.

అలాగే ముద్దు పెట్టుకొని, ప్రాణములు వదలి, విగ్రహం పాదాలమీద పడింది పిచ్చుక. ఆ శిలావిగ్రహంలో ఏదో రేండుగా పగిలిన ధ్వని.... దాని హృదయం బ్రద్దలయింది.

[అసాగర్ వైల్డ్ ఈ కథకు భిక్ష పెట్టాడు]

భ యం

జ్ఞానం అంటే కొందరికి భయం.

ఒకరోజు, ఒక ఆశ్రమవాసిలో శాస్త్రీకవాదాన్ని గురించి నేను మాట్లాటం సంభవించింది. ఆతనికి చురువురాదుగాని అనుభవంవల్ల చాలా వేదాంతజ్ఞానం సంపాదించాడని ప్రతీతి.

ఆతడు నేను చెప్పింది విని విని ఇలా అన్నాడు. “ఈరోజు మొదలుకొని నేను మీతో మాట్లాడను.”

“ఎందుకని?” — నేను అశ్చర్యంగా అడిగాను.

“జాత్రిగా చురువులేని నోజుల్లో నాకు ప్రతిరాత్రీ నేవుడు, ఏడుకొండల వేంకటేశ్వరుని రూపంలో, కిర్రు చెప్పలతో పంగనామాలతో కనిపిస్తూ వుండేవాడు. తర్వాత నేను భారత భాగవతాలూ, భగవద్గీత వింటూ వుండేవాణ్ణి. ఆస్పడు దేవుడు గాత్రికొక రకంగా కనిపించేవాడు. ఇక పెద్దపెద్ద వేదాంతచర్చలు విన్నతరువాత దేవుడు ఆకారంలేని ఒక పెద్ద మద్దగా, కనిపిస్తున్నాడు. ఇప్పుడు మీతో ఎక్కువ మాట్లాడితే, ఈ మద్దకూడా కనిపించకుండా పోతుండేమో అని భయం,” అని చివుక్కున లేచిపోయాడు.

ఏం కావాలి ?

మనకు ఏం కావాలి? అనే ప్రశ్నకు సరైన జవాబు ఒక్కటే—
విప్లవం. మన దేశం అభివృద్ధి చెందాలంటే విప్లవం కావాలి.

విప్లవం కలగాలంటే ముందు ప్రజకు భూత వర్తమాన
కాలాలమీద అసంతృప్తి కలగాలి. ప్రస్తుత పరిస్థితులతో
తృప్తిపొంది బొజ్జ నిమురుకునే సంఘం విప్లవం చెయ్యలేదు.
విప్లవం అవసరమే దానికి కనిపించదు. ఇక తన పూర్వచరి
త్రనూ, పూర్వ జౌన్నత్యాన్నీ, పొగుడుకుంటూ లొట్టలు వేసు
కునే సంఘం—ఇంతకంటే అన్యాయం.

ఇప్పటికి మనలో కొందరికి మానవశక్తిమీదే నమ్మకంలేదు.
అంతా భగవంతుడే నిర్ణయిస్తాడనీ, ప్రపంచం ఆ నిర్ణయాలమీద
నడుచుకుంటుందనీ వీరి నమ్మకం. ఇలాంటి వ్యక్తులను దాస్యం
లోనుంచి, దారిద్ర్యంలోనుంచి, ఘోర అవస్థల్లోనుంచి, సనాతన
భావాల్లోనుంచి తప్పించటం విప్లవవాదులు చెయ్యవలసినపని.

విప్లవం అవసరాన్ని బట్టి జరిగేమాట నిజమే! కాని వుపయో
గించుకొని ప్రజలను సరైన దారిలో నడిపించే నాయకత్వంలేం దే
జయప్రదంకాలేదు. లేకపోతే తిప్పదారిపట్టి అగమ్యగోచరం
అవుతుంది. విప్లవశక్తులు చిందరవందరై నాశనమవుతవి.

ప్రజల్లో పూర్వభావాలకూ, సనాతనాచారాలకూ, ఆధ్యా
త్మిక గీర్వాణానికీ పలుకుబడి వున్నంతకాలం విప్లవంరాదు.
వీటిమీద అసహ్యం కలిగించి, వీటిని రూపుమాపి, ముందు
సంఘాన్ని భావదాస్యంలోనుంచి తొలిగిస్తే విప్లవ నాయకత్వమూ
వాస్తుంది—విప్లవమూ జయప్రదంగా జరుగుతుంది.

గోపీచంద్ గారి కథలు

అభిప్రాయాలు

‘అంద్ర ప్రభ’

“జేగు మేనుమేట్టు” కథానంపుటిలో శ్రీ గోపీచంద్ గారి కథా రచనా ప్రతిభ అనేకంగా ప్రస్ఫుటమైంది. ఇటీవల ఒక కొత్త తెల్లకొండు పాఠానికి వచ్చింది. దీని ప్రకారం కథన “క్లయియాన్స్” విధంగా ఉండవలసివుంటుంది. శ్రీ గోపీచంద్ గారు తమ ఈ కొత్త కథానంపుటిలో ఈ కొత్త తెల్లకొండు పూర్తిగా అనుసరించారు. అంతేకాదు, ఈ కొత్త తెల్లకొండు అంటే అభిమానంలేని ఈ సమీక్షకారునికేనయితే “ఇది అనుచుంటే మే!” అనే అభిప్రాయాన్ని కలిపించారు.

“చచ్చుకట్టి”, “ఇలా జరిగేను” : శ్రీ గోపీచంద్ గారి కొత్త కథా నంపుటిలోని ఈ రెండు కథలు అత్యుత్తమంగా వున్నాయి. అంతేకాదు ఈ రెండు కథలు ఈ సమీక్షకారుని లేవనెత్తిన అత్యుత్తమ కథానంపుటిగా ప్రస్తుతించబడతాయి.

కథారచనకు అంద్ర ప్రభ వారసరూపంగా శ్రీ గోపీచంద్ గారి కథానంపు టాల్ని శ్రద్ధతో చదివితీరాలి.

‘సుమహర్’

... చెప్పవలసింది చప్పన, టూకీగా, తిన్నగా చెప్పగలడు గోపీ చంద్. అంతేగాక తమ కథ చెబుతున్నాను, తమ చెప్పే కథ ఎవరో వింటున్నారని అనేకోరణి లేదు గోపీచంద్ కి. ఈ ఒక్కగుణమే చాలు — ఈయన వ్రాసిన కథలని, యితర గొప్ప తెలుగు రచయితల కథలనుంచి ప్రత్యేకపరుస్తుంది.

‘ధంకా’

ప్రతి కథా చదవడానికి ఎంతో ఇంపుగా వుంది. భారత చాతీయ పురాతన ధాంధన మతాచారాలు మటుమాయం కావాలంటే గోపీచంద్ గారి రచనలన్నీ చదివితీరాలి.

‘రాడికర్’

... లక్షణయుతమైన చిన్న కథలు వ్రాయటంలో వీరు సిద్ధహస్తులు. రాసున్న సుఖపరిణానంలో సాహిత్యం ఎట్లావుండాలి అన్నది గోపీ చంద్ గారు యానాజే, వైతాల్పిలై చూపిస్తున్నారు.

ఈ కథల సంపుటి, సామాన్య పాఠకుల సంగతి అటుంచి, కథకులం అనుకొంటూ తిరిగే రచయితలు మాత్రం తప్పకుండా చదువుకోవాలి. మనకు ఎలాంటి కథలు కావాలి అన్నదికాదు మన రచయితలు గోపీచంద్ గారినించి నేర్చుకోవాలి.

గోపీచంద్, సూతాశ్రమం, తెనాలి.

రేడియో ప్రసంగాలు

ఉభయకుళలోపరి

'దేశాభిమాని'

ఈ కుసున్న ప్రతినైతూ, పల్లెటూరిని వర్ణించబోయే ప్రతి కవీ, ప్రతి కథకుడూ, ఒక్కసారి ఈ ఉభయకుళలోపరిని తీరగ వేస్తారని మా సలహా, విశ్వాసమున్నూ,

'అంద్ర వార పత్రిక'

ఈ ప్రసంగకిర్త భావ. రచనా ప్రణాళికలోని సంయుచుతా— అన్నీ ఈ రచయితకు భద్రప్రాసాన్ని చేకుచ్చివ్వవని.

ఈ ప్రసంగాలు విన్నవారినికూడా, చదువుకోటానికి ఉరించేస్తున కలిగివున్నవి.

'కృష్ణ పత్రిక'

గోపీచంద్ గారు తెలుగులోకానికీ సుపరిచితులైన యువకులు, కథకులు, వ్యాసకర్తలు—పల్లెటూరి ప్రజా జీవితాలకు సంబంధించిన సన్ని వేశాలను, సంఘట్టనలను వీరు చక్కగా చిత్రించగల కవులు.

ఈపుస్తకం—ఉభయకుళలోపరి—అందరూ చదవతగిన పుస్తకం. అధోగతిలోపడి పోతున్న పల్లెటూరివాసులు తిప్పక చదువవలసిన పుస్తకం.

'ఆంధ్ర లేబర్'

ఈపుస్తకంలో గోపీచంద్ గారు పల్లెజీవితాన్ని చక్కగా చిత్రించారు.

పల్లెటూళ్ళ దౌర్భాగ్యాని కంటకూ ఆరికిస్తే మూలకారణమని తెలుసుకోలేక 'గ్రామపునరుద్ధరణ' 'గ్రామపునరుద్ధరణ, అని గోలచేసే ఘన లంతా ఈ పుస్తకం చదవటం చాలా అవసరం.

'రాడికల్'

కథల్లో సమాజాన్ని రియలిస్టిక్ గా చిత్రించటంలో గోపీచంద్ గారు యిదివరకే ప్రసిద్ధికెక్కారు. తమ రేడియో ప్రసంగాల్లో మగో వాత్తవం ధూలో పల్లెటూరి జీవితాన్ని, రైతు సంస్కారాన్ని చక్కగా వర్ణించారు.

ప్రజానీకం, ముఖ్యంగా పల్లెటూరి ప్రజలు, చదవవలసిన పుస్తకం విప్లవం చెయ్యాలనుకున్నవారు విధిగా చదివాలి.

గోపీచంద్, మాతాశ్రమం, తెనాలి.

జాకొబ్- పబ్లికేషన్స్

పి. వి. సుబ్బారావు, బి. ఎ.

కృష్ణావిప్లవం ... 1-4-0

జం. యశ. రాయ్ తీవితం 1-0-0

గోపీచంద్, బి. ఎ., బి. యల్.

రాయణం 1-0-0

సుమేయట్టు 1-0-0

న 1-0-0

జి. వి. కృష్ణారావు, బి. ఎ.

కావ్యజగత్తు 1-0-0

యగసంధ్య 1-0-0

ఆదర్శశిఖరాలు 1-0-0

కె. రాధాకృష్ణమూర్తి, బి. ఎ.

పరిపాలకధలు 1-0-0

ండియాలో విప్లవం 1-0-0

ండియా భవిష్యత్తు 1-0-0

బి. నాగరాజు, బి. ఎ., బి. యిడి.

విప్లవ గాన సంఘాతాగ్రాం 1-0-0

అనుబంధాలు

కవితాజా

మాతపురాణం, భాగం 1. 1-

2. 1-

3. 1-0-

మాతాశ్రమగీతాలు 0-8-

పూర్ణమానవా 0-8-

మహాస్వామిశతకం 0-8-

వివాహవిధి 0-4-0

మిక్కిలినేని భగవంతరావు

రైతులురకధ 0-10-

మట్టి లక్ష్మీవరసింహశాస్త్రి

కుందమాల 0-12-

కవిమాయ 0-12-

శ్రీ విద్యాశంకరవిజయం 1-8-

శ్రీ విద్యాశంకరలీల 2-0-

ఆమరకం 1-0-

పుస్తకములకు :

జాకొబ్- పబ్లిషర్స్, తెనాలి.